PETRI BURMANNI

EPISTOLA

AD

CLAUDIUM CAPPERONNERIUM,

THEOLOGUM LICENTIATUM,

Diaconum Ambianenſem, & Graecae Linguae Profeſſorem,

DE

NOVA EJUS

M. FABII QUINCTILIANI,

DE

INSTITUTIONE ORATORIA

Editione.

LEIDÆ,

Apud SAMUELEM LUCHTMANS. 1726.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

LECTORI AEQUO.

NIhil praefari deſtinaveram, cum omnia, quae ad hanc cauſſam attinent, epiſtola longa ſatis comprehendere conatus fuerim. Sed cum duo modo folia edenda reſtarent, ad me delatus Clerici Bibliothecae Veteris & Recentis Tom. XXV. conſilium mutare coëgit. Ibi enim Capperonnerii Quinctilianum recenſeri video, & ſimul a Clerico quaedam proferri, quae excuti accuratius operae pretium quidem foret; niſi breviter hac quoque moleſtia defungi conſultius ducerem. Poſtquam quinque illa, quibus meam editionem Capperonnerius deformari jactaverat, vitia ordine memoraſſet, argumenta etiam quaedam, quibus cauſſam meam agi poſſe credit, adjicit. Ad hanc vero humanitatem, non quod patrocinium ejus meruiſſe videri poſſem, ſed ſola ſe adductum aequitatis ratione, & metu, ne videatur cum voluptate quadam accuſationis illa capita expoſuiſſe, profitetur. De metu nihil dicam, ipſe enim probe ſibi conſcius eſt, quid metuat, aut quid ſperet, ſed aequitatem reſpexiſſe minime credo: cum, ſi verum dicere voluiſſet, ineptas illas & pueriles notas dignis debuiſſet modis excipere; a Capperonerio vero gratiam inire, & ſimul mihi non iniquum velle videri, neſcio cujus notae eſſe dicam. Ab aliquo jam tempore multum de feritate illa, qua in omnes Literatores, quos contemtim Grammaticos vocabat, incurrere ſolebat, remiſiſſe multi mirati fuerunt, & hinc quoque in ſiniſtram partem facile accipi poſſe video, ſi quid inclementius in manſuefactum jam objurgatorem dicam, cui dudum magna verba & inſolentis detrectationis ſpiritus cecidere: ſed quia facile oſtendere poſſem, nullam ab eo Bibliothecae ſuae partem, nullum librum emitti, ubi non ex occulto adhuc tela vibrat in Literatorum capita, & licet dubiis, & quae de pluribus interpretari poſſet, verbis ſe tegat, ego nondum eum reſipuiſſe, aut maledicendi libidinem dimiſiſſe credo, ſed ſolo metu contineri, ne vapulare pergat. Sectae, quam profitetur, ſpecie ſemper inſignem jactat animi moderationem, & legi Chriſtianae ſe potius obtemperare, quam animo ſuo morem gerere malle, etiam nunc profitetur; nam nec par pari, aut etiam malum bono referre ſe velle, ſed potius omnem injuriae memoriam abolere magnifice jactat. Sed parum adhuc in ſeria Chriſtianae religionis meditatione profligaſſe, & magis verbis, quam rebus, ſanctitatem praeferre exiſtimo. Non enim tantum exigit coeleſtis diſciplinae ratio, ut injuriarum obliviſcamur, (hoc enim ſapientes Graeci & Romani, quorum auctoritas apud Clericum ſaepe non minor eſt quam

Chriſtianorum Doctorum) *ſed ut agnoſcamus etiam injurias a nobis aliis illatas, & ſeria poenitentia culpam admiſſam emendemus, Deoque & hominibus ſatisfaciamus. Qualem ergo injuriam ſe ex animo delere jactet neſcio, cum a me nullam in eum profectam eſſe noverim: pro quo etiam malo mihi bonum rependere malle ſcribat non exputo. Si enim injuriam & malum interpretetur, quod pietatis meae eſſe exiſtimaverim ſummi* Graevii, *praeceptoris & alterius velut parentis mei, & amiciſſimi* Brouckhuſii *manes crudeliſſime ab eo violatos vindicare, jam eadem ſpecie omnibus ſilentium imponendi jus eſſe ſibi credet, & ſibi uni lacerandi, mordendi & diſcerpendi viros principes impunitatem deberi, ſoli ſibi verberandi libidinem, aliis vapulandi gloriam relinqui. Si ex viis publicis allatrantem omnes canem fuſte abigere & in nidum ſuum compellere, injuria dici poſſit, facile concedam ingenti injuria maledicum & Cynicum illum adfectum ſe fuiſſe queri poſſe. Sed ſi tamen injuria vocanda ſit tanti viri & dictatoris inſectatio, nihil certe aliud in ſe dictum a me producere poterit, niſi quo faſtus & arrogantia ejus paedagogica, ignorantia & in literis humanioribus ruditas traducta fuerit. Utinam verba Melchioris Cani, quae in hac bibliotheca p. 66. producit, ipſi obverſata fuiſſent,* cenſura morum debet eſſe in vivos cautior, & in mortuos reverentior. *Si ergo vir fuiſſet, ad ſingula capita reſpondere debuiſſet, & doctrinae, quam adfectat, variae famam adſerere; ſed campo cedere, nihilque fere ex magna errorum & peccatorum copia defendere, ſed ad convicia & maledicta delabi, in mores & vitam meam debacchari, an hoc Chriſtianae religionis ſanctitati & moderationi toties oſtentatae conveniat, ipſius judicio permitto. Me vero meis finibus, & diſciplinae, quam profiteor tuendam, terminis impetum omnem coërcuiſſe, nec ipſe, credo, negabit. Unde ergo injuria prius orta fuit? a me, qui tantum indoctum, arrogantem & intolerandum in republ. literaria cenſorem non modo eſſe dixi, ſed invictis argumentis probavi? an ab illo, qui poſtquam confutatam vidit maledicendi rabiem, hiſcere non audet contra, & tota cauſſa literarum & eruditionis deſerta, in canem verſus nihil niſi latratus egit, nec adhuc ex longinquo dentes ſuos oſtendere ceſſat, licet quotidie moderationem & injuriarum patientiam ſtultis & imprudentibus rerum oſtentet? Quia ergo injuriam inferendi copiam ſibi ablatam videt, & melius fuiſſe me non tangere ipſi amici ejus quotidie occinunt, ſe ingenti injuria affici credit, quod ego os ipſi praebere, aut ſaltem ab eo exagitando deſiſtere nolim. Sed cauſſam hodie ab homine ſeparemus, & perſuadeat ſibi lector velim, nullam me gloriam ex tam ignaro & indocto adverſario captare; ſed me*

literarum & ſtudiorum humaniorum ſuſcepiſſe patrocinium, quod facile mihi fecit Galluli iſtius proterva inſcientia, cujus nullus adhuc prodiit liber aut Bibliotheca, unde non in horreum meum tela recondantur, quae ſi in caput illud confoſſum vibrare vellem, mortuo jam inſultare viderer. Quia vero ab aliquo abhinc tempore, nullum fere, qui prodiit, Graecum aut Latinum recenſuit auctorem, quem non una alterave conjectura tentaverit corrumpere, & in hac etiam recenſione Fabii idem adfectet, operae pretium duxi, quia cum eo amplius committi nolo, hac occaſione uti, ut inſignem ejus confidentiam & impudentiam, cum ſtupenda ignorantia adhuc conjunctam, manere, orbi literato exponam. In Prooemio Quinctiliani cum occurreret promittere, ego remitto lectores ad notas in Petron. cap. 10. ubi docetur, idem eſſe quod profiteri, & dici de Medicis & aliis, qui artem aliquam publice profitentur. Capperonnerius inſigni ſua Graecae linguae jactatione addit, idem Graece valere ἐπαγγέλλεσθαι, & Gallice dici ſe picquer de, faire parade de &c. ut pag. 66. hujus Epiſtolae notavi. Huc quoque ſymbolam confert Clericus, at ille malit Gallice vertere profeſſer, id eſt, d'en faire profeſſion, & de l'enſeigner aux autres, & remittit deinde lectores ad interpretes ad Petron. cap. x. Cui bono univerſa illa obſervatio, quae tota a me eſt occupata; breviſſima illa a me appoſita nota; Sed hoc ferendum, nihil enim mali committit, aut perperam adfert ad mentem Fabii explicandam, licet non ſit ex ſua penu. Sed ſtupebit lector, ubi ſequentia verba Fabii ab eo vexari viderit. Nunc autem, quae velut propria Philoſophiae aſſeruntur, paſſim tractamus omnes. Quis enim modo de juſto, aequo & bono, non & vir peſſimus loquitur? ubi cum τὸ modo admodum ſollicitos habuiſſe interpretes dixiſſet, adjicit Barthii verba ex lib. xxxi. Adv. 5. qui ſe in codice quodam reperiſſe dicit jactamus. Ipſe vero Clericus in parentheſi adjicit: Cette varieté ne ſe trouve pas dans l'edition de Leide, ni dans celle de Paris. Vix oculis meis haec legens credebam, nam in utraque editione Parei nota exhibetur, in qua Barthii locus adducitur, & variatio illa jactamus producitur, ego vero in mea nota eam rejicio, & vulgatum tractamus vindico. Quid dicam? ne aegre ferat, quaeſo, Clericus, ſi magis magiſque quotidie, quod ſemper ſuſpicatus ſum, credere cogar, magnum illum Theologum, Philoſophum, Literatorem, Panſophum percurrere magis folia, quam ipſos libros perlegere, quod ipſe in hac bibliotheca p. 209. fatetur. Quis enim tam ſocors & negligens reperiri poſſet, qui totam periodum Auctoris alicujus excutiens, non ſimul ad omnia verba notas, ſi quae eſſent, perluſtraret. Sed haeſit mens illa coele-

leſtis Clerici *in ultimis periodi verbis, & advertit eam particula illa* modo, *quam* Capperonnerius *loco ſuo motam aſteriſco notaverat: hinc arripit occaſionem ſtultitiam ſuam nudandi, & applaudens Pariſienſi Theologo (qui ſine ulla MSS. auctoritate, ex trium ſaepiſſime vitioſiſſimarum editionum exemplo, transpoſuerat particulam hanc) dicit*, modo *ſignificare* nunc, *quod Voſſii auctoritate ex libro de Vitiis ſermonis. p.* 380. *probare nititur. Sed ut taceam, ſi* modo *poſſet pro* nunc *capi, nullum politi & eruditi ſcriptoris exemplum produci poſſe, ubi ita collocaretur, ut his in verbis Fabii: ſed falſum eſt, quidquid ex Voſſio* Clericus *eum non intelligens producit. Exempla enim, quae Voſſius profert, docent agi de tempore praeterito, ſed non diu, &* modo *eſſe adhuc minus quam* nuper, *quod remotius a praeſenti tempus notat. Sic in Terentii loco* modo advenis? Admodum. *id eſt, an paullo ante hunc temporis articulum, quo te video, adveniſti, reſpondet* admodum *ſc. modo, breviſſimo ante hoc punctum tempore, nos Belgae*, ſo even, ſo terſtont. *Sic Ciceronis verba*, modo ait hoc, modo illud, *non poſſunt capi de praeſenti tempore, tunc enim uno & eodem momento diverſa ſimul loqui cenſendus eſſet, ſed cum antea hoc dixiſſet, paullo poſt illud dicit: quando? certe antequam hoc Cicero de eo narraret. Quare ſi reliquiſſent duo hi heroës literarii verba, ut ego ex MSS. & omnibus fere editis collocavi, & voluiſſent conjecturam meam facillimam approbare, ſenſum vidiſſent optimum.* Quis enim non de juſto, aequo, ac bono, modo non ſit vir peſſimus, loquitur? *ubi tantum* & *mutatur in* ſit. *Hoc dicit vero Fabius, omnes, praeter profligatiſſimae nequitiae homines, de aequo & bono loqui. Sed videamus ſine cortice natantem, id eſt, ſine ſubſidio Capperonneriano Criticam exercentem* Clericum. *Cap.* 11. Vix enim ſe prima elementa ad ſpem tollere effingendae, quam ſummam putant, eloquentiae audebunt. *Ego hic nihil reperi, quod morari lectorem poſſet. Nam cum Fabius antea egiſſet de aemulatione puerorum, qua profectus eorum aluntur, & de imitatione condiſcipulorum, qua magis excitantur quam exhortationibus docentium &c. gradus eſſe faciendos docet, & prima elementa nondum poſſe ſpem facere ſummae eloquentiae, a qua longe abſunt, ſed ad proxima conſequenda tantum incitare, & ita porro. Quid duri, quid inſoliti in hac locutione? quid magis abſurdum quam in praecedenti*, alit aemulatio firmiores profectus? *an ibi debuiſſet dicere, juvenes qui plus profecerunt? Ipſis ergo elementis primis id adſcribit recte Fabius, quia illis ea vis nondum ineſt, ut animos juvenum adtollant ad ſpem ſummae eloquentiae, ſed tantum ad proxima &c.* Clericus, *qui hic ſibi natam ineptiendi videbat*

egre-

egregiam occaſionem, ſibi legendum videri ait: prima elementa adepti ad ſpem tollere &c. *& ut initiatus myſteriis artis Criticae poſſet cenſeri, hanc vocem* adepti *intercidiſſe ſuſpicatur, quia* ad *ſequitur. ita ut minor haec vocula majorem, ut beſtiola belluam, abſorpſerit. Sed cur omiſit* ſe? *Et cum id primum ſemper Critico curandum eſſe putem, ne ſcriptori erudito & diſerto inauditas, inuſitatas & ſcabioſas locutiones adfingat, cur non ſimul exemplo idonei ſcriptoris oſtendit Latine dici*, adipiſci elementa? *nam hoc ab* Harduino *exigit* Clericus *hujus Biblioth. p.* 131. *Sed hic deſeruit conſultorem ſuum Oraculum R. Stephani. Scio quid regeri poſſet, quod ipſe pag.* 80. *Epiſtolae hujus de hoc iniquo poſtulato ſcripſerim; ſed ſi non ipſa verba* adipiſci elementa *reperire poſſit, producat aliam locutionem, ubi pueri vel viri* adipiſci *rem quandam, ſimilem ſaltem* elementis, *dicantur. Illum vero de* Adeptis, *quos artis Chemicae myſtas vocant, ſomniaſſe puto. Sed haec lectori erudiendo, quam negligenter & audacter Ephemeridum illi compilatores, & in primis* Clericus, *quidquid in mentem venit, in chartam conjiciunt, hodie ſufficiant: niſi enim me jam taedium ingens caperet harum ineptiarum, quot non ex quotidianis Clerici ſcriptis hujus generis proferre liceret? quae ille temere, & ut plebejus & ſordidiſſimus ſtylus oſtendit, ſine ulla meditatione aut cura conſcribit, ſecurus lectorum, quos ſingula excutere nolle probe ſcit, & quorum oculos vana eruditionis & Criticae peritiae jactatione praeſtringi facile poſſe novit. Sed maneant condita haec arma, ſatis enim jam, ſatis nos ignavo inquinavimus ſanguine, & poſthac aliud potius agamus, unde major fructus ad rem literariam redundare poſſit. Quia vero haec Epiſtola properata fuit, & ego, ut jam faſſus ſum, & de ſe quoque* Clericus *hujus Bibl. pag.* 81. *profitetur, peſſimus meorum ſcriptorum ſum emendator, ignoſcat lector, ſi quid in ſcriptione admiſſum fuerit, & hos, quos relegendo deprehendi, librariorum lapſus corrigat, oro quaeſoque.*

Pag.	lin.		Lege
1.	4.	*ab*	*ob*
13.	31.	*potius*	deleatur
16.	33.	*moneas*	*mones*
21.	9.	*magnum*	*magnam*
	17.	*ſi ex*	*niſi ex*
29.	22.	*falſis*	*falſi*
31.	22.	*Bernardini Balbi*	*Bernaldini Baldi*
32.	16.	*proſpiciens*	*proſpicerem*
34.	30.	*tralatitio &c. abruptis*	*& tralatitio &c. abrupte*
42.	25.	*cap.* 18.	*cap.* 12.

CORRIGENDA ET EMENDANDA.

Pag.	lin.		lege
48.	13.	*venalibus*	*venalitiis*
68.	37.	*alii*	*alibi*
71.	37.	*pronuntias*	*pronuntians*
81.	40.	*Latine*	*Latini*
98.	21.	*pingi*	*pingui*
100.	16.	*Sequinos*	*Seguinos*

PE-

PETRUS BURMANNUS CLAUDIO CAPPERONNERIO, LICENTIATO THEOLOGO PARISIENSI ET DIACONO AMBIANENSI.

S.

NEscio quî geſtiebat mihi animus ante duos treſve annos, cum huc ex Francia, ignotam nobis ab cauſſam, concederet, diligenter ab eruditis veſtris mihi & aliis commendatus, Abbas *Camuſatus*, reſciſcere & intelligere, quid in re literaria molirentur viri inſignes eruditionis & ingenii laude, quos non diu ante ipſe Lutetiae ſalutaveram. Sed cum unico, quo hac in urbe ſubſtiterat, die me per ferias abſentem fruſtra quaeſiviſſet, & ego omnia officia humanitatis & benevolentiae, quae exteris praeſtari fas eſt, illi probare cuperem, longa ejus apud Amſtelodamenſes mora mihi hanc facultatem ereptam dolebam. Cum vero deinde prolatis Academiae rebus Amſtelodamum contenderem, nihil prius agendum mihi credidi, quam ut virum, mihi ab erudititiſſimo & quocum Ultrajecti, dum ibi Legatorum de Pace conventus ageretur, familiariſſime vixeram, *Du Bos*, commendatum requirerem: Sed cum poſt moleſtam ſatis & difficilem indagationem, tandem colloquii ſed breviſſimi mihi copia facta eſſet, nihil niſi hoc unum de Pariſienſibus Eruditis cognovi, Te parare novam Quinctiliani Editionem, jamque operis iſtius nuntiam praemiſiſſe Epiſtolam, qua editionis meae vitia & labes acriter ſed eleganter caſtigares, ejuſque mihi copiam ſe, quamprimum Lutetia tranſmitteretur, facturum promiſerat. Interim Amſtelodami ex certis hominibus diſcebam iniquiorem in me *Camuſatum* ipſum videri, & quotidiano uſu & commercio, cum magno illo Cymbalo mundi *Clerico*, a me & aliis Batavis alienatum, publice de hac tua epiſtola magnifica quaeque praedicare. Neque dubitare me diu patiebantur Bibliothecae Francicae (cujus auctorem ſe nec mihi nec aliis negavit *Camuſatus*) haec inſerta verba Tom. II. part. II. p. 281. *on imprime une Lettre de M. Caperonier* (credo *Capperonnier* ex tuo ipſo titulo dicendum) *a M. Falconnet le Fils, de l'Academie des Belles Lettres, laquelle contient d'excellentes remarques ſur l'Edition de Quintilien, que Mr. Burman donna il y a quelques années. l'Editeur y eſt attaqué d'une maniere très vive, mais tres polie.*

Ce petit ouvrage ſera voir que La France n'eſt pas ſi depouillée de Critiques judicieux, qu' on voudroit le perſuader au public: cette lettre aura environ cinq feuilles d'impreſſion in 4. & ſera ſuivie dans peu de tems d'une autre Lettre ſur la traduction de cet Auteur par M. l'Abbé Gedoyn. Latine haec, & ſi quae alia adducenda poſtea erunt Francici ſermonis verba, non eſt animus vertere, quia moroſis & difficillimis cenſoribus cavillandi cauſſas praecidere conſtitui. Cum jam nihil praeter exſpectationem a *Camuſata* pronuntiatum viderem, vehementius videndi hanc tam magnifice laudatam epiſtolam deſiderium in me accendi animadvertebam, & cum ille promiſſa ſua falleret, neque ejus copiam mihi faceret, ad Pariſienſes amicos recurrendum fuit, a quibus certior factus Te ipſum excuſam jam, & cum quibuſdam communicatam, epiſtolam ſtrangulaſſe, & tenebris damnaſſe, mirabar quae ferociam tuam mitigaſſet mei miſeratio: nec deſtiterunt tamen mihi bene volentes amici, donec ejus exemplar ad me tranſmitterent: obſtupuiſſe me, ea viſa & lecta, diffiteri nolo, tam futili &, ut veris appellationibus utamur, commictili merci ſplendidam fuiſſe hederam ſuſpenſam, & Te, quem *Theologum Licentiatum & Diaconum Ambianenſem* eſſe audieram, ſed quem antea ne nomine quidem vel fando umquam cognitum habueram, tam procaciter & proterve in me inſilire & arietare, a quo nulla in te aut tuos amicos injuria profecta eſſet. Numquam equidem, cum Quinctiliano operam darem, tam improbam ſpem conceperam, ut omnibus numeris abſolutam editionem producere poſſem, ſed blandiebar tamen mihi, ſi cum prioribus, a non iniquis eruditionis Arbitris, conferretur haec mea, longo & pleno taedii & moleſtiae, &, ut ita dicam, aerumnabili labore, quem in conferendis ſcriptis & excuſis codicibus exhauſeram, aliquam me gratiam a doctis & humanis viris iniiſſe. Nec etiam tam Suffenus eram, aut meum umquam induxi animum, ut in tam longo & grandi opere, ad quod elaborandum vix publicae & privatae curae ſatis otii dabant, non hic & illic, vel ingenii & eruditionis tenuitate, vel vitio humani generis, vel denique negligentia & feſtinatione peccaſſe me crederem. Eoque etiam nomine in praefatione ab omnibus, qui umquam ſimili in ergaſtulo ſe incluſerunt, veniam mihi popoſceram, quantique ſit operis, taedii & moleſtiae, tot codices ſimul conſulere & excutere, & adnotationes inde publico utiles conficere, plana ſatis oratione expoſueram. Quare jure quodam mihi a ſtudiorum noſtrorum prudentibus non modo paratam hanc veniam promiſeram, ſed & patrocinium eruditiſſimi cujuſque adverſus malignos obtrectatores ſperaveram; & ſi quid gravius etiam admiſiſſem, id reliquis in Fabium, miſere & infeliciter adhuc tractatum, meritis donatum iri confidebam. Neque me ſpes illa omnino feſellit: cum enim ſtudioſe caviſſem mihi, ne ante me interpretum merita & laudes detererem, & nullos, niſi qui vix literati aut docti nomen ferre poſſunt, parce tamen & raro, tetigiſſem, conſcientia diligenter adminiſtratae provinciae me ſuſtinebam. Neque etiam a quoquam, qui ſevera lege ſtudia & mores ſuos expolivit, mala mihi adhuc relata fuit gratia, ſed pudorem meum ſaepe laudibus, quas non agnoſco, oneratum ſum expertus. Sciebam quidem *Gallulos* quoſdam, & in primis *Ephemeridum compilatores*, minime aequos, qui me depravata hujus ſeculi ſtudia, & eorum inſtituendorum rationem ſaepe vi-

vis coloribus, cum libertate ingenua depinxiſſe, indignari & iraſci ſolent; nec ſtomachos eorum jocos quoſdam & dicta aculeata ſatis concoquere poſſe audiveram. Sed de Te, cum primum Fabio edendo operari inaudiviſſem, & antequam Archilochiam illam epiſtolam legiſſem, eam praeceperam opinionem, ut, qui in inſtructiſſima totius fere orbis eruditae ſupellectilis apparatu urbe viveres, & locum inter Profeſſores Regios teneres, membranis & codicibus, quos nobis infelicior ſors invidit, excuſſis, tot adfectis & depoſitis Quinctiliani locis, quos ego relinquere non ſanatos coactus fueram, novam lucem adfunderes. Sed cum perlecta Epiſtola tua, me non modo illa ſpe dicidiſſe, ſed mecum magnos illos & aeternum venerandos viros, lumina olim & decora Gentis Francicae, *Scaligeros*, *Budaeos*, *Turnebos*, *Muretos*, *Caſaubonos*, *Salmaſios* &c. in ordinem eſſe redactos viderem, quid de Te ſperandum eſſet ſatis intelligebam. Statim enim deprehendebam, Te relicta regia illa & ſummis ingeniis calcata via, in ſemitas illas obſcuras devertiſſe, & ad Paedagorum & Scholaſticorum, quos veſtrates *Pedantes* vocare ſolent, compendia deflexiſſe. Hinc quoque mirari ſimul deſii ferociam illam & feritatem, qua pinguis ille ſcholaſticorum grex, cujus te ducem profiteris, ſe efferre ſolet, & quae animos tuos ita extulit, ut cum te omnibus, quos modo nominavi, viris praeferre viderem, nihil mihi duri accidere deberet, ſi in me, qui longe ab eorum ingenio, eruditione & meritis abſum, petulanter inſultares. Quid enim a Thraſone tali ſperandum ſupererat, niſi ut conviciis & opprobriis, quae vix ſordidatam plebem decent, cumulatum & obrutum me cernerem, quibus ſi pro merito reſpondere vellem, & cum tam indigno adverſario contendere, metuerem ne ipſa victoria, ſi quam adipiſcendi ſpem viderem, nomen meum & famam contaminaret: ſed cum perpetuis me jamdiu, a quibuſdam ſemidoctis, aut Franciam adhuc incolentibus, aut inde diverſas in regiones dilapſis & diſperſis, maledictis appeti videam, & tibi clam ſubminiſtrata in me tela ab occultis hoſtibus, quos tibi nominare facile foret, non vanam conjecturam capiam, calumniae iſti, quam & tu praetexis, & qua patroni tui, *Camuſatus* & alii quotidie me premunt, breviter primum occurram; ut ſi coërcere illam nequeam, gravi tamen & ſincera teſtificatione a me repellam. In univerſam aliquam nationem aut gentem neque ego umquam aſpere, aut acerbe invectus fui, neque liberalem aut humanioribus ſtudiis expolitum virum umquam decere adfirmo & contendo. Neque hujus criminoſae accuſationis reum me peragere vel tu, vel quiſquam alius poterit. Non utar nunc facili illa & prompta cauſſae meae defenſione, falſo, immo importune hanc genti veſtrae obtrectandi libidinem a Te, aut quocumque Francicae eruditionis patrono, objici Germanis aut Belgis, quantum mihi conſtat, ſcriptoribus. A veſtrae vero nationis ſcriptoribus tot jam contumelioſa in alios populos opprobria & maledicta ſunt congeſta, ut moderatiſſimi apud vos ingenii viros pudeat ſtoliditatis tam barbarae, qua feroculi quidam Galluli, omnis elegantiae & culti nitoris, ut jactant, magiſtri, nullum in Europa populum, inſigni illa ingenii aut excellentis iſtius, ad omnia percipienda, ornanda, & Gratia & Venere quadam, vobis propria & ſingulari, condienda, nota poſſe oſtendi & demonſtrari, quoti-

die nobis adhuc cantare non deſiſtunt. Incredibilem illam animorum & mentis ad omnia capacis motus, & ingeniorum celeritatem ita vobis eſſe a benigno numine infuſam & ingeneratam, ut prodigii inſtar habeatur, ſi ſub ſeptentrionis plaga ingenioſus, acutus aut ſolers quiſquam reperiatur. Hæc a veſtratibus in Germanos & Belgas tralatitia & quotidiana convicia jaci non negabis, nec expreſſis auctorum verbis probari poſtulabis, cum ex ſolius viri Ampliſſimi *Crameri*, qua *Bouhurſii* veſtri impetum vaſtum & ferinum contudit, de hoc convicio diſſertatione, os tibi & tui ſimilibus obſtructum eſſe, omnes ſilentio ſitis confeſſi, quidam etiam aperte ferociam illam deteſtati fuerint. Tuum erit ex meis, quae umquam edidi, ſcriptis docere ſimili me umquam protervia, gentem univerſam Francicam laceraſſe aut infamaſſe. *Gallulos* ſaepe, fateor, joco, forte acerbo & intolerabili illis, qui ſe tangi dolebant, inceſſivi, neque poenitet, mecumque ſaepe riſiſſe verae eruditionis cultores, qui apud vos priſca & prioris aevi veſtigia premunt, certo cognovi. Hoc ſi crimen eſt, fateor, ſed magno me auctore tuebor, Cicerone nimirum, quo nemo Graeciae eruditae & ingenioſae laudes eloquentius & magnificentius praedicavit, qui cum faſſus ſaepe eſſet Graeciam doctrina & omni literarum genere Romanos ſuperaſſe, qui Athenis inventas & perfectas artes, & a Graecis Philoſophiam & omnes artes ingenuas habuiſſe Romanos agnoſceret, idem tamen, ſui temporis corruptores & depravatores omnis humanitatis & eruditionis, *Graeculos* otioſos, loquaces, contentionis quam veritatis cupidiores, aſſentatores, & qui turpibus & indignis ingenuo homine obſequiis, ſe principibus civitatis Romanae viris inſinuabant, & praefecti eorum Bibliothecis & liberorum ſtudiis, veram & maſculam eruditionem enervabant, immitibus & crudelibus jocis proſcidit & traduxit. Immo eo inanis arrogantiae eos dixit provectos, ut Romanorum neminem aliquid ſcire aut intelligere jactarent; quare perridiculam eorum eruditionem acriter & facete ſaepe perſtringit, & eos multa conquirere, quae nihil attinebant, ut artes difficiliores eſſe crederentur, dixit. Neque tu *Iter* meum in *Arcadiam*, quod praecipue in *Gallulos* telum me vibraſſe non diffiteor, *famoſum libellum* voces, aut amici tui & amati *Clerici*, quo nemo profano magis auſu & impuris manibus ſacra noſtra tractauit, aut Commentatorum in uſum Delphini cauſſam ſuſcipias, quam viri egregii in Francia dudum deſtituerunt, & certiora multa, & vulnera ampliora infligentia in Gallulum illum conviciatorem, & ferociſſime ſe omnibus eruditis praeferentem, & eos ſimul omni maledictorum genere cumulantem, jacula, quam a me contorta ſunt, emiſerunt. Peſſime vero obſcuros illos & nulli fere mortalium notos paedagogos, qui tantam pretioſae & nitidae chartae vim & copiam ineptis & puerilibus paraphraſibus & notis commaculaverunt, de ſtudiis fuiſſe meritos, nemo hodie apud vos negat, nec ipſe, qui in partes eorum venire, quia legendi viros arbitrium ipſi factum erat, debuerat, illuſtris *Huetius* diffitetur. Ne *Bailletum*, tot vulneribus a civibus ſuis confoſſum producam, qui de Criticis Grammaticis agens. n. 605. fatetur eorum merita & vires doctrinae non eodem in omnibus pretio haberi poſſe. Sed qui, ſi a moleſtis Criticis eorum nugaces notas impugnari forte contingat, refugium paratum habere credit ad *Ducem Montauſerium*, *Epiſcopum Condomenſem* &

Huetium, quorum patrocinium, hos regia liberalitate abuſos veterum interpretes, contra omnes cenſorum inſultus, defendet. Quaſi vero in libera hac, & nulli Regi aut Tyranno obnoxia rep. literaria, impune liceret nugari & ineptire, ſi id juſſu & imperio potentium fiat. Ne ergo *Famoſi libelli* nomine carmen, quo ridere & irridere tot inſulſos commentarios (inter quos ſi Fabium jam edidiſſes, principem ſine dubio locum tenuiſſes, & *Gorallo* tuo dubiam palmam praebuiſſes) inſtitueram, traducas. Nam non modo publice recitavi, ſed ſub meo nomine in lucem edidi, neque adhuc incepti poenitet. Sed doce, quaeſo, me Univerſam gentem veſtram laceraſſe maledictis, nullos me dixiſſe in Francia hodie ſupereſſe, qui artis ſeverae amant effectus, & ſtudia ſua exacta illa lege, ab Heroibus illis *Scaligeris*, *Budaeis*, *Caſaubonis*, & aliis lata & ſancita, poliant. Adeone me inſanum credes, qui non tantum antiqua illa numina eruditionis colo, ſed qui hujus temporis viros in Gallia eruditionis verae & ingenii excellentis laude florentes veneror, cum iis per epiſtolas non tantum commercium exerceo, ſed ante hos duodecim annos coram ſalutavi, & a quibus omnia humanitatis & comitatis officia mihi praeſtita gratus praedicare ſoleo, ut ſub uno crimine omnes obruam? aut quia magna pars hodie a via regia deflexit, & omnem ſtudiorum rationem corrupit & depravavit, integros ab hac labe, cum peſtiferis & pernicioſis ludimagiſtris in unam claſſem referam? ſi non invidiam & odium in reliquias illas beatioris ſeculi concitaturum & aucturum me metuerem, producerem tibi de miſera in Francia ſeveriorum ſtudiorum ſorte eorum querelas, & ipſorum verbis tibi & omnibus illis jactatoribus elegantioris & politioris doctrinae, quae nunc obtinet, pudorem incuterem. Sed objicere rabiei ferorum magiſtrorum viros egregios, & qui decus adhuc priſtinum tuentur, nolo. Hoc modo tibi habe, nec me, nec quemquam apud nos, quod equidem ſciam, humanitatis ſtudioſum, genti toti convicia facere, aut feciſſe, ſed perſequi, quanto poſſumus, odio vanae, ineptae & puerilis doctrinae glorioſos mangones, & bellum internecinum indixiſſe omnibus *Clericis*, *Capperonneriis*, & interpretibus, ignaris linguarum & rituum veterum: & denique omnibus id genus commentatoribus, ſive Regiis, ſive Delphinicis, qui largitatis publicae helluones, veram doctrinam & ejus cultores infamare & calumniari non deſiſtunt. Et licet *Bailletus* veſter, qui de omnibus nationibus, ut ſeverus judex, ſententiam pronuntiare eſt auſus, de craſſis & ſtupidis Germanis ita judicet, *il ne faut point chercher dans les ouvrages de la plus grande partie des Allemans, la gentileſſe, la ſubtilité, le brillant, la vivacité, la delicateſſe, la politeſſe, l'air enjoué, l'ordre, la methode, & toutes les beautès, qui ſe trouvent dans les écrits des Grecs & Romains, & l'on ne doit point exiger d'eux antre choſe, que de la ſolidité, de l'exactitude, du jugement, & de l'erudition*, nos benigniora de illis judicia ferri a ſaniori parte Eruditae Franciae ſcimus, nec hanc indoctorum inſolentiam univerſae genti adſcribemus. Patiemur etiam vitio creatum cenſorem de Belgis, poſtquam rei veritate coactus inter eruditos orbis principes cenſeri, qui apud eos excelluerunt, confeſſus erat, haec contumelioſa adjicere verba, *mais dans celles, qui ne dependent que de la beauté de genie, & de la delicateſſe de l'eſprit;*

on les regarde comme les Eratoſthenes , par raport a la politeſſe des ecrivains des Climats, ou l'air eſt plus ſubtil , plus pur, & plus doux (Francia ſcilicet) & deinde in notis, *Gaſpar Barthius , au livre 52 de ſes Adverſaires, appelle ceux des Pays bas , Eſprits fin & ingenieux. Qualités , qui conviennent peu aux gens de ces climats.* Quam notam noſtrae genti inuſtam dicto aſperiore acerbans , qui in *Bailletum* nuper adnotationes adjecit , Barthium nihil tale dicere addit , eoque nos nomine beatos judicat , quod talis encomii auctoritate deſtituamur , quia ſcilicet a craſſo Germano Belgas ob ingenii excellentiam laudari nobis non eſſet honorificum. Talia ex ſcriptis noſtris vel noſtratium producas , quaeſo , opprobria , & tunc jure tuo nos conviciis & contumeliis obruere licebit. Hoc unum præterea liceat , omnium pace , qui in Francia adhuc ſolidae doctrinae amore flagrant , dixiſſe , actum eſſe de Franciae laude , ſi , ut Ephemeridum compilatores jactant, in Te nobis reliquias priſcae eruditionis oſtentari poſſe credant, tantique & tam inſignis Grammatici & Rhetoris immodicis praeconiis os nobis obſtrui poſſe perſuaſum habeant. Sed licet ad alia pergendum eſſe videam , & haec exoleta & centies cantata Gallulorum opprobria relinquenda, praetermittere tamen nequeo , veras vos deficientis & ad paucos redactae veteris eruditionis gloriae cauſſas vel ignorare, vel diſſimulare. Non enim illud ſtudium, in quod univerſa fere natio, non ſine laude etiam fertur, patriae linguae, non obviae ubique omnium ſcriptorum verſiones deleverunt Graecae & Latinae linguae meditationem & interiorum literarum cultum. Semper enim, & praecipue a reſtitutis in Francia literis , a tempore Franciſci I. fuere , qui patrio ſermoni expoliendo & Graecis Latiniſque auctoribus vertendis operam dederunt , licet nunc a recentioribus obruta eorum memoria vix appareat. Sed unica fundi literarii calamitas & degenerantium ingeniorum labes , religio, aut potius ſuperſtitio cenſeri debet. Hoc in aliis gentibus jam obſervare potuit *Bailletus* ille veſter, t. 11. p. 90. qui Germanos debere Religioni Chriſtianae, quod ingenia illorum ſint mutata , confitetur. Inepte vero ſubjicit , hoc Francis debere munus Germanos, & Reges Franciae induxiſſe ſtudia humaniora ſimul cum relligione : cum ſatis conſtet Carolum M. Germanum origine & Germaniae ſimul & Franciae Regem, utramque gentem ad diſciplinas liberales informaſſe , & ab illo mitigari & erudiri (*decraſſer*) ſe paſſum utrumque populum, qui poſtea per Tyrannidem Paparum & Sacerdotum recidit in antiquam barbariem , quae non niſi emendatis ſacris iterum in mitiorem diſciplinam & omnium artium culturam feliciter tranſiit. Quidquid enim dicas , ſtudia elegantia & interiorum literarum meditatio Libertatem, Religionem a Tyrannide liberam , & florentes rerumpb. & regnorum res ſolent comitari. Hinc ipſa Francia, ante duo fere ſecula , veram recidivarum literarum redintegrationem nullis debet , niſi illis , qui etiam jugum intolerabile Papae excuſſerunt ; & quidquid poſteritatis memoria dignum ab eo exſtitit , omne illud inter Franciſci I. ſub quo novari ſacra coeperunt , & Ludovicum XIV. effloruit. Qui cum non modo eos , qui a ſuperſtitione diſceſſerant, vehementiſſime adflixerit, & aut ſolum vertere , aut contra animi ſententiam ſimulata ſacra profiteri coëgerit , ſimul ſuccidit omnes liberalis eruditionis radices. Aemulatio enim illa,

&

& continuae contentiones acuebant utriuſque partis ſtudia, nec ſola Regis aut dominantis in ipſas mentes Papatus vi & auctoritate viciſſe, & de altera triumphaſſe glorioſum credebant vere docti, ſed argumentorum pondere, antiquitate doctrinae, & omni acquiſito ex literis lumine aemulos ſuperare utraque factio contendebat. Poſtquam vero pro calamis gladios & ferrum, pro praelis typographicis carnificum tormenta validius adverſarios confectura eſſe dominatoribus perſuaſerunt tyrannidis ſatellites, victores ipſi, ſecuri jam & ſoli dominantes, iſta etiam, ut inutilia Tyrannidis inſtrumenta, ſtudia infamarunt, & nihil majeſtati regiae magis convenire, quam curae ſuae ſubjectos ad ferarum & belluarum ſortem detrudere perſuaſerunt. Sed deinde in auctores & magiſtros hujus immanitatis inauditae, & quae non modo crudelitatem Decii & Diocletiani, ſed aſtutiam & dolos Juliani omnes ſuperavit, calamitas recidit. Illi enim, qui ſe Janſenii ſectatores profitebantur, & penes quos, Jeſuitis omnia veſtigia eruditionis ubique delere intendentibus, reliquiae quaedam eruditionis ſupererant, quia & hoc nomine ſuſpecti erant, & cum Hugenotis facere & ſentire in multis accuſabantur, deinde eamdem dominantium vim ſenſerunt. Et quia Jeſuitarum regnum & Tyrannis, numquam ad ſummum, quo contendit, culmen & faſtigium pervenire poteſt, quamdiu humanus & communis modo in hominibus ſenſus ſupererunt, hinc adverſarios, quos cauſſae ſuae defendendae ratio cogit literas adhuc & libros tractare, perdomandi aut delendi nulla alia apparuit via, niſi ut barbaries antiqua inducatur, & quaecumque veterum monumenta & eruditae Antiquitatis veſtigia reſtant, pereant & exſtinguantur. Hoc docuit fatuus ille viſus multis, ſed huic tyrannidi ſtabiliendae unice faciens, in Janſenii ſectatores impetus. Hoc vexationes illae, quibus non benignius & mitius ipſi hodie, quam olim Hugenoti, tractantur, & quae in perniciem illius partis, quae aliqua adhuc doctrinae fama fruebatur, conſpiratos Jeſuitas & Romanenſes praeſules conjuraſſe oſtendunt. Deleto Janſeniſmo, qui crudelis odii ſui in Hugenotos nunc juſtas & meritas poenas luit, ſoli dominabuntur in exhauſto & exinanito regno Jeſuitae, qui brevi non modo Quinctilianum tuum, ſed omnes quotquot ſunt veteres ſcriptores, ex ſcholis & gymnaſiis exturbabunt, & obtruſis ſuae Societatis Magiſtrorum libris omnia doctrinae & ingenii priſci veſtigia delebunt, & ſub eorum regno brutum & fatuum ſe profiteri, & eſſe, non modo ſecurum & tutum, ſed utile & glorioſum, & unicum ſapientiae argumentum habebitur: Nec tunc majoris uſus tua illa ſcholaſticae eruditionis oſtentatio, qua nunc te inſolenter effers, quam vera, & a prioribus Heroibus inſtituta, & ſolida bonarum artium exercitatio futura eſt. Sola eſt Libertas, tam mentis quam corporis, quae producit, alit & amplificat artes, & regiones jugi immunes illuſtrat, in quibus ſine ullo imminentis & certi mali metu licet loqui, quae ex animi ſententia vera eſſe credis, ſcribere, non quae maledicendi inſania & morbus, ſed ratio & veritatis perſuaſio dictat. In liberis tantum civitatibus, aut qui moderato principum imperio gubernantur, ad eloquentiam, variam doctrinam, & omnes graviores diſciplinas latiſſima aperitur janua. Sed ubi omnia, quae in publicum exire conantur, prius acerbis cenſorum ſtylis effodi, aut damnata aboleri debent, quis, quaeſo,

pro-

prodeundi, id eſt in certum ſe periculum bonorum, famae, immo & vitae conjiciendi, ſtudio ardebit? Non miremur ergo literas humaniores ita in Italia jacere & negligi, in Hiſpania penitus exſtinctas & mortuas, ubi ſub ſanguineo illo Inquiſitionis tribunali gemunt & ſuſpirant maxime docti, & ingenio florentes, qui malunt vel ſilere, vel nugas ſcribere, quam periculum certum ſubire. In Francia quoque ne miremur omnium fere hoc tempore ſtudia ad ineptos libellos, aut infames etiam Mileſiorum fabulas, aut antiquorum verſiones converti, quia nihil ex illis, licet ſanctitati morum inde gravis ſaepe accidit labes, periculi a ſacerdotum importunitate timetur. Sed memores nos de Grammaticis & Rhetoricis nugis tecum jurgari, deflectamus potius ſermonem ad *politiſſimum* illum, quem in te laudat *Camuſatus* tuus (cui ego non modo nullam in me inſurgendi cauſſam praebui, ſed in quem, ſi me uti voluiſſet, omnia ut mihi conſtitiſſent officia, efficere conatus fuiſſem) *modum*, quo in me incurris, & revocemus tibi & patrono tuo in memoriam, quam longe aliter vos *Galluli*, politiſſimi & omni elegantia exculti homunculi, illa voce *politeſſe* utamini, ac nos craſſi & hebetes ſub ſeptentrione populi, qui eo uſque veſtra eloquentia adduci nondum potuimus, ut in epiſtolâ, quae non minus quam ipſae in Quinctilianum notae, a capite ad calcem, nihil niſi ferociam ſcholaſticam, foetorem ſordium paedagogicarum, perfectum denique & conſummatum (venia ſit verbo vobis uſitatiſſimo) *pedantiſmum* redoleat, *politiſſimo modo* me impugnari credamus: *Politum* enim *modum* neque juris aequitati, neque morum honeſtati, neque ipſi denique Chriſtianae religionis ſanctitati & praeceptis adverſari debere, ipſe credo, confiteberis. Doceri ergo primum velim, qua juris ſpecie aut imagine, non dicam me tibi incognitum, nec ulla injuria tanto odio dignum, invadere, & mea acriter & acerbe refellere (hoc enim unicuique poſſe evenire, qui publico exponit ſcripta ſua, & aequum utrimque ſcripta alicujus carpere jus, age, eſſe concedam) aggreſſus ſis; ſed me vivo & vidente, neſciente & invito, mea, in quae ſolus jus habeo, recudere, ita meas immiſcere tuis & aliorum notis, ut diſcerni plane nequeant, mutare, mutilare, lacerare, denique ita exhibere lectoribus, ut ſi tuam conferre velint cum editione mea, te ut Falſi reum agere debeant? Hoc efficias tibi licere, hoc doceas a quoquam Belga umquam commiſſum eſſe in ſcriptis alicujus docti viri apud Francos, & jure illum tuo non modo, ſed omnium odio dignum pronuntiabo. Si comiter, ſi humaniter, & *politum* in *modum* mecum agere voluiſſes, inire debuiſſes rationem, a rudibus illis & craſſis quidem, ſed qui natura duce ſequuntur, quod tu tam longa ſapientium veſtrorum doctrina & politioris vitae praeceptis conſequi nequiiſti, ſponte & ingeniis ſuis cultam. Germanos enim & Belgas tibi magno numero recenſere poſſem, qui ubi vel ipſi recudere notas aut lucubrationes Doctorum Francorum, quia rariora erant hic terrarum exemplaria, e re literaria crediderunt, non modo jus ſibi aliquid mutandi, demendi, addendi illorum ſcriptis non arrogabant (ſacrilegii inſtar id habebatur) ſed de eorum voluntate & conſilio ante explorabant, nec, niſi veniam hanc ipſi auctores darent, manum alieno operi admovebant. Sciebant, nihil tam acute inventum, tam diligenti cura expolitum in lucem emitti, quin dies & tempus admoneret, quaedam poſſe

mu-

mutari & corrigi, his aliquid addi, illis detrahi debere, unde tot libris, poſt manum ſummam impoſitam, *addenda* & *corrigenda* ſubjici videbant: denique ſecundas curas ita ſaepe prae prioribus placere, ut iterum ſaepiuſque repetitae editiones alios plane a prioribus libros exhiberent. Quem enim pudet ſua vineta caedere, & quae primus impetus menti objecit, cogitata maturiori meditatione, ſine ullo inconſtantiae aut opprobrii cujuſcumque metu, renovare & emendare? Si jam *politus* ille & vernaculus vobis cum aliis viris doctis agendi modus, qui barbaris illis Batavis & Germanis olim placuit, tibi etiam nunc probatus fuiſſet, multo elegantius credo feciſſes, ſi me conſilii tui certiorem feciſſes, & meas tuis notis immiſcendi jus a me impetrare ſtuduiſſes, & ſimul, ſi quid in illis mutatum aut emendatum vellem, ut id tibi ſubmitterem, rogaſſes. Gratias certe tibi egiſſem meritas, & plurima, quae nunc margini codicis mei ſunt illita, tibi oſtendiſſem, ex quibus nunc aliter, atque olim cum edebam, de multis Fabii locis me ſentire appareret: multa vidiſſes atroci ſtylo confoſſa & inducta, plura addita, & locis praeſertim dubiis, & quae olim intacta reliqueram, lucem quamdam allatam. Vidiſſes me ingenue, erraſſe ſaepe & offendiſſe, confitentem, & potuiſſes in plurimis objurgationes ineptas & invectivas feroces tuas abjicere & lucrifacere. Hac via ſi me aggreſſus eſſes, tunc te *politiſſimum* moribus cultis & elegantibus, & humanitate commendatum ſingulari habuiſſem & obſervaſſem, ultroque ampliſſimis & ſingularibus verbis, & publice & privatim, gratias egiſſem, quod errantem comiter monere & in viam reducere dignatus fuiſſes. At nullo jure hanc comitatem me a te expoſcere contendes, & me, ex quo publico meas in Fabium notas expoſui, omne jus in mea ſcripta abdicaſſe, eaque omnium cenſurae expoſuiſſe, nec tibi minus juris eſſe mea corripere, caſtigare, immo riſui publico exponere, quam ego olim feci aliorum commenta, & praecipue Gorallianas nugas, quales urbanis, & ridiculis dictis vexaſſe me non diffiteor, & porro vexaturum promitto. Fateor quoque, ſi ſcripto quodam peculiari mea refellere, carpere, irridere etiam inſtituiſſes, eodem in me jure, quo in alios uſus eram, tibi uti fas & jus fuiſſe. Si etiam tuis aut aliorum notis Quinctilianum illuſtrare animum induxiſſes, non interceſſiſſem, quo minus me pro merito meo excepiſſes, & in notas meas & priorum interpretum cenſorem acerbiſſimum egiſſes. Sed exemplum politi, elegantis, & liberaliter educati hominis deſidero, qui novae ſuae editioni, viventis & neſcientis notas omnes ex editione recenti, & cujus exemplaria nondum diſtracta aut rara ſunt, in ſuam tranſtulerit, eo animo, ut pretium addat, molem augeat, & priorem auctorem infamet. Si fato functus eſſem, neque meorum ſcriptorum vindex ſupereſſem, ſi nemo curas ſecundas aut emendationes a me ſperare poſſet, fateor, tibi & omnibus meas notas tractandi, tuis immiſcendi (ſi plagii crimen non vereréris) & in omnes formas fingendi, refutandi, & quodcumque libitum fuiſſet animo tuo agendi, jus potuiſſe datum fingi, quamvis bona tamen fide ſemper inter bonos agi oporteat. Sed quia mortui mordere non ſolent, impune illa tuliſſes: nunc quia nos *politum* illum *modum* viventibus & videntibus tam atroces injurias inferendi ignoramus, tuam illam nitoris & elegantiae ſingularem rationem conferamus, quaeſo,

 cum

cum barbaris illis Germanorum & Belgarum moribus. Nec obducas mihi, quaeſo, lucripetae & avari hujus aut illius bibliopolae facinus, qui hodie impune latrocinium per totam Europam agunt, & inſciis auctoribus, etiam viventibus, eripiunt jus & arbitrium in propria opera, qui ubi quid in Francia, quod creditur avidos emptores reperturum, prodit, non tantum recudunt, ſed interpolant, commaculant, & mutato ſaepe indice, veris auctoribus ſuffurantur; quod idem in Francia, Germania, Genevae & ubique fieri videmus, dolemus & indignamur, ut qui maxime. Sed hanc lucro ſuo unice ſtudentem plebem, & ſordidam turbam relinquamus, in tabernis ſuis in virorum Doctorum foetus graſſantem, ſed illuſtriora inter Doctos lumina, ad quod iter dirigamus, nobis in exemplum proponamus. Recole, quaeſo, mecum ſeculi modo exacti memoriam, & inter Francos eruditione & ingenio illuſtres, *Menagios* & *Valeſios* veſtrates, qui certe cum commentatoribus in uſum Delphini non merentur conferri, mecum conſidera. Quorum in opera, cum primum exirent in Francia & ibi animoſiſſime ab omnibus emerentur, & pauciora ad exteros exemplaria perferrentur, ſtatim involare cupiebat Bibliopolarum natio; ſed intercedebant viri Eruditi, nec manum alienis ſcriptis injici patiebantur, qui cum his & aliis in Francia viris amicitiae officia colebant, niſi prius conſultis dominis & auctoribus. Si in illa Sylloge Epiſtolarum, quas cum maxime edo, relegere velis, quas *Nicol. Heinſius*, *J. G. Graevius*, & *Fr. Bened. Carpzovius*, quibus obſtetricantibus, tot egregiis foetibus locupletatus eſt orbis eruditus, inter ſe commutarunt; videbis ad *Menagium* ſtatim relatum fuiſſe de conſilio bibliopolarum ejus Amoenitates juris, & notas in Diogenem Laërtium recudendi, & ſuppreſſos omnes impetus librariorum, donec non ſolum cum ejus venia, ſed ſubmiſſis etiam additamentis & correctionibus pleniora opera exirent, quam antea in Francia. Ita *Heinſio* ſcribere *Carpzovium* deprehendes Syllog. Tom. v. Ep. 252. pag. 293. *Menagianarum Amoenitatum editionem diſſuaſeram Bibliopolae, antequam auctiores eas nos ſperare juberes, ſuperſtitum enim in auctorum ſcripta ſemper mihi diſplicuit aliquid juris ſibi ſumere, & vel ea ſaltem recudere abſque auctoris conſenſu, religio mihi fuit ut ſuadeam.* In eadem & ſequentibus epiſtolis videbis ne quidem *Tanaquilli Fabri* Epiſtolas *Carpzovium* ſuaſiſſe Typographis recudendas, niſi per *Graevium* & *Heinſium Anna* ejus Filia conſulta fuiſſet, num permittere, & novas quasdam epiſtolas ſubmittere vellet, quae cum difficilior videretur, intermiſſa omnino fuit ejus libri iterata editio. Ex ipſis *Menagii* & *Heinſii* epiſtolis mutuis te docere poſſem, quam comiter, quam humaniter hi viri de recudendis, primum Lipſiae, deinde Amſtelodami, notis in Laërtium inter ſe communicaverint conſilia, & quam data fuerit *Menagio* facultas errores immenſos, qui Londinenſem foedaverant editionem, & quos *portenta Typographica* ipſe vocat, emendandi, addendi & corrigendi omnia quae volebat: & quam ſollicite inquiſiverint, qui correctoris operam praeſtarent, & quo pretio *Clericum*, qui nunc ut reipb. literariae dictator ſuperbus caput extollit, & ſecures omnibus, qui ejus nomini non aſſurgunt, intentat typographis, tunc mercede ſervientem auctoraverint. Eamdem comitatem *Valeſio* exhibuerunt & aliis Francis, quotieſcumque librarii in eorum ope-

opera involare volebant, viri eruditi in Batavia. In eadem Sylloge Epiſt. 255. videbis *Carpzovium* rogare *Graevium*, an pati velit Juſtinum cum notis ſuis, recens editis, recudi Lipſiae, & offerre ipſi, ſi notas recenſere, aut emendare aut augere velit, aequum pro labore pretium. Hanc borealis plagae imitari te humanitatem decuiſſet, ſi politi & elegantis viri famam, non ab ephemeridum compilatore, & ſordido gentis ſuae praecone, ſed ab ipſis iniquioribus nationis tuae aeſtimatoribus referre voluiſſes. Sed nullo numero Galluli, & omnes tui ſimiles paedagogi, Batavos habent, quidquid illi in vobis carpant, ruſticitatis & ferociae arguitur, & in opprobrium univerſae nationis dictum nullo jure accipitur: Quidquid vero vobis in nos evomere libet, hoc elegantiae & cultioris ingenii notâ inſignitur. In Italorum, & aliquando Hiſpanorum (qui tamen quantum hodie ab antiqua doctrinae & ingenii elegantioris ſplendore defecerint, ipſi vos, ut hunc ad vos tranſiiſſe tandem gloriari poſſetis, oſtendere ſoletis) elogia exſpatiari *Gallulis* veſtris ſaepe lubet, ſed de Batavorum & Germanorum ſcriptis ſemper maligne & jejune exiſtimare ſoletis. Audi, non quid ego, ſed magnus ille, nec Germanis ſolis, ſed cordatioribus etiam Francis pro prodigio ingenii & eruditionis habitus, *Leibnitius* de veſtra hac *polita* & nitoris plena humanitate judicet. Pag. 33. Leibnitianorum agens de *Benerio*, auctore praefationis in *Menagii* Origines Francicas, qui ſtultam Batavo alicui conjecturam aſſignaverat, & Etymologico Voſſii, & Lexico Arabico *Meninſekii* maligne obtrectaverat, haec ad *Sparveldium* ſcribit. *Cependant il parle avec un air d'eſtime de quelques livres Italiens & Eſpagnols, qui ne le meritent gueres: en quoy il garde le caractere de ſa Nation, qui a coutûme de faire cas même des bagatelles, qui viennent d'Italie & d'Eſpagne, & ne rend pas aiſement juſtice a ce qui vient d'Allemagne, d'Angleterre, d'Hollande, ou des pais encore plus ſeptentrionaux.* Hos tu ergo impolitorum Gallulorum mores imitari maluiſti, quam ſimplicium & minime malorum Belgarum & Germanorum candorem exprimere. Scythica potius iſta ferocitas, aut, ut olim Romani loquebantur, Campana arrogantia eſt, quam *politus* & Francis proprius ille agendi modus, qua in me in Epiſtola illa & commentariis Quinctilianeis inveheris, & maluiſti veterem illam, ſed tantum ineruditae apud vos ſcriptorum turbae inſidentem, contemtionem & odium in ſeptentrionis eruditos renovare, quam polito illo morum elegantiorum & cultioris comitatis lenocinio abalienatos multorum a veſtra gente animos conciliare. Ita ut non immerito quoque dubitem, an *honeſti* quidem viri titulum tueri poſſis, qui in aliena ſcripta, & viventis & videntis auctoris notas involas, eaſque pro arbitrio tuo mutilas & concidis: obtrectandi enim &, ubi nulla etiam acerbe mordendi tibi occaſio offertur, obloquendi importuna libido, non modo ad puerilia & inepta multa chartae mandanda te impulit, adeo ut ne humanae quidem ſaepe patiaris, ſed & ridicula & theatrali plane oſtentatione & longa ſerie Burmanni errores & commiſſa in indice exponis, ut omnibus, qui prae multitudine notarum eas excutiendi laborem ſubterfugient, perſuadere poſſes nihil eum dignum laude in Quinctiliano edendo praeſtitiſſe. Scilicet ut Regi, & ejus Magiſtro ipſa mole ſpectabilem maximae formae librum offerre poſſes, & omnes, qui in uſum Delphini commentarios extruſerunt, ſaltem magnitudine vinceres,

& admirationem tui apud populares ignaros interiorum literarum commoveres, maluiſti famae & honeſti nominis periculum ſubire, quam imitari comitatem populorum ſeptemtrionis, qui ſibi tantum in alienis ſcriptis arrogare non audent: Sed mittamus juris & aequi, cujus nullam rationem habendam exiſtimaſti, mittamus honeſti omnem reſpectum, & morum illam elegantiam, vobis vernaculam & peculiarem: videamus potius quid religionis, quam profiteris, quid muneris, quod in Eccleſia ſuſtines, dignitas tibi ſuadere debuiſſet. *Theologum Licentiatum* & *Diaconum* te jactas, & his titulis nomen tuum in ipſa libri fronte & praefatione commendas. Nec ſimul animo tuo obverſari videtur, quam indecora Theologo cenſenda conviciandi & obtrectandi quaeſita libido, quam indigna perſona tua, quam gravitate potius morum, & moderatione decorari, non vero de rebus exiguis ſuſcepta muliebrem & puerilem in modum concertatione deformari conveniret. Si nulli Chriſtiano, etiam injuriam paſſo, alteri inferre, aut damnum importare concedatur, qua tandem ſpecie ignoto & immerenti nocere ſola vindicandae imaginariae contumeliae cupiditate tibi permiſſum eſſe contendes? Si jam ego quoque hac ignominia, & tot conviciis dignus eſſe videri poſſem, quid Bibliopola meus commiſit, qui tot ſumptus & impenſas in editionem illam nitidam ſatis, & ut ipſe fateris, comptam impendit, ut tu ingenti illum damno mactares. Exemplaria enim nuperae editionis nondum divendita, ſed magnam adhuc partem in horreis ejus condita, ne in Francia aut alibi venum exponat, prohibes. Illaudabili enim furto, & quod ipſa inter ſe Bibliopolarum natio graviter vindicare ſolet, omnes fere, quas ego induſtria multa congeſſi, notas, & lectionum diſcrepantias in tuam editionem transfers, & efficere conaris, ne ex honeſta & laudabili negotiatione quaeſtum faciat. Intercludis hoc tuo facinore, tam foedo & ſordido, iter omnibus codicibus ejus & aditum in Franciam, ubi potius tuam, quae meis ſpoliis onuſta eſt, & quam novis quibuſdam ornamentis, ſed ineptis, fatui ſaporis hominibus venditas, emere praeoptabunt. Diffidebaſne merci tuae, & parum decoris & gratiae editioni tuae conciliaturum te credebas, ſi ex tua ſola penu aut defunctorum opibus eam inſtruxiſſes. aut an requiſituros meam nihilominus editionem ſuſpicabaris, ubi tuam omnibus variantibus codicum ſcriptorum & editorum lectionibus nudatam, ſolis notis tuis, quibus meam infamare & dehoneſtare conabaris, comitatam extruderes? Macte vero hoc egregio facinore, ſanctiſſime Theologe Licentiate, eſto! Celebretur hoc flagitio gloria & laus tua, quam ex alienis opibus expilatis Profeſſoriae tuae linguae & calamo conciliaſti. Nos, quibus ſaepe Theologus, infauſta avis, dirum omen cecinit, hanc famae parandae viam ſanctioris diſciplinae antiſtitibus lubentes relinquimus calcandam, & ab hac expoſtulatione, quae indignatione juſta nimium jam excrevit, digredientes, haec & plura Dei & hominum judicio & conſcientiae tuae permittimus. Et licet hanc, ex ſectae tuae facilitate, quotidie moleſto illo peccatorum onere purgare & levare, aliquo ſacrorum conſorte expiante, tibi liceat, inſidere tamen, ſi modo ullum numen colis, ſcrupulos tibi aliquos debere credimus, qui, ubi me acriter injuſtas tuas criminationes referre & refellere indignaberis, in longum te tempus torqueant & excrucient. Sed ipſam potius Epiſtolam illam galeatam

& armatam, deinde notas tuas, per ſpecies & capita excutiamus, & in diſſertationis juſtae formam, apto, ſi fieri poteſt, ordine, defenſionis noſtrae partes deſcribamus.

Cap. I.

Epiſtola ad Potentiſſimi Regis Franciae Magiſtrum, Epiſcopum quondam Foro Julienſem, & primum accuſationis caput excutitur.

HAnc, quam nunc fronti Quinctiliani tuae appoſuiſti, Epiſtolam jam ante duos fere annos me legiſſe praemonui, ſed quia quaedam nunc omiſſa deprehendi & mutata etiam hic & illic nonnulla, viſum mihi fuit, ne ulla in parte in honeſti viri officium peccem, & ne impolitum in modum ea, quae ipſe damnaſſe videris, impugnem, illa tantum excutere, quae nunc publicae luci, & omnium oculis expoſuiſti. *Falconneto* olim inſcriptam vidi, & *Camuſatus*, praeco tuus, publice pronuntiavit; nunc vero Epiſcopo Foro-Julienſi, a quo pinguiora certe ſperare potes, tuam commendas operam & me, quem Vir ille illuſtris nec nomine quidem novit, inviſum & infamem reddere conaris. Quae vero cauſſa te ad alium, ſi non munificentiorem, certe potentiorem, patronum decurrere coëgerit, mea parum intereſt: nec alienas ab hac concertatione res, in tam uberi ſcribendi materia, immiſcere, aut etiam verborum acerbitate & conviciorum ex trivio petitorum ſordibus, ſed rerum pondere, & juſto examine, unde conſtet uter noſtrum melius de Fabio meruerit, cauſſam meam agere conſtitui. Quinque enim tantum illa vitia, quae meam editionem dehoneſtare jactas, primis his capitibus excutiemus, deinde in reliquis, eodem, quo tu, uſi jure, eruditionis & ingenii tui monumenta ponderabimus, in quibus omnibus, ut ingenuum & liberalem literarum doctorem decet, ſi quid a me peccatum eſſe jure monuiſti, confitebimur; ubi vero obtrectandi libidine, & eadem ſemper chorda oberrans, ad molem libri augendam mala fide agere, ineptire aut nugari mihi videris, reſponſum, non dictum exiſtimabis. Utinam vero in hac ingloria cum Scholaſtico, & tam ignobili, adverſario pugna ita me armis meis uti liceat, ut nullum inde lectori & ſpectatori, minuta & nullius fere ponderis argumenta faſtidienti, taedium oboriri poſſet. Tibi quoque potius, Theologe Licentiate, ut pudor potius quidam ingenuus ſuffundatur, quam ut implacabiliter effervefcens iracundia, quae ſaepe nationi melanchlaenae accidere ſolet, inexpiabile in caput meum odium concitare poſſit, opto & voveo.

I. Principem in accuſatione, terribiliter intentata, locum dediſti levi ſane & puerili criminationi; ut quaſi velitarem haſtam emittendo proludere graviori pugnae videri poſſis. *In ipſis Fabii*, inquis, *verbis ita reliquiſſe me lectiones depravatas plurimas, & interpungendi notulas perperam adpoſitas, ut neque in variorum interpretationibus, neque in meis veram lectionem, & interpungendi rationem deprehendere poſſit lector.* Obſcuriora haec multis videbuntur verba, qui

 te

te vernacule loquentem melius intelligere ſolent. Nam, ut hoc ſemel dicam, parum te ex ſtudio Rhetorices profeciſſe ad Latine ſcribendum, &, quod ſaepe accidere monuit Fabius, & nos experimur, magiſtros Eloquentiae & artis dicendi qui ſe ſummos eſſe jactant, ſermonis nitore, cultu, & urbanitate vix pueros in ludo literario vincere poſſe, manifeſte apparet. Sed quia de lana caprina contendere nolim, monebo tantum lectores, te ſatis *Grammatice* loqui & ſcribere, ſed *parum Latine*, quod tamen Fabius tuus longe praeſtare, te docere potuiſſet. Saepius etiam te *elegantius velle ſcribere*, quam *potes*, deprehendi: Color enim ille, &, ut tu centies vocas, *ſtylus* non ex aſſidua Rhetorum lectione & meditatione orationi quaeritur, ſed oratorum & eloquentiſſimorum virorum ſcripta nocte & die verſando ſponte ſermoni noſtro innaſcitur. Ut autem, quid hac prima accuſatione velis, Lector intelligat, puto eo omnia tua redire, ut in editione mea quaedam loca, quae hîc loci adducis, relicta ſint, in quibus eſt vel manifeſtus librarii lapſus, vel ſpecimina corrigentis (ipſe enim me peſſimum meorum emendatorem eſſe fateor & agnoſco) aberratio. De quibus ſi tibi ſedet tam acerbe concertare, ecce victas tibi do manus, & meam editionem ſimul cum omnibus fere, quae a natalibus artis Typographiae prodierunt, communi crimine obrui facile patiar.

Sic video caſu accidiſſe pag. 40. Edit. m. ut, cum in tranſitu ad ſequens folium literâ F ſignatum, bis occurreret vocula *neque*, quae in pede paginae ut *cuſtos* (ita appellant operae) poſita in ſequenti folio repeti deberet, media verba inter utrumque *neque* omitterentur, & cum legi deberet, *Neque E plane*, *neque I auditur*, ediderint tantum, *Neque I auditur.* Hoc vel correctoris, vel mea negligentia quod in novi folii verbis relegendis non reſpexerimus ad praecedentis ultimas voces, contigiſſe agnoſco, & ſupplex apud Cenſorium tuum ſupercilium deprecor; & ita tibi bene principia pugnae ſuccedere ultro gratulor. Gravius impingis deinde crimen, me non in ipſa modo Fabii verba (hoc enim indignaturus videris) ſed ô ſcelus! in titulos capitum peccaſſe, quod operoſe oſtendis & probas. Nec hac in parte tibi adverſabor, & me minime de illis indicibus capitum ſollicitum fuiſſe confiteor, ſed ſecurum priorum editionum exempla fuiſſe ſecutum, ut qui parum referre arbitrabar, quo titulo inſcriberentur, ſi modo indicarent eo capite, cui praeponebantur, a Fabio tractata eſſe, quae titulus prae ſe ferebat: gnarus enim eram illos non a Fabii manu, ſed vel a librariorum cura, vel Grammaticorum diligentia proveniſſe. Niſi enim id credidiſſem, varias etiam lectiones his ſummariis appoſuiſſem: nam longe alios in Regii & aliorum, alios in Leidenſi editione occurrere probe ſciebam. Sed tu avide hanc accuſandi ſpeciem arripuiſti, ut cum laborem conferendi codices mihi reliqueris, & eo in rem tuam uſus fueris, ambitioſam & ineptam de *diviſionis* & παρεγχειρήσεως diſcrimine diſputationem poſſes colore aliquo honeſtare, & bis terve me ejuſdem criminis accuſare, & hîc in praefatione, & deinde ad lib. I. cap. 2. n. 55. lib. II. cap. 6. n. I. 2--5. & lib. VII. praefatione, eadem & iiſdem pene verbis repetere. Cum potius id debuiſſes ſemel agere, & invictis argumentis probare a manu Fabii indices illos proveniſſe, & ideo ſine piaculo nec omitti, nec mutari pro arbitrio editorum poſſe. Sed

hoc

hoc genus notarum ignoras, & rariſſime ad codices recurris, ſemper ad elementa tua Rhetorica revolutus. Et hoc ergo habeas; viciſti Licentiate, & licebit tibi poſthac per me impune in omnes librorum & capitum titulos graſſari; licebit tibi iraſci huic editori, qui in primi libri parte poſuit *prologum*, illi, qui *prooemium*, & ita bilem in quoſcumque exonerare.

Pag. 194. Edit. m. culpas, me reliquiſſe *praeceptionem*, quod in aliis ante me editionibus obtinuit locum ſuum (quae criminatio ad ſecundum caput etiam potuiſſet referri) cum te judice *perceptio* debuiſſet reponi. Sed cur tibi vindicas, quod *Turnebus*, & *Almelovenius* jam diu ante te monuerunt? & quorum notas exhibui ad lib. 11. cap. 17. in fine. Et cur eadem ample & largiter hîc in praefatione, deinde ipſo illo capite n. 57. 129. & 131. & alibi ſummo cum faſtu repetis? Ego vero fateor mentis & frontis meae imbecillitatem, qua non facile novare ſuſtineo antiquas lectiones, niſi extra omnem controverſiam & dubitationem eas recipi poſſe videam: & contentus Lectores, vel meis, vel aliorum exhibitis notis, monere, variare codices, aut virorum doctorum conjecturas, manum abſtineo ab omni mutatione. Sed an cenſes me non aeque potuiſſe notam tam facilem, & tam putide toties repetitam exſtruere, ex Voſſii cap. 2. de Logica, quod *Almelovenius* adduxerat, & ex ejus etiam indicio Diomedis locum, quem tibi vindicas, emendare, & deinde operoſe docere καταλήψεις a Graecis Doctoribus dici, quae Latine *perceptiones* deberent vocari. Non tamen adhuc ſatis liquere puto, an in Diomede aliquid mutandum ſit, cum idem *Artem* eſſe dicat, *quod arto praecepto ſingula definiat*, quod etſi ineptum, ut multa Grammaticorum, docet tamen Diomedem praetuliſſe in definitione, *praeceptionum conſtructionum*. Praeterea addit *artem* non ſolis *perceptionibus*, ſed etiam *uſu*, *traditione & ratione perceptam eſſe ſcientiam*; ſi ergo & uſu, &c. aeque ac perceptionibus conſtruatur ars, cur non poſſim aequo jure *praeceptionem* atque *perceptionem* retinere. Denique cur non ex *Nizolio* tuo, quo ſaepe uteris, ex auctore ad Herennium lib. 1. cap. 2. produxiſti, *Ars eſt praeceptio*, & correxiſti *perceptio*, licet ibi nulla notentur ab editoribus variantis ſcripturae veſtigia? Tandem, quod me praecipue induxit, ne loco moverem *praeceptiones*, fuit, quod *Voſſium*, magnum illum Philologum, cui te, ſpero, non comparabis, viderim dubitaſſe, an non promiſcue veteres dixerint, *praeceptiones* & *perceptiones*, ut Graeci θεωρήματα & καταλήψεις, neque mihi, licet cum Voſſio & poſt illum tecum etiam probarem *perceptiones*, contra plurimorum codicum conſenſum decernere libuerit. Si enim unius codicis auctoritatem ſecutus hoc recipere auſus fuiſſem, & tibi contraria ſediſſet ſententia, parata fuiſſet temeritatis & audaciae, qua me ſaepe accuſas, criminatio. Sed ignobilis & paedagogicae contentionis finem facio, & *perceptiones* potiori jure poſſe locum tueri, non tibi, ſed *Voſſio* & aliis, qui ante te monuerunt, lubens concedo, licet neſciam adhuc, utrum Fabius praetulerit.

Pag. 227. Ed. m. mihi adſcribis, quod non in verbis Quinctiliani admiſerim emendationem, tibi poſt editionem meam natam. Quid vero iniquius aut durius exigere potuiſſes! Quid gloriaris, nimis quidem, ut mihi videtur, pro Theologiae ſtudio modeſtiam exigente, ferociter & arroganter, te, quod octuagin-

ginta trium editionum curatores non deprehenderunt, inveniſſe? & quid mihi, quod non divinaverim poſt tot viros doctos, exoriturum aliquem Theologum Licentiatum, qui oculatior ceteris vitium ab omnibus neglectum emacularet, iraſceris? Quid adſcribis mihi ſoli, quod octuaginta tribus aequo jure attribuere potuiſſes? Hoc colore omnes, poſt me jam mortuum & ſepultum, quae ſubnaſcentur probabiles in Quinctiliano emendationes, a me praecipi & occupari debuiſſe contendes. Tam felicem vatem aut conjectorem me eſſe non jacto, ut quae poſt ea, quibus aliquid edo, tempora emendabunt alii, divinare aut olfacere poſſim. Si haec eſt ſtupiditas, eadem ſub cauſſa *Scaligeros*, *Caſaubonos*, *Gronovios*, & quidquid floruit commentatorum in Graecos & Latinos auctores, damnabis, quod non cogitatione praeſumſerint omnia, quae poſt eos emerſuri *Capperonnerii* emendare ſe gloriabuntur. Sed ſi haec valeat criminatio, exoriatur poſt cineres noſtros & veſtros vindex aliquis, qui *Capperonnerium* ſtuporis & inſcientiae arguat, quod non omnium poſt ſe interpretum emendationes anticipaverit. Vides, quo Thraſonica illa gloriatio abeat, cum ſi modeſtius non vero abſimilem conjecturam attuliſſes, inter plures, & me tibi ſuffragantem & applaudentem numerare fortaſſe potuiſſes.

Idem dictum tibi eſto de loco lib. VII. cap. 4. ubi pro Ποιότητα, Πηλικότητα conjicis legendum. De talibus enim liberum tibi, ſi ſine alterius fiat contumelioſa inſectatione, cui id in mentem non venerat, arbitrium relinquo.

Pag. 626. poſt maximum *Cujacium* emendas, *apud Centumviros*, pro *Conſules*, illudque confirmas verbis, quae *Sichardus* praeiverat. Sed ſi jam aſſentire tibi vellem, rogare tamen fas foret, quid hoc ad me culpandum attineat, cum ego *Sichardi* notam protulerim, & eadem tibi formula, qua tu vel alia ſimili millies, ubi ego ſine ulla verborum Fabii mutatione in notis quid tento, in me uteris, reſpondere queam, *vulgatum praetuli*, *quod in ſcriptis & editis reperi*, mutare nihil auſus, vel volens, contra fidem MSS. & editorum.

Monere tamen Lectores hoc loco viſum eſt te eodem capite, pag. m. 633. in tua 444. n. 159. inſignem omnibus minus cautis lectoribus fucum facere, dum illuſtrare te jactas *inſcriptum maleficium* ex Declamat. CCLII. & CCCXLIV. nec ſimul moneas *Aerodium*, diu ante te natum, & multo amplius & manifeſtiore illa jam in luce poſuiſſe, & te totam illam obſervationem illi debere. Et licet tibi concederem praeſtare *inſcriptum* maleficium *ſcripto*, nihil eſſet tamen, quod mihi adſcriberes culpae, qui ne verbo quidem de eo egerim, ſed adjeciſſe contentus *Turnebi* notam, nihil definierim de voce, in qua nullus vel ſcriptus vel editus codex variabat; & quae per ſe ſatis defendi poſſit, cum & ipſe *AErodius*, licet *inſcriptum* praeferat, utramque lectionem defendi aequo jure poſſe adfirmet. Quaeritur enim an de eo maleficio certa & *ſpecialis* (agnoſco nitorem Gallulae eloquentiae) lex ſit ſcripta nec ne, & hoc ſenſu de *ſcripto* maleficio vel *inſcripto* controvertitur. Denique ab *Aerodio* locus Senecae, quem Tu ei ſuffuratus es, producitur, & *inſcriptum maleficium* cum crimine ſtellionatus, cui titulus deeſt, confertur, quod tu quaſi ex *Cujacio* didiciſſes adfers. Pudet me tam illiberalis ingenii, qui ubique arrodendi & carpendi captans occaſiones, aequo jure, & ubi ſileo, atque ubi aliquid notarum appono, calumniari

tibi

tibi licere, perſuaſum habes. An ego umquam profeſſus fui me univerſa & ſingula Fabii verba explicaturum, aut emendaturum? An non ſatis laudis mihi deberi ſpondere poteram, ſi in locis vexatis, per conjecturas aut variantes lectiones Tibi, & aliis naris acutae venatoribus, oſtenderim cubilia aberrationum, & quam ipſe invenire praedam non poteram, felicioribus inveſtigandam reliquerim; vel mea induſtria quaeſitam jam canibus ferocioribus, qui ubi carnes fere devoratas offendunt, oſſa rodere non ceſſant, ſponte conceſſerim?

Quaſi vero haec non exilia & levia ſatis eſſent criminationum capita, ad minuta etiam & conciſa magis & tenuia, ſequenti pagina delaberis, quorum indagatorem te acerrimum eſſe non tam mihi, qui te norunt, referunt; quam praemonſtratorem, adjutorem & monitorem tibi multa talia ſuggerere, virum eruditum, cui tam ingentes agis gratias pro opera praeſtita, ferunt, magnum ſine dubio exiguarum, nec tamen inutilium ſemper, obſervationum auctorem. Hunc ego tamen mihi amicum olim, inductus ejus, qua me Lutetiae excepit, humanitate, credebam; ſed & hunc famoſo meo libello, *Itinere in Arcadiam*, iniquiorem me reddidiſſe narrant, quam ſortis meae iniquitatem animo durato feram, donec fortunam puduerit criminis ſui: videamus ergo quantum ſub tam ſevero & Rhadamantheo judice, admiſerim facinus. Adeſte Galluli, accurrite diariorum ſcriptores, arrigite aures Gooralliſtae, habet, captus eſt Burmannus. In crimine novo & atroci deprehenſus tenetur: in verbis, *quale eſt factum reipb. laeſae*, collocatum eſt perperam punctum! Tibi vero ſagaciſſimae mentis beneficio, poſt roſos ungues, & caput diu ſcalptum tandem apparuit, legendum & diſtinguendum eſſe hoc modo. *Plurimum tamen eſt in eo, quale ſit factum. Reipb. laeſae* &c. Facinus morte piandum, neglecta tanta ſupinitate deſtinctiuncula meretur in catalogum errorum capitalium referri, qui deformant eum in modum editionem meam, ut plane nova *Capperonnerii* ſit opus. Sed an non elegantius feciſſes, ſi poſita ſimpliciter, ſine mea contumelia, diſtinctione, explicaſſes nobis, quid ſit *rempb. laedere*, quod te video cum *majeſtate laeſa* (plebejo enim ſermone ſemper uteris) ſaepe confundere, ſed quod nunc te planius docere non vacat. De reliquis, quibus primam aciem criminationum inſtruis, quia vel operarum vel priorum etiam editorum ſunt lapſus, & in neglecta vel perperam hîc & illic poſita diſtinctione verſantur, gratiam ut mihi facias rogo & ſupplico, & quo te faciliorem experiar, ultro etiam confiteor pag. 883. properanti contra mentem (nam ipſe fateris me aliter docuiſſe altero loco) excidiſſe *Meſſalam* pro *Sulpicio*: quod, ſi ullus ignoſcendi apud te locus eſſet, facile deprehendere potuiſſes, me ideo erraſſe, quod crederem illud *alterum* ad *Meſſalam* referri debere, cum ad *Sulpicium* deberet. Peccavi ergo, ſanctiſſime pater, & ubi locus erit, emendabo, gratias tibi & praemonſtratoribus tuis pro opera praeſtita, quas debeo, acturus.

Cap. II.

Secundum accuſationis Caput, de non receptis in textum melioribus, quae in notis occurrunt, lectionibus.

FEliciter ſatis primam velitationem nos excepiſſe videri poſſumus; ſed cum gravioris armaturae impetum timerem, obſtupui, fateor, cum in ſecundam aciem prodire viderem accuſationem non modo ridiculam & jocoſam, ſed & crimen, quod in laudem verti meretur. Summa eo redit, *quod depravatas lectiones in textu reliquerim, bonas autem in notis reliquerim.* Quam, ſi culpa vocanda erit, tantum abeſt, ut deprecer, & commiſſum aut peccatum hac in parte confitear, ut publice praedicare non erubeſcam, id de induſtria me ſaepe admiſiſſe, & modeſtiae meae gratias agendas eſſe contendam. Non enim tantum mihi ſumo, ut facile receptam mutem lectionem, neque placet Criticorum illorum audacia, quae hodie admodum invaleſcere incipit, qua brevi efficietur, ut alios plane auctores poſteri noſtri ſint habituri, atque majores noſtri legerint. Credo ſufficere, ſi diligenter Codicum variationes ſubjiciantur, & prima ſpecie blandientes, probabiles magis quam verae ſaepe, lectiones non in ipſum auctorum textum recipiantur, ſed in notis exhibeantur, quibus unuſquiſque poſtea in rem ſuam uti poteſt. Textum vero, ut vocari mos eſt, receptum non facile mutare ſoleo, niſi manifeſte vitioſus ſit. Deprehendi enim millies, poſtea exſurgere novos Criticos, qui repudiatam & ejectam lectionem reducunt, & egregie vindicant contra illos, qui nimia novandi prurigine omnia fere novare ſuſtinuerunt. Si vero hoc tuum tam leve & obtuſum telum retorquere vellem, & ſine taedio lectorum longam ſeriem locorum, in quibus tu admittis, quod in me culpas, pertexere vellem, facile oſtenderem, te in notis tuis probare ſaepe diverſam lectionem illi, quam in ipſis Fabii verbis exhibes, denique te, qui tam acerbum delectum errorum meorum agis, contenderem, jam approbare omnes notas meas, quibus notam criminationis non appoſuiſti: nam in tam acerbo delectu te aliquid praeteriiſſe, quod animadverſione dignum non videbatur, nemini fiet veriſimile.

Pag. 37. n. 79. oſtendi, melius legi *muſta*, quod ſilentio approbas, ego tamen *mulſa* reliqui, nec tu, licet melius eſſe fatearis, aliam lectionem mutaſti. pag. 670. n. 111. in fine libri x. ſtolide in me inveheris, quod vulgatam lectionem non removerim, quam tamen defendendam numquam ſuſcepi, tantum monui, duabus exceptis editionibus in reliquis, quas adhibui, reperiri, & Badium eam tueri. Hunc ergo aggredi debuiſſes, non me, & ex aliis locis, quibus docet Fabius, *ideo ſcribendum eſſe*, *ut quae ſcripſimus*, *memoriter* (o Latinitatem vere politam!) *ediſcamus*, oſtendere, non ubique omnia, quae *Pſeudo-Turnebus*, *Badius*, *Moſellanus* & omnis reliqua commentatorum turba, te judice, commiſerunt, in mei unius caput conferre. Pag. 106. dixi in notis rectius & Latinius multo dici *coetum ſodalium*, quam *ſcholarum*, nec obloqueris, & tamen

men reliquiſti in textu *ſcholarum*, quod ſi jure te facere putaſti, tuum fuiſſet oſtendere, & Latine id & eleganter dici. Sed has raro tibi partes ſumis, in elementis Rhetoricis ſemper verſatus: mox iterum pag. 108. n. 16. doceo multo melius legi, *& in peſtilentiam reſponſa.* Acquieſcis, nec mutas aliquid in verbis Fabii; quare ejuſdem criminis reus agi jure poteras, ſi quis leges tuas in te exercere vellet. Lib. v. cap. 14. pag. 488. Ed. m. & 343. tuae, depravatiſſimo loco medicinam videor aliquam attuliſſe; nihil enim oblatras, & cum ego non auſus fuerim verborum ſeriem turbare, neque tu aliquid novas, qui tamen immiti illi legi, *optimas lectiones in textum eſſe inſerendas*, quam ipſe tuliſti, obtemperare debueras. Sed quid in his moror? Omnes fere notae eſſent adducendae, & hanc calumniandi rationem eſſe potius indocti veteratoris, quam honeſti Critici, oſtendendum: ſaepe enim converſa accuſatione, culpabis audaciam & temeritatem, ubicumque vel literae vel ſyllabae unius mutatione, remedium affectis locis feram, & ita ſemper, ſive mutem, ſive relinquam veterem lectionem, cavillandi aperta tibi erit janua.

Ante tamen quam ad tertium caput tranſeam, ne videar cauſſam deſerere, unum aut alterum, quem hic producis, locum excutiam. Pag. 358. Ed. meae, culpas, quod pro, *de fine quaeritur*, reliquerim in textu, de *jure quaeritur*, licet in notis monuerim variare ſcriptos, & non obſcure me illud approbare innuerim. Fateor me potuiſſe mutare, ſed prae frontis meae imbecillitate non auſum fuiſſe, tu vero, qui tibi hujus emendationis gloriam arrogas, debuiſſes Cl. *Gronovium* laudare, qui ad Declam. CCCXLII. id jam monuerat, & *Finem* pro *finitione*, vel *definitione*, paſſim ſumi docuerat: tu vero callide & ſiniſtre ex ejus notis ſuffuraris, quae adducis ex lib. VII. cap. 5. & 6. Neque diſſimulare debueras *Regium* jam hanc *ꝟ finis* ſignificationem, quam tu tam putide ſaepe jactas, non ignoraſſe, ut ex notis ad lib. II. cap. 15. ubi impudenter iterum ejus ſcrinia compilas, patet. Me autem ignorantiae reum agere, omnem ſuperat impudentiam: nam ſine dubio legiſti notam meam, quam ad lib. II. I pag. 128. n. 36. adducis, ubi me idem notare lector doceri poteſt. Quantum ergo ad paedagogicae ſcientiae ſummam te adjeciſſe cumulum credis, qui in notis tuis centies repetis, *Finem* eſſe *finitionem* aut *definitionem*, *finire* eſſe *definire*, & *ſtatum definitivum* indicari, idemque eſſe quod ὅρ☉ apud Graecos. Vide pag. 18. n. 1. 121. n. 80. & 81. 124. n. 153. 126. n. 32. 158. n. 78. 170. n. 177. 168. n. 192. 169. n. 202. 191. n. 18. 433. n. 100. 434. n. 114. 435. n. 158. & ſaepe alibi; nam nec in indice ſaepe te eadem monuiſſe diſſimulas: ſed pueris te ſcripſiſſe notas, qui niſi centies elementa repetantur, & ediſcenda dictata dentur, aeque facile dediſcere quam arripere ſolent, vel ſenibus obliviosis, poſtea docebimus.

Pag. 811. Ed. m. & 579. n. 157. tuae, reliqui vulgatam lectionem, & in *Turnebi* notis, te ipſo judice, meliorem legi curavi. Cur ergo non ſequeris, ſed potius tertiam, quae mihi pro Turnebiana minus probabilis videtur, arripis? Sed ita de diverſis lectionibus diſputas, ut lector dubius ſaepe manere debeat (nam duas diverſas probas) quam ex lege, a te dicta, eligere debeat. Tu vero ex edicto tuo perpetuo, ſecundum quod inter Ludimagiſtros quaeſtionem paedagogicam exercebis, debueras in textum inſerere utramque, hoc

 mo-

modo, κοινωνίαν vel συνωνυμίαν: quod ridiculum certe foret. Pag. 823. meae, & 583. n. 352. & ſeq. tuae, arguis quod poſt τὸ *lex* punctum ſit poſitum pro ſemicolo (grande & morte piandum facinus!) quod tamen ante me alii & ipſe *Obrechtus* admiſit, & recte eſſe diſtinctum, nec turbari ſententiam planiſſime oſtendi poſſet. Deinde culpas, me ejeciſſe τὸ *quod*, ad exemplum etiam *Obrechti*, licet aliae editiones exhibeant: cum, ſi tecum cavillari liberet, jure id factum eſſe, ſi a me profectum foret, defendere liceret. Nam ſi ſubaudias τὸ *illud*, quod millies & eleganter etiam omittitur, plana erit ſententia, nec *ſemper contrapoſitum ſubjungitur*, &c. *Verum* (illud) *quod de ſingulis verbis*. Et ita optime reſpondebunt illa verbis Ciceronis ex lib. III. de orat. cap. 54. Tu vero ipſe pag. 231. n. 151. praefers, *qui ſunt ab Iſocrate*, alteri lectioni, *ii qui ſunt*, licet ita MS. Codex exhiberet. Neque etiam bona fide mecum agere videris, cum in verbis ante *refertur* exſtare ais, *ductum* vel *dictum*, idque exhibere Voſſ. ſec. & Obrechtianam editionem; quod utrumque falſum eſt. Nec enim ego ex Voſſiano codice id notavi, nec tu eum umquam inſpexiſti, & ſi lippitudo non impediat, in Obrechtiana id non conſpicies. Ubi ergo confidentiſſimae adfirmationis tuae fides, o Theologe Licentiate? Sed taedet me puerilis hujus calumniae, & quae nulli Critico, qui umquam codices tractavit, & auctores edidit, in mentem venire potuit. Quare ut uno verbo abſolvam omnia hujus claſſis crimina, idem dictum habe de reliquis Fabii locis, quae mutare nolui, nec eo temeritatis & audaciae proceſſiſſe me fateor, ut verba recepta, quamdiu ulla dubitandi mihi ratio ſuperſit, mutare ſuſtineam, tibique & confidentiſſimae Paedagogorum turbae hanc lauream numquam invidebo.

CAP. III.

De variis lectionibus, & plurimis ex iis inutilibus, quod eſt accuſationis caput tertium.

VItavimus & hujus in me directae aciei tela, levia admodum, & quae ſi jam tangerent, vix ſummam cutem deſtrictura vulnera, certe alta numquam, imponerent. Tertius jam in me ordo incurrit, quem facillime non modo ſuſtinere, ſed ſi tuo more ferocire vellem, ſpiritu difflare poſſem: Hic vero, tamquam de aris & focis ageretur, clamas, inſanis, debaccharis, & *me innumerum variantium lectionum numerum* (ô dignam Rhetorices magiſtro figuram, & Lucretianam *innumerum numerum!*) produxiſſe, *quarum pleraeque in ſupinas dormitantium ſcribarum allucinationes videntur eſſe refundendae.* Per me licet, o acutiſſime Licentiate, non intercedo, quin refundas in ſcribas *innumerum* illum *numerum.* Sed honeſtius feciſſes, ſi omnes mihi reliquiſſes, & ab editione tua rejeciſſes, aut pro tam moleſto labore a me ſuſcepto meritas mihi gratias egiſſes. Non modo tibi aſſentior, plurimas eſſe varias & falſas, ſed centies agnovi: & tamen contendo, eo nomine ſolo me plus de Fabio meruiſſe, quam tu cum omni inutilium nota-

tarum farragine; teque ordine & recte facturum fuiſſe omnes fatebuntur, ſi ex Regia & Colbertina bibliotheca omnes codices, quos vix ſemel obiter te inſpexiſſe profiteris, diligenter excuſſiſſes, & non in minutiſſimis, conciſis & contortis Rhetoricae quaeſtiunculis omne otium perdidiſſes. Sed ô bone vir, ſi hoc peccare eſt, cur non in omnes omnino declamas viros doctos, qui variarum lectionum, maximam partem inutilium, libellos concinnarunt, eo tantum conſilio, ut ex vitioſis & ſaepe falſis lectionibus, aut earum veſtigiis, acuti poſt ſe homines veram indagarent, quod centies ex voto ſucceſſiſſe noviſti, & ipſe tibi magnum inde gloriandi & te venditandi natam eſſe occaſionem non diffiteberis. Nonne ex imperiti librarii lapſu, qui κοινωμίαν dederat, tu magnificam illam, & quae divinitus tibi ſoli & primo in mentem ſcil. venerat, conjecturam, qua κοινωνίαν reſtituis, exſculpſiſti? Tu vero, qui ſecurus omnium codicum, & depoſito omni conferendi labore & moleſtia, meo ſudore frueris, poſceſne, ut catalogum contexam inutiliſſimarum lectionum, quas tu tranſtuliſti in tuam editionem, & oſtendam te multo probabilioribus reſectis, peſſimas ſaepe retinuiſſe. Sed deceſſiſſet multum moli & pretio tuae editionis, ſi ex *innumero* illo *numero*, innumerabilem adhuc acervum ſervaſſes. Cur vero pag. 84. n. 23. ineptam lectionem ex margine Baſil. *a fronte* non abjeciſti; qua abſurdior excogitari non potuerat? an ad Rhetoricae myſteria percipienda, facere credidiſti, ſi n. 30. pro *nec*, in Cod. Almel. legi *neque* moneretur lector? Cur pag. 188. n. 69. Steph. Edit. abſurdam lectionem, quam ego omiſeram ut operarum lapſum, *at vero*, magna cum ambitione, & ſimul Homeri de Therſite locum, quem nemo ignorabat, producis? & iterum repetis pag. 236. n. 261. An ad eruditorum ſubſidium facere credebas, ſi pag. 285. n. 104. pro *Scaro* vitioſe *Scaurum* legi moneres? Sed qua fronte pag. 313. n. 132. *propriora*, vocem Grammaticis damnatam, & ſi jam Latina cenſeri poſſet, eo loco incongruam ex MSS. profers? Cur eadem pagina n. 134. pro *ſic*, in codicibus legi *ita* notas? & iterum eadem pag. n. 143. bis producis, *utrumne tuum an illius*, in eadem nota ex Voſſiano tertio, quod ego ſemel adduxeram. Haeccine eſt faſtidioſa illa & Cenſoria, qua te jactas, diligentia? Homo es, mi Licentiate, & quamquam ad magni Praeſulis dignitatem tibi dedicatio & praefatio viam forte aperiret, (niſi Falconnetum, illum, puto, Archiatrum, levis & deſultorius cliens offenderis) obnoxius tamen erroribus & ineptus Rhetoricae artis magiſter manebis. Cur vero ex Codice Almelovenii, quem toties petulantem in modum exagitas, ſubſidia petis conjecturis tuis? & pag. 342. n. 129. *alligemus* producis, quod ſanae mentis nemo Criticorum pro *allicimus* recipiet, etſi jam *alligamus* eſſet ſcriptum. An non ridiculum ſenſum exhibet p. 377. n. 133. *falſa dignitas*? Tu tamen eam profers. Ex Voſſianis pag. 504. n. 91. aperte ineptam & abſurdam lectionem *duce moleos*, legi in tua editione pateris. Sed finis his nugacibus, & quae omnes in te retorqueri poſſunt, criminationibus faciendus, cum nulla ſit pagina, ex qua non ineptiores, quas ſervaſti, rejectis produci poſſent, & quas tu retinuiſſe videris, ne nimium molis volumini tuo decederet. Quare deſino, cum neminem talia lecturum, aut collata utriuſque editione ad ſeveram Criticae artis legem exacturum confidam. Unum tamen prae-

terea addere placet. Si farraginem illam inutilium lectionum faſtidis, qua patientia potuiſti legere & probare illas, quas ſodalis tuus, & ludimagiſtrorum barbarorum & rudium Coryphaeus, *Maittairius* tibi ex Campani ſola editione transmiſit? Cujus diligentiam & officium tam invidioſo praeconio ornas, & cujus ille induſtriae ſpecimen ad omnium paedagogorum & Gallulorum judicem ſupremum *Clericum* allegavit? Oportet te ſtomacho tunc bono fuiſſe, mi Capperonneri, qui futilis hominis nugas, prae *innumero* illo *numero* lectionum a me productarum, concoxeris: ſed miſſo hoc hominum genere, & dignis eorum *pedantiſmo* nugis, videamus, quid quarto accuſationis capite mihi intentare non erubeſcas.

CAP. IV.

Accuſationis caput quartum de notis, partim ad rem non pertinentibus, partim obſcurantibus mentem Fabii, partim erroribus ſcatentibus, &c.

NUnc demum juſtis me armis aggredi videberis, & cum omnia, quae tribus capitibus adduxiſti crimina, alios potius quam me tangant, qui graviſſimorum virorum veſtigiis inhaeſi, nunc in unum Burmannum gravis armaturae copias produces. Nunc te Capperonnerium, qui *Scaligeros*, *Budaeos* &c. emendabis, & novum lumen hoc ſeculo praeferes, oſtendes, & miſerum Burmannum, hoc quarto accuſationis capite, in diſcrimen famae & eruditionis adduces. Sed videamus, cujus me inſimules criminis: *Infarſiſſe me*, ais, *congeſtas in Quinctiliani contextum notas pluribus interpretationibus, quarum aliae ad rem non pertinent, aliae Fabii mentem obſcurant potius, quam illuſtrant, aliae graviſſimis etiam ſcatent erroribus, quaedam Graecas locutiones Latine non tam vertunt, quam pervertunt.* Vellem, eloquentiſſime Licentiate, haec quatuor quartae criminationis capitula per ſpecies & ordine legitimo propoſita, diſtincte etiam probare voluiſſes. Hoc enim proprium nationi tuae, prae aliis, jactari noviſti, ut certum ordinem &, ut vos vocatis, *methodum* accuratam in omni oratione ſervetis; qua dote longe vos craſſarum gentium ſub ſeptentrione confuſas & commixtas farragines ſuperatis, ut centies hanc Gallulis eſſe propriam laudem *Clericus* & alii adfirmarunt. Debueras vero, ſi Gallus cenſeri volebas, apertius loqui, ne lector dubitaret, an illas notas, quas *congeſtas in contextum Quinctiliani infarſeram* (quam Phraſim vix intelligo, cum verbis Fabii me ſubjeciſſe notas ſciam) a me & ex mea penu profectas, an ab aliis olim conſcriptas, & a me tantum digeſtas indicare volueris. Deinde ubi per tenebricoſam orationem crepuſculi quaedam lux tenuis lectori apparuiſſet, ordine probare, illas notas ſive meas, ſive Variorum, I. *Non ad rem pertinere.* II. *Obſcurare mentem Fabii.* III. *Scatere graviſſimis erroribus.* IV. *Graecas locutiones non tam verſas, quam perverſas.* Tu vero haec quatuor capita ita inter ſe confundis & permiſces, ut

Le-

Lector, etiam attentus & diligens, nequeat de ſingulis dijudicare, jurene damnandus ſim, an abſolvendus. Quid? an contagione harum notarum, maximam partem ex ſeptentrione in Fabium congeſtarum, tranſiit in te illa labes & confuſionis morbus, ut ex beato illo, puro, ſubtili & molli aëre, qui vos divina quadam mentis alacritate animat & inſpirat, in craſſum arctoi orbis coelum migraſſe videaris? me ſolum & unicum peti a te credebam, nunc video, mitigatum te & placidiorem meis fere notis parcere, & omnia tela verius in *Turnebum*, *Badium*, *Moſellanum*, *Almelovenium*, &c. conjici, & tunc per illorum demum corpora in me tranſire. Novum vero & ante hunc diem inauditum, ſi unum, quem mox producam, Italum excipias, crimen, ut qui variorum notas in unum congerat, omnium, quae iſtarum auctores peccant, reus agatur. Itane vero, qui poſthac auctores ita ornatos editurus eſt, ſingulorum tam diligenter excutere cogetur notas, ut non modo apertos errores omnium omnino interpretum longa oratione refellat, ſed ſingula etiam, quae adduxerunt, veterum & recentiorum ſcriptorum loca examinet & expendat. Deinde ſi ex Graecis quaedam producant, Latine vertat, aut ſi id jam occupaverint alii, verſionem ipſam & ſingula verba ad Graeci auctoris mentem exigat, & pro illis alias, ſi exſtent, verſiones adhibeat: denique non in auctorem modo ipſum, ſed in omnes interpretes, & commentatores cenſuram acerbiſſimam exerceat, ſingula illorum verba & locutiones, tractet, confodiat, emendet addat aut detrahat utilia, inutilia, duriter immiſericorditerque quemque nactus ſit mutilet, laceret, conſcindat: Si haec placuiſſet Belgis & Germanis vexandi notarum collectores ratio, quam non potuiſſent Pariſienſes illae editiones, quae Suetonium, Tacitum, Catullum, Tibullum, Propertium, Martialem, & tot alios nobis diverſorum notis oneratos, dederunt, exagitari, & earum moles *innumero numero* cenſoriarum notarum ita augeri, ut vix manibus tolli potuiſſent: Si tale quid metuere ſe poſſe crediediſſent *Gronovius* & *Graevius*, certe a congerendis in unum aliorum notis, quas intactas & inculpatas exhibuerunt, manum abſtinuiſſent. Sed ne, acutiſſime Licentiate, plane te novum hujus criticum ferrum acuendi rationis auctorem eſſe jactes, alium tibi, qui praeivit, monſtrabo, durum etiam, & qui odio quosvis importunos Criticos vincere poſſit, hominem, lapſarum in Italia literarum & humanitatis inſtauratorem, (pene tuo exemplo, quia eleganter loqui ſoles, *reſtauratorem* dixeram) *Facciolatum*, qui probaturus nobis in Septentrionem projectis Belgis & Germanis, & qui in Italia jacere etiam literas, & humanitatis ſtudia calumniantur, ſe *Politianos* & *Victorios* relaturum, ominis boni cauſſa a Cicerone illuſtrando auſpicari voluit. Et licet nos hebetes & ſtupidi, poſt *Minellium* & *Junckerum*, tali magiſtro in interpretandis ſcriptoribus non egere oſtenderemus, pugnabit tamen pro gentis ſuae decore, & interpretes illos Ciceronis Boreales brevi in ordinem rediget. Cujus futurae magnitudinis, & excellentiae, qua Italiam denuo illuſtrabit, ut omen certum capiant ejus populares, protulit nuper inſigne paedagogicae eruditionis ſpecimen in Orationem Tullii pro Quinctio, & ſimul de *Graevio*, plebejo illo & proletario commentatore, hanc graviſſimam & tuae ſimilem tulit ſententiam. *Illo uſus ſum, utarque in poſterum,*

ut interprete ingenioſiſſimo (accipimus quod dat) *qui tamen nimia quadam abreptus gloriae cupiditate, ut magna variarum rerum volumina celerrime* (non noviſti, Facciolate, Graevium, de cujus cunctatione ſaepius quam feſtinatione omnes queſti fuerunt) *adornaret, multa miſcuit, nec tam ſaepe quid ſcriberet, quam quantum ſcriberet, cogitavit. Nolo hic per ſingula diſcurrere: ſed tamen ita reputo, ubicumque in* Hottomannum *aut* in Lambinum, *aut in alios Graevianis Scholiis inſertos, a nobis aliquid dicitur, id in ipſum dici* Graevium, *qui cum multa in multis libere caſtigaverit, EA CENSETUR PROBASSE OMNIA, QUAE PRO SUSCEPTO MUNERE NON IMPROBAVIT:* Ecce par & ſimile mihi & venerando praeceptori meo fatum! Incurrunt in nos duo, plebeji & vitio creati cenſores, alieni operis moleſti exactores, paedagogi arrogantia intolerabiles, qui leges nobis & omnibus, qui poſthac variorum notas congerent, ſcribent ineptas & ſtultiſſimas, nec permittent ut cujuſquam notas adjiciamus, quin ſingulas ita excutiamus, refellamus, & emendemus, ut ſi quid praeterire viſum fuerit, id omne, quod illi peccarunt, nobis adſcribatur. Lepida vero capita, ſi cerebrum in vacuo vertice haberetis, ô *Facciolate* & *Capperonneri*, amore nugarum par nobile, & gemellum! Videtis nempe hanc unam jejunis & varia eruditione deſtitutis magiſtris apparere viam, grandes & immenſi ponderis libros extrudendi, quos Regibus & regiis magiſtris, qui eos numquam legent, non dubitatis offerre, ut ex vaſta libri mole & ſingulis paginis ſaepe apparente uncialibus literis CAPPER. & FACCIOL. *innumerum numerum* notarum veſtrarum conjiciant, & aequo auri pondere, vel lucroſis honoribus penſent. Sed ſi hanc legem perferendam juſſerit Eruditorum ordo, cur, ô duri cordis & oris Licentiate, non meas ubique irruis in notas, & de tam *innumero numero* paucas admodum, & in quibus de nugis Grammaticis & Rhetoricis tricaris, audes confutare, & nullas fere conſcribis notas, in illa Fabii capita, ubi vela ipſe eloquentiae ſuae pandit, & productis aliorum verbis & fragmentis tot Criticis cruces figit, ut in Capitibus *de Riſu*, *Memoria* &c. aut me aut alios interpretes, ubi de deſperatis Fabii locis, aut de antiquitatis aut ſermonis Romani obſcuris monumentis diſquiritur, aggrederis? Ove placidior hujus generis adnotationes fere omnes praeteris, ſed lupi rabiem in Rhetoricae elementa ſpectantes, non tam meas, quam aliorum notas, ſumis. Sed liceat mihi, pace tua, hanc moleſtam Augiae ſtabulum purgandi provinciam deprecari, liceat mihi *Turnebi*, *Camerarii*, *Moſellani*, *Parei*, *Pini*, *Gronovii*, *Almelovenii*, & ſi quae aliorum occurrunt, notas in meam editionem congerere, illiſque aut cenſoriam notam (quod ſaepe a me, te quoque adprobante, factum non negabis) apponere, aut tacito praeterire illorum interpretationes, licet tuo judicio incongruae & ad rem pertinentes non videantur. Liceat mihi brevitati conſulere, ut plerumque ſtudeo, nec ex infamia aliorum, qui unicus tuae editionis finis, famam quaerere. Quantus vero, quaeſo, Quinctiliani codex exiſſet, ſi ad ſingulas aliorum notas, ego longiores adjicere cogerer? Quam non *grandi & gravi commentationum ex variis panniculis conſutarum ſtrue cumulatum*, jam gravans tui operis conſors & nugarum incongruarum particeps & adjutor *Mattairius*, meum Quinctilianum gemuiſſet, qui jam *ſuorum*

(ha-

(habet enim peculiares ſibi, ut Rex regios,) *Bibliopolarum officinas & foros me oneraſſe* clamat, ſi tanta acceſſione cenſoriarum animadverſionum habilem nunc codicem auxiſſem. Quid vero futurum erit, ſi forte ſecundae editioni manus eſſet admovenda? Jam terribili illi ponderi editionis tuae immenſa adjici deberent incrementa, & omnes tuae, ô laborioſiſſime Rhetoricorum elementorum magiſter, notae non modo exhiberi, ſed ad examen vocari & refelli debebunt. Ad ſingulas ineptiae, calumniae, malitioſae inſultationes, furta & fraudes, ita exaggeranda & amplificanda erunt, ut ſi forte Regi aut Principi dedicatum opus offerendi libido aut ambitio me incederet, non de manu in manum tradere, ſed plauſtro in aulam invehere, & per bajulos in regium conclave importare cogerer. Tu deinde, ſi vivus adhuc vigenſque, & ad proelia haec literaria promtus & paratus, alteram Tui Fabii editionem concinnares, qua prioris notas vindicares, meas omnes primae & ſecundae curae, & variorum notas omni duritie & contumelia exagitares, lacerares, confoderes, ex paucis, quibus nunc coërcetur Fabius, voluminibus, decem & ultra conficeres.

Sed redeamus in viam, a te inſtitutam, & confuſas inter ſe criminationes, ſi fieri poteſt, refutemus. Ex omnibus vero, quibus me oneras, criminibus, unicum agnoſco, & ſtatim poſt emiſſum meum Fabium (bona fide adſevero) jam agnoveram errorem, & in exemplari meo jam induxeram. pag. nim. m. Ed. 562. & parum attentum ad verba Ciceronis animum adhibuiſſe tunc, negare non audeo. Hunc ergo, ut in indicem errorum, quorum me reum peragi non repugnabo, referas facile patior, nec ei defendendo tempus inſumam, ſed me hominem eſſe, & erraſſe ſaepe, & frequentius etiam, quam tu mones, me ipſe admonebo. Reliqua vero, quae plena manu ultima paragrapho cumulas, ipſe vides, & poſt tam inhumanam acerbitatem, ſponte fateris magis librariis aut feſtinanti calamo deberi, quam mihi meliora non docto. Hanc vel illam literam pro alia temere poſitam, verbum verbo ſuppoſitum, accentum aut neglectum, aut literae ſuae non imminentem, ipſe, quae tua eſt poſt ſatiatam malitiam bonitas, *forte in operas Typographicas potius, quam in editorem ipſum refundere oportere*, cenſes. Ne tamen ingenua haec confitentis lapſum aliquem ſimplicitas ferocitatem tuam intendat, ſpecimen unum aut alterum, clementis tui ingenii, qui me carnificinam in alienos foetus exercere vis, cernamus.

Pag. 23. Ed. meae. 14. vero tuae Clementis Alexandrini locum ab *Almelovenio* adductum male Latine verti, indignaris. Liceat hoc tibi, ſed quae inde ad me redundat infamia, qui parum ſollicitus de diligentia *Almelovenii*, ejus verba fideliter exhibui, & auctori ſuo, aut cuicumque ex hac ignobili arena palma petitur, vindicanda reliqui? Denique ſive *Almelovenius*, ſive, quod potius velim, librarius erraverit, & excidere ſibi paſſus ſit literam α, & ita περιλήπτους pro ἀπεριλήπτους dederit, tantine is lapſus erat, ut & in praefatione principem, inter quatuor gravia crimina mihi adſcripta, locum teneret, & deinde in notis eadem pompa repeteretur?

Levior ſane, & pueris convenientior, quam Theologo Licentiato, altera accuſatio, quod in Pſeudo-Turnebi notis legatur *Euphoniſmus*, pro *Euphemiſmus*. Quid hoc ad me, qui ignoro, an ille ſit Turnebi, an diſcipuli dictata exci-

pientis, an librarii aut correctoris lapſus, an novo hoc, & a ſe perperam formato vocabulo delectatus, ille quiſquis Graeculus fuerit, dedita ita opera ediderit. Quam vellem, potentiſſime Licentiate, tibi Exorciſtae vim adeſſe, ut excitares ab inferis daemonas, & per eos Turnebum, &, qui jam ad plures abierunt, interpretes conſuleres de his ſub nominibus eorum editis notis, aut ſi ipſos in lucem reducere poſſes, libenter te ad ſatietatem cum umbris his & larvis rixantem conſpicerem, modo me ab his puerilibus & muliebribus altercationibus liberum abſolveres, & me potius laudares, quod ante te jam graviores quoſdam, & qui incautos in fraudem inducere lectores poſſent, errores Pſeudo-Turnebi caſtigaſſem, quod te nunc principem facere tam ambitioſe contendis. Sed cur diſſimulas te legiſſe in praefatione haec mea verba, ex quibus diſcere potueras, me invito adjectas Turnebianas illas notas. En, ſi audire damnati hominis pro ſe orationem non indignaris, ipſa tibi verba. *Turnebi integras notas, ut ediderunt olim Pariſienſes ſubjeci magis, ne quid detraxiſſe Leidenſi editioni viderer; quod Typographi praecipue caverant, quam ut mihi perſuadeam dignas Turnebi eruditione & fama eſſe: tot enim inepte & indocte etiam dicta in illis notis offendi, quae hic recenſere nihil attinet, cum id ſuis SAEPE locis factum ſit, ut numquam a viro tam docto profectas eſſe credam; niſi ſi quis Tironi alicui dictatas eſſe, & male exceptas, pejuſque deſcriptas eſſe, velit exiſtimare.* Tune aliter umquam de Turnebianis his notis judicandum cenſuiſti, aut graviorem ſententiam tuliſti? Candoris tui, ô Melanchlaene Licentiate, fuerat, lectorem judicii mei admonere, nihilque me commentario iſti plus Te tribuere; ſaepe etiam emendaſſe & refutaſſe, ſaepe quoque neglexiſſe & praeteriiſſe, ut lubebat, & res ipſa ſuadebat. Tibi placeas, non invideo, tenui hac gloriola, & admirentur te diſcipuli tui, qui πολλῆς μετὰ φαντασίας pronuntias in Aphthonii loco citando Turnebum debuiſſe *probabilitatem* exhibere, pro *perſuaſione*; ignoraſſe eundem diſcrimen inter *theſim* & *communem locum*, perperam *conjecturalem ſtatum* pro *qualitatis* appellaſſe, me haec & ſimilia parum tangunt, & has ſpinas & ſordes illiberales infimi ſubſellii Rhetorices magiſtris lubens relinquo. Tu modo cave, ne boni viri officium negligas, nec mihi adſcribas, quae aliis debentur.

Utinam vero tantus dicendi magiſter dilucide & aperte ſcribendi artem calleres! Scirem certe, quid praecipue in me accuſando intenderes, nec pag. 250. Edit. m. p. 171. n. 250. t. ubi me *notam adſcripſiſſe* ad Quinctiliani verba, arguis, & quam furioſe exagitas, haererem: dubitabunt enim mecum lectores, an ego auctor iſtius notae ſim, an vero operae ex edito Turnebi codice expreſſerint, ut certe fecerunt, nulla mea opera uſi aut abuſi. Quis me peti a te non crederet pag. 257. Edit. m. p. 177. n. 373. t. ubi tu ſcribis, *aliam nullam Burmannus notam appoſuit, niſi hanc abſurdiſſimam ac inſulſiſſimam*, quae tamen quanta quanta eſt, Turnebiana eſt, quam non ego appoſui, ſed a Typographis, qui id pacti erant, apponi ſum paſſus. Si libuiſſet aut vacaſſet inutile tempus in Turnebianis notis excutiendis terere, an non aeque mihi patuiſſe credis Briſſonii Lexicon, ubi reperirem in verbo *interdicere* hunc Quinctiliani locum citatum, & adjectam ſimul legem 111. §. 6. (non *Lib.* 3. §. 5. ut tu, diligentiſſime cenſor, laudas) ff. uti poſſidetis, & unde hic & paſſim plenas furti & plagii notas

tas

tas exſtruerem. Hunc ſaltem doctiſſimo populari tuo, & celeberrimo Senatus ampliſſimi Principi honorem habere debuiſſes, nec pudere par fuiſſet, a tanto Viro, cujus copiae tibi ſaepe profuerunt, doceri. Sed quia ille Germanorum, qui corpore quam mente magis valent, modo collectanea ſpiſſiſſima tantum congeſſiſſe videri poteſt, dedignaris ejus memoriam colere, & Turnebum, popularem quoque interpretem, ferula tua potius, quam Praeſidis ampliſſimi cenſoria nota, ferire maluiſti.

Eodem rigore me reprehendis, quod pag. 387. & 519. neglexerim in Turnebi nota, cujus pleraſque vix dignas habui, niſi vitia in oculos incurrerent, tam anxie excutere, Hermogenis loca emendare: denique in praefatione mihi adſcribis, inter alia, quod *Victorius* male verterit locum Demetrii Phalerei, (cujus librum me quoque poſt alios *de Interpretatione* citare cavillaris, cum *de Elocutione* debuerim, de quo nunc agere non vacat, quia res nihili eſt & infinitis doctorum virorum exemplis, ut ipſe quaedam agnoſcis, me defendere poſſem) cui ſocium addis *Tho. Gallaeum* (miror te non ab amico monitum illum *Galeum* rectius appellari, & *Gallaeum*, cujus ſaepe mentio in notis fit, longe eſſe diverſum hominem) viros multum te & me doctiores, & quibus componi non iraſcor, licet ego ne verbum quidem ullum ad illum locum adjecerim. Poenituiſſe te quoque criminationis credo, quia pag. 364. n. 55. iiſdem fere verbis repetens, quam in praefatione intenderas, accuſationem, mihi parcis, & omnem culpam in *Victorium* transfers. Cui vero bono, niſi moli augendae, toties eadem in eodem volumine recoquere, ut etiam pag. 633. putidiſſime illa de *inſcripto maleficio* repetita releguntur? Sed taedet pigetque minutiſſimarum ineptiarum. Ideoque nunc videamus, quibus baliſtis & catapultis ex ultima acie, quae arcis tibi inſtar eſt, meas copias caeſas fugatas internecione occidas.

CAP. V.

Accuſationis Caput ultimum de vocibus Technicis.

PRofligato quadruplici variae armaturae ordine, quem in me invexiſti, *innumeri numeri* copiarum terribilis Imperator, res tibi nunc ad Triarios rediit, quos in ſubſidiis & ultima acie collocaſti, qui ſuccenturiati jam fugatis reliquis pugnam capeſſent. At quintum hoc grande & inexpiabile crimen habebitur, & eo majori ſupplicio vindicandum, quod ſciens & ſponte admiſerim. Audiamus vero delatoris formulam: *Quod non curaverim explicare quae Fabius intellectu difficillima continet, TECHNICAS videlicet Philologorum & maxime Rhetorum DICTIONES* (agnoſco & hac in voce, pene etiam *dictione* dixeram, ſummam Latinae linguae peritiam) *itemque loquendi formulas.* Concurrite, quaeſo, & adeſte, quotquot vivitis, Latinorum aut Graecorum auctorum editores, viri Literati & Philologi, emergite vos ab inferis, *Scaligeri*, *Caſauboni*, *Salmaſii*,

ſii, *Gronovii*, *Graevii*, & omnis interpretum ordo, & ab hoc S. Theologiae Licentiato & Ambianenſi Diacono, (ex quo grege nemo veſtrûm Fabii commentatorem exoriturum divinare potuiſtis) & Profeſſore Regio Graecae linguae, dictata excipite regia, & addiſcite non ſolum *ſyſtema Figurarum*, (quo omnem Fabio impenſum laborem novus Ephemeridum compilator, olim hiſtrio, nunc librarius & bibliopola Hagienſis cenſendum praedicat) ſed univerſam Rhetoricam & Grammaticam, in minutiſſima fruſta & membra conciſam & comminutam, & commentariis ampliſſimis ita obrutam, ut cum Scholaſticis Logicarum ineptiarum interpretationibus de palma auctor certare jure poſſit, miremini & ſtupeatis. Illuſtres, Galliae olim decora, manes, Pariſienſem arrectis auribus Rhetorem ſuſpicite, qui cum ad illuſtrandum Fabium ſe accingeret, in muſeo ſuo in corona Rhetorum Graecorum & Latinorum medium ſe collocavit, & ex illis ad dextram poſitis ab Aldo & aliis editis, ex his ad ſiniſtram diſpoſitis, & in Pithoeanam editionem conjectis, ingentem ſibi apparatum & horreum plenum *technicis dictionibus*, & *loquendi formulis* congeſſit. Qui denique ex Ariſtotele, Hermogene, Demetrio, Aphthonio, & ineditis etiam magiſtris, ex Cicerone, & quidquid olim ſcriptorum vel nuper Rhetoricam tractavit artem, coacervavit omnium opiniones, & in Lexica, (pene dixeram *dictionaria*) Rhetorica & communes locos ampliſſimos digeſſit, ut poſthac non modo Quinctiliano unico & ſummo artis magiſtro feliciter uti, ſed quicumque ſive tiro, ſive eloquentiae Profeſſor, deinde ad alios Rhetoras interpretandos accingere ſe voluerit, ex Capperonnerii Theſauro, ut ex ſutrina officina artifices ſolent, formas ad quaelibet Rhetoricae artis capita petere poſſitis. Tu quoque, ô maxime inter Rhetoras Heros & Coryphaee, Capperonneri, jam placido in otio conſeneſcere & lucubrandi finem facere poteris. Hac enim penu inſtructa, jam ſine ullo labore *innumero* librorum Rhetoricorum *numero* bibliopolarum officinas & foros onerare & diſtendere poteris. Si, ut minaris, Pithoeanos Rhetoras edere conſtitues, poteris, mutatis quae mutanda ſuadebit auctor quiſque, eaſdem notas illis quoque accommodare, & quae ad Fabium ſubtiliter & tenuiter de ſingulis artis partibus diſſeruiſti, ad illos copioſe & uberrime amplificare, & ubi idem quod Fabius, aut diverſum ab illo tradunt, longa e Fabio repetita oratione referre, & *technicas* illas *dictiones* & *loquendi formulas* recoctis interpretationibus denuo illuſtrare. Deinde ubi ad Graecos Rhetoras te contuleris, ampliſſimus tibi campus aperietur, omnes Graecas *dictiones* (quas etiam in *dictionarium* tuum Rhetoricum jam diu digeſſiſti) & *loquendi formulas* Latine explanandi, & καταλήψεις, παρεγχειρήσεις, θέσεις, θεωρήματα, πηλικότητα, & neſcio quas ignorabiles & obſcuras voces, longa oratione illuſtrandi, & ſimul iterum in Burmannum, Turnebum & Almelovenium invectivas renovandi. O ingentem gloriae & famae ſuper aſtra jam tendentis ſegetem! quam vivus metes, & quae mortuum aeternis cumulabit elogiis. Macte vero hac adorea & lauru Phoebea, tam ſingulari, tam praecipua, ô Theologe Licentiate, ad quam nullus umquam praeſul adſpiravit. Abjice protinus omnes utriuſque Linguae (*videlicet* ut tu doctiſſime, & quod praeter te fere nemo commentatorum intellexit, explicas pag. 3. n. 7. *Graecae & La-*

ti-

tinae) ſcriptores, praeter eos, qui de Rhetorica laborarunt, ſed ſolos locos communes tuos & Lexica & Gloſſaria Rhetorica, quae inexhauſtum tibi horreum praebebunt, diligenter ſerva. Ex illis ſemper de iiſdem rebus verboſiſſimas notas depromere, & centies eadem, ad diverſorum ſcriptorum loca, ubi modo eaedem *dictiones & formulae loquendi* occurrent, reponere, in promtu erit. Neque facile tibi deſperandam eſſe video laudem, qua vaſtiſſimos illos Theſauros, quibus Graecarum, Romanarum, Italicarum & Sicularum Antiquitatum ſcriptores innumeri comprehenduntur, ſuperes, novo *Rhetorico Theſauro*, (vel ut appellare magis amas, *Philologica Bibliotheca*) ſi orbem literatum hoc munere locupletare volueris. Nunc enim Fabium, ingenti & Gigantea mole conſpiciendum, Graecorum & Latinorum locis ſimilibus & diſcrepantibus, notis, quibus omnis Graecorum & Romanorum artificum Technologia ampliter, & centies iiſdem repetitis verbis, explicatur, conſtipatum tibi debemus. Cras Pithoeanos Rhetoras, tribus quatuorve voluminibus ſpectabiles, & iiſdem fere, vel certe mutatis hîc & illic aliquot ſynonymis vel non multum diſſimilibus verbis, adnotationibus oneratos; perendie Ciceronis Rhetorica & Oratoria opera, multos & longos ejuſdem artis Magiſtrorum referens ter quaterve locos, illuſtrata commentariis repetitis protrudes. Mox deinde Graeci Rhetores ab Aldo proditi, & in primis Hermogenes, Georgius Diaeretes, Maximus Rhetor, Photii Amphilochia, &c. &c. &c. longo agmine & denſo ſequentur, & foros librarios implebunt. Hos excipiet Ariſtoteles, qui certe ut artis conditor & princeps, primam merebatur curam: hunc falſis illius Demetrii Phalerei, non de *interpretatione*, ſed *de Elocutione* libellus, *Galei* abſurda & indocta verſione rejecta (quod multarum notarum dabit cauſſam) deinde *Abbas la Pure*, & *Gedoynus* ad terribile popularis ſui Cenſorium citati tribunal contremiſcent, quibus damnatis imperitiae artis Rhetoricae, & utriuſque linguae inſignis inſcientiae, omnes reliqui Philologi in tuta ſe recipient, ne vulnerum, quae *Philologicae tuae diſſertationes*, non Gallulo ferro, ſed Germano acinace infligent, minae ipſo conſpectu Athletae eos exaniment. His tot & tantis voluminibus non Rhetoricae modo artis myſteria vulgabis, ſed Poëticen, Helleniſmum & pronuntiationem ejus, certis legibus & dictatis conſtitues, & explanabis, ut *Budaeos*, *Mauſſacos*, *Scaligeros*, *Vavaſſorem*, *Schefferum*, *Tollium*, *Normannum*, in his puerilibus elementis nihil vidiſſe, omnia confudiſſe, nec ipſos Tropos a Figuris diſcernere potuiſſe, claris & invictis argumentis docere videaris. Tandem *Latinae Linguae Theſauri* emendatio & amplificatio (dignum ergaſtuli incola opus) coronabit omnes pro rep. literaria exhauſtos labores, & memori ſepulchro, inter tot librorum titulos, inſculptum literis grandioribus hoc ingenii tui monumentum Baſilicam primam Pariſienſem ornabit, niſi ante fatalem diem Scholaſtica e provincia ad Metropolitanae Dioeceſeos ſplendorem tranſire coactus, titulis tuis Archiepiſcopalem urbem ſe poſteris oſtentare juſſeris. Haec omnia, pro modeſtia tua ſingulari, non in fronte libri, ſed centies in notis tuis, & per compendium in indice ſub CAPPERONNERII nomine (rarum certe exemplum Auctoris ipſius nomen tanta cum ſpecie & pompa in indice memorari) annuntiata reperire poterit lector, & inde de li-

libris, quos a te ſperat orbis literatus, certam ſpem concipere. Applaudet jam tibi ex Batavia Magnus ille *Clericus*, unicum Gallulorum oraculum, qui nihil magis timet, quam ne Orcus ipſi pedes trahat, antequam tot volumina bibliothecae ſuae inſerere & commendare, & oculis invidis Belgarum & Germanorum objicere poſſit. Ludimagiſter etiam ille ejectus ludo, & nunc, ut damna reparet, magnus exiguorum voluminum editor, ex Britannia tibi gratulabitur excellentiam illam Rhetoricam, & quia tu Codices veteres conferre pigraris, ſubmittet tibi varias lectiones (nam Burmanni induſtria ubi a Fabio diſceſſeris, in illis te deficiet) & editionum veterum indices. Lutetiae denique omnes Burmannum, ob praejudicatam de ejus in nationem veſtram odii opinionem, exoſi, tibi monitores, adjutores & praemonſtratores aderunt, & ſub tuo clypeo latentes, ex occulto tela & lapides in eum conjicient, & ita miſerum illum Profeſſorem Leidenſem ut Penthea lacerabunt & conficient.

Sed extra jocum, graviſſime Licentiate, & jam propter dedicationem & praefationem (ut ſuſpicor, niſi ingratum ſeculum non intelligat Technicas illas notas) Epiſcopatus locupletiſſimi candidate, rogo, an non poſſis tot magnifice promiſſa & egregia ſane ſcripta, quibus onerare minaris orbem literatum, in pauciora volumina contrahere, & metum illum, quem craſſo & ponderoſo tuo Quinctiliano viſo, literati, diverſi & Arctoi orbis incolae non ſatis pecunioſi, conceperunt, minuere? Si enim non ſufficere veteribus Rhetoribus illuſtrandis, tot de arte Rhetorica conſcriptos a recentioribus libros exiſtimas, ſi nec ipſa *Voſſii*, (cujus aliquam rationem habere, & quem cum *Scaligeris* & *Budæis* &c. ignaris technicorum verborum in ordinem redigere non videris) induſtria omnem materiem exhauſit, age ampliſſimum nobis profer hoc titulo, *de arte Rhetorica Commentarium, opera & ſtudio CAPPERONNERII ex Graecis & Latinis Rhetoribus compilatum, in quo oſtenditur* Scaligeros, Budaeos, Victorios, Turnebos, Muretos, Caſaubonos, Salmaſios *nihil, aut perpauca, (idque obiter) quæ ad quarundam Fabii & omnium Rhetorum locutionum explanationem facerent, conſcripſiſſe, & certo & apto ordine & methodo* (quae propria Francicae nationis dos eſt) *ita ut quemcumque in veterum lectione ſcrupulum ſibi injici ſentiant lectores, continuo ad concinnatum hoc opus recurrentibus eximatur, in quo omnes omnium errores, quaſi in tabella poſiti, ita lectores advertant, ut poſthac nemo, niſi ſtipes ſit & plumbum, a vera via deducatur.* Aut ſi hoc minus placet, age, magnorum virorum, quorum plurimi Franciam ingenii & doctrinae lumine illuſtrarunt, veſtigia preme, & Lexicon vel Gloſſarium Rhetoricum, quo omnes *Rhetorum dictiones & loquendi formulae* comprehendantur, & explicentur ex locis tuis communibus, vel domeſticis commentariis, in lucem prode. Ita omnem inutilium, & centies alias repetendarum notarum *innumerum numerum* lucrifacies. Sed forte hanc provinciam relinques Jeſuitae *P. le Jay*, cujus *Bibliotheca Rhetorica* praecepta & exempla tam ligatae, quam ſolutae orationis complectitur. Tu vero commodiorem hanc ad famam viam inibis, quam millies ire & redire poteris, ſed quae nobis moleſta & ſaepe recocta crambe faſtidium longum movere, & ad omnium fere auctorum, quibus Technicae notae poſſunt adjungi, editiones renovatas horrorem incutere perpetuum poterunt. Nam ſi exemplum tuum, in hac, quae nunc regnat, in-

ingentium librorum edendorum cupiditate, aliis ſequi libuerit poſthac, ſine cenſurae Gallulorum metu, quas non timere librorum moles cogemur? Qui Lucretium edere in animum inducet, omnes Epicureae ſectae opiniones, ſcita, vocabula, & proprias loquendi formulas, ad ſingulos Poëtae verſus explicabit, & quotieſcumque, ut Poëtarum mos eſt, non eadem voce eaſdem res notet, centies eaſdem notas nobis apponet, Latinas voces Graecis ejuſdem ſignificatus ambitioſiſſime mutabit, & Gaſſendiani laboris magnitudinem inuſitata loquacitate longe vincet. Qui Manilii novam editionem curabit, exhauriet veterum & recentium Aſtronomorum ſcripta, quae ſuperſunt omnia, & ſecurus verſuum & poëtici artificii, & diverſas etiam lectiones, niſi quae jam cura doctorum virorum congeſtae ſunt, omnes negligens, in elementa diſciplinae ejus latiſſime ſe diffundet. O divine, exclamabit hîc lector cordatus & ſapiens, Hippocrates! quam vere tu *artem longam*, *& vitam brevem* pronuntiaſti? cogarne ego omnia haec ſcripta evolvere, & cum jam ſub magiſtris adoleſcens hoc puerile penſum me abſolviſſe ſperaveram, nunc vir factus, immo ſenex, telam hanc puerilem retexere a Paedagogis iſtis immiſericordibus cogar? Quidni potius, ô doctiſſime & omnis artis Rhetoricae prome conde, Capperonneri, imitaris melioris mentis commentatores, qui ubi nec Poëtas, nec Oratores, nec Hiſtoricos, ſed artium ſingularium ſcriptores edunt, iis adjicere ſolent gloſſaria, & in notis ſobrii & ſicci, tantum de vera lectione verborum & eorum ſenſu diſquirunt? Vitruvio qui manus admoverunt, utiliſſimum artis vocabulis, quae tu technica vocas, percipiendis eſſe crediderunt *Bernardini Balbi* Lexicon Vitruvianum; quod auxiſſe contentus *Johannes Laetius*, notarum inutilium nobis gratiam fecit. *Joh. Rhodius*, licet Danus gente, vir tamen vere doctus & ab omni faſtu Paedagogico longe alienus, Lexico Scriboniano omnia Medicis propria vocabula, & loquendi formulas, auctori ſuo familiares, incluſit, & in notis verum Criticum & Literatorem ſe exhibuit. Popularis tuus, ſed ab hodierna eruditionis puerilis oſtentatione longe abhorrens, *Nic. Rigaltius*, nihil Scholaſtici, aut ſupervacanei, notis criticis & doctiſſimis immiſcuit, ſed ne rei Agrariae voces & locutiones cupidum lectorem morarentur, *uſurpata quaedam Agrimenſoribus ſecretiore cenſu vocabula*, in unum collegit, & *gloſſarum Agrimenſoriarum* titulo calci libri ſui ſubjecit. Idem, ne longus ſim, *Rigaltius* in Tacticis Scriptoribus officium; Idem juris auctoribus *Ant. Auguſtinus*, *Franciſcus Pithoeus*, *Briſſonius* & alii praeſtiterunt. Tam illuſtria principum in re literaria virorum exempla premere decuiſſet, & ſemel moleſto hoc & pleno taedii labore defungi, ne quot fere paginis eadem vocabula aut formulae occurrant, tot notas, iiſdem ſaepe verbis conſignatas, legere & relegere ſummo cum faſtidio cogamur, & ſimul tot adhuc horrendos immenſa mole libros nobis imminere ſummo cum metu proſpiciamus. Credisne, me ita imparatum ab obvia & expoſita illa Rhetoricae arte (quam ego magis obſcurari, quam illuſtrari tanta & tam inutili Troporum, Figurarum & aliarum partium conciſarum multitudine, & ad non inferiorem Logicae infamiam deprimi credo) eſſe, ut ſi hoc agere voluiſſem, non multo gratiores lectoribus notas compilare potuiſſem? Quare non erat quod eo nomine meam editionem, quam nolui his crepundiis

diis & puerilibus ornamentis dedecorari, traducas, cum, ſi quis candor in tanto Theologo fuiſſet, debuiſſes lectores mei, diverſi a tuo, inſtituti certiorem facere: nec me umquam intendiſſe in has nugas animum, aut tempus voluiſſe perdere, ſed aperte profeſſum talia longe a me futura, & fruſtra in notis quaeſituros lectores monere: Non debuiſſes diſſimulare, pro Theologica tua ſimplicitate, aut pati, lectores tuos in Francia (qui forte Editionem meam numquam viderunt, & nunc, ineſcati tuis deliciis & regalibus epulis, has municipales & ſeptentrionales pultes aſpernabuntur,) neſcire, me inſtituti mei in praefatione rationem reddidiſſe: cujus ſumma huc redit, me ex codicum ſcriptorum, & prius editorum, quos conſequi potui, copia ſatis magna variantes lectiones bona fide protuliſſe, & inficetis & puerilibus adnotatiunculis (id eſt de vocibus technicis & vulgatiſſimis, ſive Rhetoricae, ſive Geographiae, ſive Hiſtoriae fabuloſae aut verae ſive antiquitatum obviarum interpretationibus, quibus *Minellius*, *Junckerus*, Commentatores in Uſum Delphini &c. excellunt) valere juſſis, notis quibuſdam undique collectis (etiam quas, ſi per typographos licuiſſet, abfuiſſe mallem) meas etiam immiſcuiſſe. Deinde quaſi animo proſpiciens CAPPERRONNERIUM quemdam (licet numquam de Theologo Licentiato ſomniaverim) exorturum haec verba me ſubjicere, *Commentarios conſcribere, quibus ex diverſis Rhetorices magiſtris, vel ſimiles vel diſcrepantes a Fabio ſententias congeſtas daremus, otio abutentis eſſe credebamus.* Et mox de *Pino*, qui in librum tertium, ſed multo tamen ſapientuis Te, inſtituerat talem commentarium, haec addere; *Antonii Pini commentarium ne integrum deſcribi juberem, partim moles, partim inſtitutum ejus a noſtro diverſum diſſuaſit: Ipſe enim conquiſitis undique ſubſidiis ex Rhetoribus & Oratoribus ipſa praecepta eloquentiae illuſtrare conatus eſt. Quod cum putidum, & non tam neceſſarium edenti libros, quam Rhetoricen docenti putemus, nos tantum verba Fabii recte conſtituere, & luce quadam perfundere conati ſumus, & ideo illa ſolummodo etiam ex Pino, quibus idem ſtudet, excerpſimus.* Quae ergo durities, quae tyrannis, me ludo iterum velle literario includere, unde dudum erupi, & millies mihi, hoc agere nolenti & lectores praemonenti, oggerere ignorantiae criminationes, & culpam in technicis vocabulis neglectis vel omiſſis admiſſam? Durus homo es, Capperonneri, &, qui ſi umquam tibi aequa Regibus poteſtas eſſet, manu militari cogeres omnes eruditos, jam viros, immo ſenes factos, iterum in ſubſelliis Rhetorum conſidere, & ad minantis tanti Licentiati horrificas ferulas contremiſcere. Sed Diis gratia, libertatem ſine tyranno nacti ſumus: loquimur, & ſcribimus, quae ratio & decor jubet, premimus veſtigia *Scaligerorum*, *Victoriorum*, *Caſaubonorum*, *Muretorum & ſimilium*, quale genus hominum, te immiti judice, *aut nihil, aut perpauca (idque obiter) quae ad quarumdam Fabii locutionum explanationem facerent, conſcripſerunt.* Quis vero iſthaec legens a riſu temperet, & te conſummatum, & qualem in ſcenam ſi viveret, *Molierius* veſtras producere deberet, omnibus numeris perfectum *Pedantem* (venia ſit verbo) non digito demonſtret? Summos viros, & qui uno ſcripto plus literis contulerunt, quam tu omnibus inſanis illis & putidis, quos minaris, libris umquam praeſtabis, prae te contemnens, in ergaſtulum Paedagogicum, ſi poſſes, concluderes; qui, ſi te noviſſent, infra Grammaticorum infimos

mos reputaſſent, & inter pueriles cathedras plorare & maledicere, aeternum ſiviſſent. Quid ergo? nonne rectius & ſapientius feciſſes, ſi antequam tam grandi & inutili viris doctis ſarcina, & inſanae molis libro onerares foros bibliopolarum; tolerabilioris primum voluminis forma Fabium edidiſſes, quod nunc, quaſi ſatias & nauſea nondum tuarum mercium homines cepiſſet, polliceris. Ita enim Epiſtola tua olim *Falconneto*, nunc non ſatis honorifice *Praeſuli Foro-Julienſi*, mutato tantum capite & cauda, inſcripta; loqueris. *Cum autem omnibus non libeat, nec forte liceat grandioris formae libros emere, ut plurium & maxime adoleſcentum, qui ſcholas Rhetoricas frequentant, utilitati conſulatur, hunc eumdem librum* (intellige Fabium ſolum, ſine tam inſanis notis, licet verba ſint dubia) *in longe minori forma, & (ut ajunt) in* 12°. *cum breviſſimis ad difficiliora tantum loca notis, mox, immo nulla interpoſita mora, curabimus excudi.* Ridiculus me hercle homo es, Capperonneri, qui cum grandem & intractabilem, viris etiam, librum in puerorum gratiam conſcripſeris, ut ipſa re oſtendis; nunc iterum in uſum virorum doctorum notas, quales numquam proditas ad hunc uſque diem videre meminimus, habilemque & exiguum libellum minime pecunioſis, & maxime Adoleſcentibus, qui ſcholas Rhetorum frequentant, te moliri pronunties. At negabis, credo, te pueris haec ſcripſiſſe, ſed librum illum primae formae in folio principi & ſummae eruditorum claſſi erudiendae, &, ut ſupplementi vices praeſtaret ad ea, quae *Scaliger*, *Budaeus*, *Victorius* &c. vel ignorarunt, vel obiter tetigerunt, conſummatumque artis Rhetoricae nobis ſpecimen referret, elaboraſſe. Sed audi, bone vir, ne accidat tibi cave, quod Didymo accidiſſe Fabius refert lib. 1. cap. 8. ut ſi repugnes meae tanquam vanae adſeverationi, ipſa tibi verba proferam, quibus id es profeſſus: nam quia omnes, etiam indignas lectione, Rhetorum & Grammaticorum ſchedas (vel ut tu jubes, *ſcidas*) excuſſiſſe videri cupis, facile evenire potuit, ut commentarii tui, tot impedimentis pleni, tibi ipſi vix ſint ſatis noti: Revocabo ergo in memoriam, quid de ratione commentarios, quales tu deſideras & etiam nunc edidiſti, ſcribendi cenſueris, & quale conſilium futuris veterum auctorum interpretibus dederis. Meminiſti enim ſine dubio Fabium lib. 1. cap. 8. de puerorum inſtitutione, & in primis de ratione legendi libros agere, & quae partes ſint Grammatici in praelegendo & explicando praecipere, & ab illo hoc inter alia exigere, *ut inter prima rudimenta demonſtret puero, quot quaeque verba modis intelligenda ſint.* Deinde, *majore jam cura doceat tropos omnes, quibus praecipue non poëma modo, ſed etiam oratio cernatur, ſchemata utraque*, &c. Ubi tu victis, fugatis, & triumphatis *omnibus, qui variorum in claſſicos auctores commentarios compilarunt, imo etiam illis, qui ad libros in uſum Sereniſſimi Galliarum Delphini edendos & explicandos aggreſſi ſunt*, qui hoc inſtitutum imitari debuerant, Tibi, & *Petro Chabotio* & Donato (grammatico docto nimis quam ut vobis aſſocietur) qui hanc interpretandi methodum executi ſunt, applaudis. Sed pudetne te in exemplum boni commentatoris *Chabotium* adducere? Qui Theologicis, Dialecticis, Grammaticis, Rhetoricis, Ethicis, & neſcio quibus ſordibus divinam Horatii Poëſin conſpurcavit, & quo nullus coeleſtis ingenii Poëtam ineptiori commentario oneravit, & *Pedantiſmi* perfecti notis in-

inſignivit; quibus, cum tuum Syſtema de ſtatibus pag. 181. & 191. & ſimilia, ὅσα κόνις, confero, in *Chabotio* te tuas virtutes praedicare facile perſpicio. Mirabar vero poſt laudes in *Chabotium* congeſtas, me in indicem poſtea haec conjecta verba legere, *Bentleji notae in Horatium laudantur*; neque aſſequi cogitatione poteram, poſt tam immodicas in peſſimum omnium & maxime puerilem commentatorem laudes congeſtas, aliquid *Bentlejo* (qui neſcio an inter tot Horatianos interpretes *Chabotium* nominare quidem dignatus ſit) fuiſſe relictum. Sed fucum iterum, ut ſaepe, lectori videbam factum, cum locum ipſum in indice notatum reſpicerem: in meis enim, non tuis, notis laudari *Bentleji* notas animadvertebam, quod quo conſilio ſemel tantum factum ſit, non exputo, cum pluribus in locis, meritiſſimas eruditorum Britanniae principis laudes praedicaverim.

Utinam ſatisfactum jam Tibi credere, ſi aequi & juris ulla te tenet reverentia, venerande Theologe, liceret, & expiata eſſe quinque illa inſignia peccata, & vitia, quibus deformatam editionem meam traduxiſti, mihi perſuaſum eſſe poſſet! Utinam apud Regem quoque tuum potentiſſimum, & ejus Praeceptorem & Adminiſtrum, (quibus vel nomine ſolo innoteſcere, in maxima felicitatis parte plurimi ponerent) obſcuri apud Batavos Profeſſoris ſtudia & exiſtimationem a te, & Paedagogis paucis deformata, & magno dedecore infamata, deinde ab omni livoris & contemtionis eruditorum, qui in Gallia florent, ſuſpicione purgata ſperare fas eſſet! Sed cum ſummum Regem, ejuſque in graviſſimis rebus adjutorem, ad has nugas Scholaſticas & Paedagogica convicia vix oculos, nedum animos, adjecturos facillime credam, vellem equidem hominum facetorum & dicacium (quorum Lutetiae largus eſt proventus) ridicula audiviſſe dicta, cum primum Fabius tuus in lucem exiret. Quid de dedicatione tam humili & abjecta, ſermonis vero vix Latini, certe plebeji, nota inſigni judicarent, reſciſcere & intelligere geſtirem. quid denique de Epiſtola illa Paedagogica, (antea typis jam expreſſa, & *Falconneto* olim inſcripta, nunc vero paucis verſibus incongruis & ex Fabio tuo compilatis, ſed quae cum reliqua mei inſectatione non cohaerentes riſum excitant legenti, & deinde tribus quatuorve verſibus, aeque ineptis & incongruis tralatitio & vulgari verborum honore abruptis ſatis praeciſa) inter ſe urbani homines jactaſſent. Quam vellem diſcere, an hiantem Paedagogum utrique Maecenates tui, & Academiae Francicae ſocius, & alter Archiater ille regius, *Falconneti*, eluſerint; an denique ab Illuſtriſſimo *Epiſcopo Foro-Julienſi*, ignorante forte tam contumelioſa levitate praefationem patronum mutaſſe, ſpes tibi facta ſit, unico ſeculi noſtri Grammatico & Rhetori, amplioris fortunae, ut cum Juvenale poſſis exclamare brevi,

Si fortuna velit, fies de Rhetore praeſul.

Videmus enim, & in aulis praecipue, ridiculos ſaepe jocantis fortunae luſus & eventus. Sed ſtulti foret & rerum imprudentis certum indicium, ſuſpicari Regem, aut Praeſulem, (nunc raro conſortio uno in libro, ſed illum dedicationis, hunc praefationis honore ſociatos) umquam tam ineptum & regalibus, ſi ullus alius, ſtudiis indecorum & incongruum laborem excuſſiſſe, aut legiſſe, auctorique impudenter mendicanti, majus operae pretium perſolviſſe. Ingentes

po-

potius purpuratorum & aulicorum cachinnos fuiſſe credibile eſt, cum ſevero & Paedagogico vultu Rhetorem tantae molis volumen, non ſine ſudore & gemitu portare per aulam viderent, & fatigatum pondere tandem vel admiſſum, vel alicui ex miniſtris tradere codicem juſſum. Tum equidem illud os tuum exercitatum videre nimium vellem, qui eſſet ſtatus, librum inſani ponderis tenere te Licentiatum tantum. Sed graviſſimi ante omnia, ſi videre tibi eum contigerit, Praeſulis, qui & doctiſſimus ſemper habitus & de noſtris quoque ſtudiis optime judicare poſſe fertur, vultus obſervare magni emiſſem. Qui an dignatus fuerit praefationem perlegere, tam inelegantem & plenam ruris & inficetiarum, vehementer dubito; ſed qui forte poſt pauca, quae eum vix tralatitio honore compellari oſtendunt, verba, cum in Scholaſticam illam & paedagogicam de nugis Grammaticis & Rhetoricis diſceptationem delapſum ſe ſubito videret, librum abjecerit & puero cuidam nobili, ſibi aut regi apparenti, donaverit. Certe licet nihil glorioſius ſtudiis humanitatis, quam ea Principibus viris & Regibus commendari, accidere poſſit, hoc tamen facinore, in tanta & communi omnium artium contemtione, nihil aptius infamandis optimarum etiam diſciplinarum cultoribus facere te potuiſſe exiſtimo, quam, ſi rixas tam plebejas & jurgia, quae vix ſellularios decent, inter doctos agitari ſummis viris innoteſcat. Sed ego Te, Capperonneri, Urbanis Lutetiae irriſoribus, & aulicis morionibus ludendum & deridendum relinquo, & contentus eruditionis & ingenii, quam tu maligno dente arroſiſti, mediocritate, meo me pede metiri, nec ultra ſummos viros me efferre debere, memor manebo. Huic quoque, jam longae nimis, epiſtolae modum ponere decreveram, niſi mereri virtutem & eruditionem tuam cenſerem, ut majori in lumine collocetur, & qui jus tibi ſumſiſti vitia quinque, quibus deformata eſt editio mea, producendi, idem mihi jus eſſe non tantum mihi perſuaderem, ſed neceſſitatem impoſitam *innumerum numerum* vitiorum, quae vel ignorantia, vel negligentia, vel obloquendi prurigine, aut calumniandi rabie irrepere paſſus es in tuam editionem, *innumera* etiam *furta* & *plagia*, *fraudes* & *facinora* parum honeſto viro, nedum Theologo Licentiato decora, non quidem, ut tu jactas tam nitido & accurato ordine & methodo, ſed majori veritate & fide, enumerandi & illuſtrandi: Ex his enim patebit, me recte ſemper de tui ſimilium *Gallulorum* eruditione judicaſſe, & ſimul honorem & cultum, quo aureas in Francia priſci aevi reliquias proſequar, omnibus vere doctis detuliſſe, & ſuperſtites adhuc apud vos interioribus literis eruditos venerari & ſuſpicere.

Cap. VI.

Calumniae & mala Fides Capperonnerii.

Quia cum Theologo mihi rem eſſe video, quod hominum genus ſaepe riſum literato orbi praebet, ubi literas noſtras tractant, quia a pueritia neglectis ſaepe bonarum artium ſtudiis, ſe ad alia feſtinantes contulerunt, & ideo

cum ex humaniori etiam diſciplina aliquam nomini ſuo famam quaerunt, aliena rapere & invadere ſolent, incipiam ab eo crimine, quod maxime perſonam, quam geris, decere videtur. Et cum graviores jam calumnias & falſas criminationes, quibus me immerentem premis, & inviſum popularibus tuis nomen facere ſtudes, graviter ſatis repuliſſe videri poſſim, nunc ad peculiares magis & literarias quaſdam cavillationes deſcendam, & quam falſis criminibus conatus meos in Quinctilianum, & notas traducere tentes, ſimulque animum mendacem & malevolum, & accuſatoriam mentem, omnibus aperiam, ut facile unde illa acerbitas in me, tibi ignotum, defluxerit, exiſtimare lector poſſit. Unicum tibi in ipſo capitis limine in memoriam revocare liceat, graviſſime Theologe, *Pudendum*, nimirum, illum *in Quinctiliano, qui aliquando mentiri fas eſſe putaverit*, *naevum*, quem tu in oratore, viro bono, minime tolerandum, & D. Paulli (quaſi ille de oratoria arte cogitans, vetuiſſet mala eſſe admittenda, ut eveniant bona) & Auguſtini auctoritate, ex communi concionantium formula pag. 130. n. 81. eviciſti. Sed forte, ut apud vos ſaepe legibus ſolvuntur gratioſi, & religione omni liberantur, qui contra communes hoſtes in aciem procedunt, Tu quoque, qui in me, publico Gallulorum & Paedagogorum odio devotum caput, copias educis, a conſcientiae tuae (ut vocatis) directore veniam has a Paulo & Auguſtino latas leges violandi, accepiſti. Sed ad rem ipſam aggrediamur.

Exprobras paſſim mihi, pag. 625. n. 129. 643. n. 501. 647. n. 12. & plurimis aliis locis, quae coacervare nihil attinet, me κατὰ πόδα ſolere vitioſam Leidenſem editionem, ejuſque mendas fere ſemper exhibere. Quae calumnia facillime refutari poſſet nuda & ſimplice enumeratione locorum, in quibus & mea a Leidenſi diſcrepat, etiam ubi nihil monui, & notarum deſignatione, in quibus diſertim profiteor me alias, & praeſertim longe emendatiorem Obrechtianam editionem expreſſiſſe. Sed quia tam moleſta ſeries taedium facceret Lectori, & mihi novum & ingentem laborem totam editionem meam cum Leidenſi conferendi imponeret, potius illuſtria quaedam exempla producam, ex quibus patebit & me etiam, te laudatore & approbatore, ſaepe deſeruiſſe Leidenſem, deinde e contrario te ſaepe inconſiderate eam ſecutum eſſe.

Pag. 672. n. 18. me laudas, quod relicta Leidenſis editionis lectione, *decurrentis*, praetulerim *decurrentes*, ut & *Rollinus* cenſuerat: Pag. 702. n. 204 receſſi a Leidenſi, quae exhibebat, *quae cantat ipſa*, & lego, *quae cantant ipſi*, quam tu, meum judicium ſecutus, recepiſti. Pag. 712. n. 524 auctoribus MSS. codicibus recedo a vulgata Leidenſi & depravata, & tu ipſe, invitus credo, cogeris confirmare meam emendationem, *laevam* ſubſtituentis τῷ *laenam*. Pag. 725. n. 87. me deſerentem Leidenſis vitioſam lectionem κατὰ πόδα ſequeris, ſed ſequenti nota, ne elabi carpendi mei ullam occaſionem ſineres, quaſi grande facinus, notas me, ſecutum codices ſcriptos & editos, edidiſſe *vir civilis idem*, cum Vaſcoſanus & Stephanus ediderint *vir idem civilis*. Σοφῶς ἢ καλῶς: in eo enim vertuntur fortunae Fabii, ut unica vocula tranſpoſita, notulam ineptam Theologus concinnare dignaretur. Eadem libidine calumniandi ridiculum te praebes pag. 257. n. 52. ubi poſt meam notam, qua Leidenſem lectionem, *ſic moribus compoſitus*, ut vix Latinam rejeceram, & , *ſi moribus incompo-*

ſitus

ſitus reduxeram, tu adducis inutilem, & quam ipſe non ſequeris, Stephani lectionem, qua rejecta, in tuam editionem recipis meam, & ita curam meam laudare cogeris: pag. 387. n. 312. arguis me, quaſi ad facetum & urbanum dicendi genus minus animum appellens, τὸ *dixi* in joco hoc Junii Baſſii; *non mehercule hoc umquam DIXI, ſed DIXI emere te ſolere*, geminatum reliquerim. Cujus lectionis ſi tu auctor exſtitiſſes, ſine dubio figuras tuas, quae in his geminationibus variae oſtendi a Rhetoribus ſolent, magno verborum ambitu produxiſſes, & ſi meminiſſes, ex ipſo Fabio lib. IX. c. 3. illud Ciceronis pro Ligario cap. 6. ut geminum laudaſſes. *Principum dignitas erat pene PAR, non PAR fortaſſe eorum qui ſequebantur*, & de ἐπανόδῳ multa & inutilia verba conſumſiſſes. Immo ſi familiaris tibi Ciceronis urbanitas fuiſſet, ex ejus Bruto c. ult. lectoribus oſtendiſſes *nihil DICO amplius, tantum DICO*, & ex oratione pro Sextio cap. 3. *ADEMIT ſoceri nomen, caritatem non ADEMIT*, & ad eum locum alia exempla tibi *Abramus* ſuppeditaſſet, quorum etiam copia mihi ad manum eſt, ſed haec ſufficere puto.

Nec contentus leviter me carpere, ubi ſequor Leidenſes editores, etiam ſaepe vice verſa acriter me objurgas, quod deſeruerim eos, & praetulerim Cod. Almel. & Obrechti auctoritatem. Quae haec levitas & inconſtantia? Pag. 658. n. 12. uteris, ad me confutandum, auctoritate damnatae toties & infamatae a te Editionis Leidenſis, & pag. 661. n. 75. me iterum Leidenſis ineptam & ridiculam lectionem deſerentem, ſine nota & ſtultae Stephani aliorumque lectionis commemoratione dimittere non potes, licet omnibus his inutilibus adductis, ipſe tamen etiam me ſequaris & laudes. Sed pedem figendum cenſeo, & faſtidii metu, plura ejus notae, quae ſuperſunt, & tibi cerebrum perturbatum fuiſſe, dum haec ſcriberes, oſtendunt, referre deſiſto, cum graviora reſtent excutienda calumniatoriae accuſationis capita.

Pag. 449. n. 29. me perperam adduxiſſe locum Ciceronis ex lib. I. de Orat. 39. clamitas, & Ciceronem *de judicio Curiano* agere lib. II. n. 140. adfirmas. At, o bone, utere modo oculis, & ſi me non recte & vere ad teſtimonium Ciceronem citaſſe, & eo aeque loco atque a te adducto de judicio Curiano illum agere deprehendas, quamvis mihi mulctam irrogato. An vero utrumque locum adducere debuerim, aut aptiorem ex duobus eligere, lectoris arbitrium eſto.

Pag. 624. n. 93. ubi me perperam *Meſſalam* pro *Sulpicio* ſcripſiſſe, tibi jam antea confeſſus fui & etiamnum confiteor, non ſatis tibi viſum fuit aberrationi meae inſultaſſe, cum facile perſpicere potuiſſes cauſſam erroris; quia enim lectorem remiſeram ad lib. IX. cap. 2. nec tu mentem meam capiebas, aut calumniandi libidine diſſimulabas, ut iterum falſae citationis me reum faceres, addis me debuiſſe ad lib. IV. 2. remittere. Immo vero eo minime relegabam lectorem, nec de ipſa *Aufidiae* cauſſa, quam ad lib. IV. 2. recte expoſueram, te ipſo teſte, cogitabam, ſed de uſu τῦ *alter*, ſi bis ponatur, & de eo egeram lib. IX. cap. 2. idque me in errorem deduxit. Tu igitur me errantem immiſericorditer vexans, ipſe in falſi criminationem & calumniam delaberis, cujus tibi nunc gratiam facio, rogans ut confitentem clementius poſthac, memor imbecillitatis humanae, tractare velis. Nolo etiam in hunc falſarum accuſatio-

num jam cenſum omnes referre notas tuas, quibus mihi errores a *Turnebo*, *Pareo* & aliis admiſſos, attribuis, quia jam ſupra quaedam earum ſpecimina dedi, & ſaepius eamdem calumniam refutandi recurret poſthac occaſio. Inſignius tamen unum & alterum producam documentum.

Pag. 527. n. 286. *Parei* errorem, *Sigonio* tribuentis, quod erat *Robortelli*, me non emendaſſe, & *Mureti* verba ex lib. XIX. var. lect. 2. perperam adduxiſſe criminaris. Priorem culpam non deprecor, quia ſponte admiſi, meum non putans, ut centies dixi, aliorum ſemper errores emendare, ſed *Mureti* locum recte & ordine me adduxiſſe, inter eos, qui *Caecilium* praeferunt *Caelio*, oſtendent notae meae ad lib. IX. cap. 3. & potiori jure te pag. 536. n. 60. ſcrinia *Mureti* compilaſſe arguere poſſem, ſi de furtis & plagiis tuis poſtea non amplius agere decreviſſem. Quo etiam loco, & deinde eadem pag. n. 71. fere eadem ad nauſeam repetis de *Alexandro Numenio*, ut & pag. 573. n. 165. & ſaepe alibi, quae *Turnebus* aeque animadvertere potuiſſet, ſi codicis Regii evolvendi ipſi fuiſſet copia.

Neſcio vero an puerilem accuſationem huc referre audeam, metu ne me in his minutis haerentem eodem, quo te, *Pedantiſmi* crimine involvam, qua vel priores commentatores (quibus hoc frequentiſſime accidit, Typographis nondum eam curam & nitorem, quem nunc, adhibentibus) vel correctores, vel me etiam premis. Quod ſcilicet non ſemper diverſo caracterum genere, quem *curſivum* vocas, diſtinxerim adducta aliorum loca a meis, ut pag. 191. n. 18. 412. n. 135. & alibi; ſed tantumne tibi a rebus ſeriis, ô diligentiſſime alienorum operum vexator, eſt otii, ut his quiſquiliis etiam notas tuas, ſatis jam, immo nimium, talibus oneratas, multiplicare gloriae ducas: ſed ſi in his parvis & exiguis nugis tibi placeas, cur non pag. 446. n. 11. ipſa Fabii verba in *Pithoei* nota, non alia forma edi curaviſti? Cur pag. 447. n. 37. Pomponii JCti definitionem ſtipulationis, inutilem & ex Lexicis juris tranſlatam, & jam pag. 226. n. 25. adductam, non diverſo charactere exprimi juſſiſti? Placeas tibi & applaudas obſcurae huic induſtriae tuae, ſolertiſſime venator alienorum vitiorum, Capperonneri, & glorieris hujus tam inſignis negligentiae te pluribus locis Burmannum reum peregiſſe, pag. 659. n. 14. nos hac palma tibi cedimus, & omnibus ſive meis, ſive typographi, ſive correctorum lapſibus, ſemel & in perpetuum veniam ut pro clementia tua dare velis, ſupplices petimus & oramus. Ne modo mihi aliorum errores adſcribas, & quidquid *Regius*, *Moſellanus*, *Pareus*, &c. aut qui eorum editiones dederunt, typothetae commiſerunt, in meas rationes referre velis.

Pag. 456. n. 34. me probare ſententiam *Regii* temere ſane & confidenter adfirmas: ſed unde, quaeſo, hoc collegiſti, cum ejus notae nihil ex mea penu ſubjecerim? Quia ſcilicet τὸ *inde* in mea editione, ut in prioribus, alio caractere apparet. Qua criminatione ſi uti liceat viro honeſto, facile probabo, te omnibus, quae ego correxi & mutavi, & ad quae tu ſiles, nec oblatras, aſſentire, & ipſos meos errores calculo tuo approbare. Quos cum ego aliquot agnoſcam, etiam qui te effugerunt, efficiam ſimul, ubicumque vel adductas a me vel aliis controverſas, vel etiam falſas editionum vel MS. lectiones, te ſequi.

qui. Sic pag. 374. n. 72. ubi reſecuiſti varias quaſdam a me productas lectiones, quæ tamen ad vexata loca neceſſariae mihi videntur, ſequeris vulgatam, pro *facetum Catonis genus*, *carminis genus* exhibentem. Quare te, licet ego dubitaverim & ulcus latere monuerim, obviam & paratam lectionem ſine ullo judicio arripuiſſe contendere jure poſſum. Atqui Horatius non *facetum carminis genus*, quaſi omne Epos id ſua natura eſſet, Virgilio tribuit, ſed *molle atque facetum Epos* Camaenas ipſi dediſſe dicit; id eſt, ut ego arbitror, Virgilium mollius & facetius antiquioribus, ut Vario, qui fortius, & ipſo Ennio, qui durius ſcribebat, epos protuliſſe, & in grandi & ſublimi illo carminis genere, quod vix molle & facetum fieri poſſe videbatur, facetiam illam & mollem elegantiam poſſe adhiberi, oſtendiſſe. Vides ergo ineptam eſſe, quam tu ſequeris, lectionem *carminis genus*.

Pag. 523. n. 212. malae fidei reum me agis in adducendis *Camerarii* verbis. Sed Lectorum omnium fidem advoco, an brevitati ſtudenti, & molem libri excreſcentis reformidanti, non licuerit in pauca contrahere, & tribus verbis enuntiare *Camerarii* ſententiam, quam tu, ut notas inutili verborum ambage amplificares, plenam producis? cum ipſe de loco ſuſpecto nihil pronuntiem, ſed Camerarius quid ſenſerit, fideliter enarrem: tuum ergo erat probare, me aliquid praeter Camerarii mentem ipſi adfinxiſſe, & ita me falſi damnare. quod cum nequeas, vide quam puerile ſit, in compendium longioris loci verba contracta exagitare.

Pag. 245. n. 504. Tu, Philandri nota integra ejecta, me culpas, quod ediderim, *cum C. Conſidio*. Cum ipſe vitioſiſſimam, & ad Ciceronem a commentatoribus ex auctoritate Codicum confoſſam & damnatam lectionem, *cum proconſule C. Conſidio* reducas, temere & confidenter, ſine ulla auctoritate aut ratione. Sed, ô naſutule cenſor, qui omnia, quae ego citavi loca, indagas & rimaris, ut reprehenſioni & obtrectationi tuae color acquiratur, cur tam ſecurus Lexicis, quae unicum tibi extra Rhetorica elementa ſunt refugium, confidis, & auctorum verba, quae producis ex illis, non ipſa reſpicere dignaris? Certe ſi pag. 652. n. 16. Varronis locum, non ex vulgatis lexicis, ſed ex Scaligeri editione, vel apud Nonium quaeſiviſſes, non ita exhibuiſſes, *ſpiſſius naſcimur quam morimur*, quae ſtultam faciunt ſententiam: nam quotquot naſcuntur etiam mori debent, cum, acutiſſima ſit, ſi ut debet, legamus, *naſcimur ſpiſſius, quam emorimur*. Agitur enim de gravi & mortifera peſtilentia, quae brevi temporis puncto, ut ſequentia verba docent, ingentes cadaverum acervos facit, & ita cum *ſpiſſe*, id eſt tarde naſcamur, & non aliquot millia hominum ſimul uno momento concipi, utero materno ali & in lucem edi ſoleant, ſed perfecti hominis natalis, per has temporis moras, longius produci ſoleat, peſtilentia, quae ſubito & uno momento multos rapit, probat, nos *ſpiſſius naſci, quam emori*. Neſciviſti, ô Rhetor inſignis, *emori* ſaepe de ſubita & repentina morte, ut *mori* de lenta & naturali ſumi. Diſce, quaeſo, inepte Ariſtarche, hoc tantum unico exemplo (nam plura licet producere) cautiorem eſſe alienae negligentiae exactorem, nec qui tibi optime conſcius es, quam multa ab aliis ſis mutuatus, & quoties Lexicorum & Theſaurorum ſubſidio innitens alienae fidei con-

conſideris, mihi poſthac, qui hac parte ſatis mihi cavere ſoleo, nec ulla temere aliorum loca produco, quae non in ipſis auctoribus reſpexerim, hoc nomine falſi crimen intentare. Nec, quia nunc non plura malitiae & calumniatoriae tuae mentis indicia produco, deeſſe ampliora mihi crede, ſed faſtidium & ſatietatem lectorum evitans ad *Plagia* potius & *Furta* tua tranſeo, inter quae & quae porro adferam infinita ex notis tuis exempla, multa quoque occurrent malignitatis & calumniarum documenta.

Cap. VII.

De Furtis & Plagiis Capperonnerii.

A Calumniis & criminationibus falſis & malitioſis, quae ex ſingulis fere paginis adduci potuiſſent, ad *furta* & *plagia* tua transgredior, quae ſaepe aperte & ſine ulla diſſimulatione, aliquando etiam aſtute & callide, ut tibi videtur, committis, & ideo illa non facile a lectore, praeſertim non ſatis attento, deprehendi poſſe ſperaſti. Nullus vero tam hebes & parum perſpicax reperiri poterit, quin tuas notas relegens millies eadem repeti & paucis mutatis verbis iterari, quae in antecedentibus vel meis, vel aliorum interpretum notis jam ſunt monita, animadvertet. *Innumerus* quoque notarum *numerus* adduci poſſet, qui nihil niſi Graeci alicujus Auctoris, ab alio jam adducti, verſionem Latinam, vel ſi Latina adducta fuerint, ipſa auctoris verba Graeca contineant. Sed horum tibi adhuc maximam partem gratiam facio, cum illa potius in inutilium & Minellianarum notarum claſſem referri mereantur. Sed animadvertenda eſt in primis, occulta & fallax, ſed indoctis Paedagogis uſitatiſſima intercipiendi alienos labores ſollertia, qua Tu uteris, & omnia, quae vel ego, vel alius certo quodam loco in notis adduximus, ſilentio comprobare, nihilque de tuo adjicere, ſed longe inde remoto loco eadem, quaſi ex tua penu depromta, ſine ullo pudore repetere non dubitas.

Pag. 128. n. 27. *Circa Tiſiam & Coraca* interpretaris, *circa tempora*, *quibus illi vixerunt.* Ego ſimpliciter ibi rejicio Lectores ad cap. IV. ejuſdem libri II. ubi pag. 147. meae editionis & *Regius* ita explicuerat, & ego exemplis illuſtraveram. Quid Tu, nigro Corvo atrior Theologe, ejicis ex tua editione brevem illam notam meam, qua Lectorem monueram, me, lib. II. cap. 4. ita explicuiſſe, & Tu nova nota, non ad voculam *circa* ut oportuerat, ſed ad *Tiſiam* relata, eam tibi vindicas interpretationem; niſi quod ex quodam Lexico addas, errare auctorem illum, qui graeciſmum hîc ſtatuens, τὰ περὶ Τισίαν pro *ipſo Tiſia* capit. Quod & *Regius* notaverat, & in omnibus Lexicis eſt obvium, & in ipſo Stephani Theſauro occurrit, qui tibi promptus ſemper eſt miniſter.

Pag. 256. n. 40. *Gravari* explicas *moleſte ferre*, & hoc ſignificatu accuſativum regere ambitioſe doces. Atqui hoc ad lib. I. cap. I. pag. 16. Edit. meae jam docueram, & exemplis claris & ſatis idoneis confirmaveram, quae tu omnia partim ex mea nota, partim ex viris doctis,

quos

quos laudaveram, tranſtuliſti hunc in locum, nemine nominato; non alio fine, niſi ut & philologicas de Latinarum vocum rariori uſu notas te ſcribere poſſe, & ultra Rhetoricae & Grammaticae Elementa ſapere oſtenderes.

Pag. 368. n. 8. *Dicta* explicas, *acute dicta & ſalſa*, Gallice *bons mots*. Quamvis nihil haec reconditae doctrinae, & a vulgi cognitione remoti nota lectores doceat, & ego ideo tantum ad *Gebhardum* lectorem rejeceram, qui pluribus de hac voce egerat; locum tamen Ciceronis, quem tu, ut ipſe produxiſſe primus videreris, non deſignato capite adfers, ex mea nota ad lib. v. cap. 11. pag. 444. edit. m. ſuffuratus es, & deinde pag. 372. n. 54. inepta iterum de *dictis* nota chartam commaculas, & inſignem in manifeſto furto confidentiam prae te fers.

Pag. 393. n. 408. cum deſperatum Fabii locum ope & ex veſtigiis Codicis Franciani me ſanaſſe doleres & invideres, tu quaſi illo codice, quem numquam vidiſti, primus & ſolus uſus fuiſſes, & inde vitium deprendiſſes, mei omni mentione omiſſa, nec meam conjecturam laudans aut approbans, lectionem te amplecti ais, *quam codex Francianus tibi offerebat*, rationem addens; quod ejus veſtigia exſtent in aliis codicibus (ſed & hos ego laudaveram) & congruere Horatianae narrationi, quo & ego argumento meam conjecturam firmaveram. Sed, cum ego non ſuſtinuiſſem tam probabilem, & pene certam conjecturam, in textum recipere, tu hominis, tibi toties damnati & tot conviciis profciſſi, & quem libenter omni gloria fraudatum velles, conjecturam, quaſi a te excogitatam recipis, ut qui poſtea editiones conferrent, perſuadere doctis viris poſſent, primum hanc elegantem conjecturam conſpici in *Capperonnerii* editione, qui in notis ſuis dixerat, *lectionem quam Francii codex offerebat* (ſcilicet facilem & quam tu, Thraſo, melius inveniſſes, cum tamen illi ſimilem in tota tua editione monſtrare nequeas) *eo libentius amplexi ſumus*, *quod ipſius veſtigia in aliis clare codicibus ſatis appareant*, *praeterquam quod Horatianae narrationi magis congruat*. Quae invidentiae & malignitatis plena eſt adnotatio, cum, ſi bona fide voluiſſes agere, codices a me inſpectos hoc ſuadere, & mihi ſimpliciter aſſentire, vel refutare, ſi potuiſſes, debuiſſes.

Pag. 101. n. 52. ad lib. 11. cap. 5. in fine, expuliſti iterum notam meam, quam tribus verbis modo, ne morarer lectores, in chartas conjeceram poſt varias lectiones ex MSS. & editis memoratas hoc modo, *Idem repetit noſter lib.* x. *cap.* 1. Scilicet de *Epiſtola* illa *Livii* ad filium. Tu vero Turnebi antecedenti notae furtum tuum impudenter adnectis, a cujus nota meam ſecreveram, & a ſequenti, quae tantum varias lectiones meas continet, reſecas brevem meam notam, ne furtum tuum patefieret. Jure ergo tuo, ſanctiſſime miles & Eccleſiaſtice pirata, mea ubique involans, ſtricto linguae tuae impuriſſimae ferro, exclamare poteris, *haec mea ſunt*, *veteres migrate coloni*. Nec hoc in me tantum facinus admittis, ut ex loco, quem jure cepi, me deturbes, ſed ita & *Gibſonis* notam totam reſecuiſti, non quia inutilem credebas, ſed quia tibi vindicare volebas. Ille enim ad lib. 1. c. 5. pag. 52. Ed. m. ad illa verba, *Unum in gente*, notaverat, *omittit* in *Edit. Leid. & fateor quidem ſine vocula iſta integrum eſſe Fabii ſenſum; ſed*, *&c.* Quid Tu pag. 35. n. 38. *Praepoſitio* in *deeſt in Edit. Steph. Lugdun. &c. & abeſſe poſſet ſine ullo ſenſus diſpendio.* CAPPER.

An non hoc manifeſtum eſt furtum? An ovum ovo ſimilius? Sed ad ſubductas mihi notas potius redeamus.

Pag. 479. n. 10. mones Fabium ſaepe *demum* uti pro *ſolum*. Sed cur non addis te mihi ſiniſtra hoc manu ſurripuiſſe, & me jam hoc ad lib. II. cap. 15. monuiſſe, unde tu didiciſti, & nunc promis, ut videaris non modo grammatice te ſcire, ſed & Latine loqui.

Pag. 842. Ed. m. & 596. n. 182. tuae, de loco Ciceronis pro Archia cap. 8. *Saxa* &c. inſigni ſed intolerabili fraude, quam centies, ut fucum lectoribus facias, adhibes, nulla mei vel mentione facta, aut ſub nomine meo nota adpoſita, ſed mea verba tuis immiſcens, duplicem ex meo indicio notam inſtruis, hanc & ſeq. 186. Sed ut omnia a te profecta videri poſſent, & novae notae auctor habearis, τὸ *etſi* reſecare te ais, quod Regius intruſerat. Cum tamen oporteret te ſimul docuiſſe orationem, ſequente τῷ *tamen*, cohaerere, quod oſtendi quidem poterat, ſed ad talia paratus non eras Rhetorices tantum magiſter, nec ut Regio hunc ſcrupulum moventi aliquid reſponderes, inveniebas.

Hanc vero inopiam eruditionis variae & elegantis nuſquam clariori in luce ponis, quam pag. 401. Ed. m. & 285. n. 103. tuae, ubi de *Helope* piſce, cum tres interpretes notaſſent quaedam, ego vero nihil; ea ſufficere credens, ſed remiſeram lectores, qui plura vellent ſcire, ad *Scipionis Gentilis* cenſuram in hunc locum: Tu tamen, quaſi neminem exſtiturum crederes, qui editionem utramque excuteret, ſed multos qui forte, ut Aulici & Galluli illi aſſentatores & loquaces ſolent, numerarent modo notarum tuarum numerum & modum, & ex mole libri de vaſta & immenſa eruditione auctoris judicium ferrent, addis meae breviſſimae notae, *Lege ſis etiam Ciceronem de Fato apud Macrobium lib.* III. *cap.* 16. Quem Macrobii locum cum reſpicerem, & nihil congruum aut ſimile ibi offenderem, & Ciceronis illa verba ex libro de Fato proferri a Macrobio lib. II. cap. 18. ſcirem, mirari coepi, unde in hanc fraudem incidiſſes. Quare conſulens auctores, quos *Pareus* hîc adduxerat, video inter alios *Pithoei* collectanea ad Petronium laudari, recurro ergo ad editiones iſtius ſcriptoris, & ſummo cum ſtupore reperio in quibuſdam inemendatis Petronii editionibus, ut in Lugdun. 1618. p. 400. Francof. 1621. p. 171. in Pithoei collectaneis ad verba Petronii *Siculo Scarus aequore merſus*, citari hunc Quinctiliani locum ex lib. V. cap. 10. & praeterea *Macrob. lib. . . . cap.* 16. relicto ſpatio, ubi liber deberet exprimi. Conſulo ergo meam Petronii editionem, ubi in *Pithoei* verbis ad Cap. 119. deprehendi legi *Macrob. lib.* II. *cap.* 12. quam tu quoque, niſi laboris compendia plagiario placuiſſent, reſpicere debuiſſes: facile enim potuiſſes ex *Parei* nota deprehendere, me citationem Pithoeanam correxiſſe, & hic additum Petron. *cap.* 119. a me eſſe profectum: nulla enim ante meam editionem hanc capitum diſtinctionem exhibet. Quare patet te Macrobii locum ex *Pithoei* collectaneis, antiquae & vitioſae editioni inſertis, ſuffuratum, & quia meam neglexiſti inſpicere, turpiter te dediſſe Quo tam ridiculo lapſu pene inducor, ut tibi poſthac obſequar, & aliorum notas corrigam, quia vos, Lucumones literarii, aliter in turpes & pueris ridendos errores inciditis, quibus non vacat omnia ab aliis citata excutere, & priorum collectanea, veſtra quaſi propria & unica ſint hor-

horrea, ex quibus tamen confidenter loca veterum ſcriptorum adducitis, quaſi veſtro marte reperta.

Alterum ſimile & par huic facinori plagium deprehendi feliciter: nam ut alter Cacus tenebricoſis antris furta tegis, pag. nimirum 442. Ed. m. & tuae 311. n. 103. ubi agitur de proverbio *bos clitellas*, de quo ego breviter iterum lectorem, ſi quid ſcire vellet, ad Ciceron. lib. v. ad Att. Ep. 15. & *Scheffer.* de Re vehic. lib. II. cap. 2. ablegaveram. Tu, ut & ſymbolam conferres, addis *vide Amm. Marcel. lib.* XVI. quae ut vidi, ſtatim furti ſuſpicio incidit, quia caput addere neglexeras, quod certiſſimum mihi in tuis ſcriptis eſt indicium, te ipſos auctores non inſpexiſſe: omittis etiam verba Ammiani, quae alias, quam longa, adducere, ut moles augeatur libri, amas. Ipſe praeterea videbam, me poſt editum a me Fabium, margini quoque meae adſcripſiſſe hunc Ammiani locum, addito capite v. Quare ad Ciceronis Epiſtolas ad Atticum recurro, quas te cum Graevii notis legiſſe multa hujus commentarii Fabiani loca fatentur, ibique in notis vidi Ammiani locum ſine capitis nota eodem modo, ut a te, citari. Candidius ergo feciſſes, ſi ſine appendice furtiva notam meam nudam edidiſſes, quae ad Ciceronis illum locum, ubi Ammiani locum reperire poſſent, lectores eundum eſſe monebat.

Quoniam vero in proverbio illo explicando verſamur, age, alterum ruſticorum *omni pede* excutiamus, de quo tu ad lib. XII. cap. 9. pag. 743. n. 46. agis. Ego poſt Pſeudo-Turnebi notam haec pauca adjeceram, *pro omni contentione totiſque viribus. Vide Turneb. Adverſ.* VII. *cap.* 19. Tu vero ſub magnifico *CAPPER.* titulo ita exhibes. *pro τῷ omni contentione, totiſque viribus. vide Turneb. Adverſar. lib.* VII. *cap.* 19. *CAPPER.* ubi nihil mutatum video in impudentiſſimo plagio, niſi, ut te Graece ſcire oſtenderes, additam ineptam particulam, & millies millieſque in notis tuis oſtentatam, τῷ. An hoc merebatur, ut notula mutaret dominum? Si quid egregii & praecipui edere voluiſſes, ex Graecarum literarum theſauris, ne ſaltem nihil addidiſſe notis videreris, producere debuiſſes aliquid ad illuſtrandum hoc proverbium: aut ſi domi non haberes, ab illuſtri tuo ſubmonitore mutuari, quae ille ad *Bailleti* judicia de Poëtis Latinis t. III. pag. 177. Edit. Amſtel. in 4to. ubi Horatiana de Lucilio verba, qui *ducentos verſus dictabat ſtans pede in uno*, excutiuntur, non laudato Turnebo, de hoc Quinctiliani loco produxit. Hic tibi Suidae locum ſuppeditaſſet, quem ipſi indicaverunt collectanea Suidae operâ Schotti edita Centur. x. 89. & quem Eraſmus jam in proverbio *omni pede ſtandum*, ut & hunc Quinctiliani locum adduxerat. De Horatii vero loco, alio ſenſu capiendo, neſcio an potior ſit ſententia Barthii, qui lib. XLIII. Adv. 5. non de conatu levi, ſed de temporis brevitate capit. Sed haec nunc excutere non vacat, cum ſufficiat hîc probaſſe, te impudentiſſime, nomine meo ejecto, tuum notae furtivae ſuppoſuiſſe. Praeterea ex Declamat. VI. cap. 14. ſimilem formulam, ſed quae aliud quid notare videtur, adducere operae pretium fuiſſet. *Non reliqui, non abſceſſi, neque pede, quod ajunt, uno a parente diſceſſi.*

Pag. 461. n. 50. longiorem ſolito notam contexuiſti, qua phraſin obviam *in re praeſenti* explicas, non male, mehercule, aut indocte; ſed Furis prodigi more,

 re,

re, liberaliter lectori dans aliis ſurrepta. Ego vero defunctus eram p. 653. Ed. m. hac breviſſima admonitione, *vid. ad lib.* VI. *cap.* 2. ubi tu pag. 368. n. 135. nihil adjeceras, ego vero duo tantum Livii loca: ſed ad Declam. CCCLXIX (ubi tu ſolito tibi more lapſum operarum, quo Quinct. lib. VI. Inſt. cap. 1. pro cap. 11. editum eſt, caſtigare nunc poteris) remiſeram lectores, qui plura vellent, *ad Graevii notas in Cicer.* I. *de Off.* 10. Tu vero, ejecta mea admonitione, quaſi novae & inauditae explicationis eſſes ipſe auctor, longa circumlocutione hanc phraſin explanas, & ne nihil egiſſe videreris, adjicis Horatii notos & decantatos verſus ex Art. Poët. 180. qui huc nihil faciunt: non enim ibi de docendo judice, ſed de irritandis animis agitur, quo ego opportunius uſus ſum ad Ovid. Ep. IX. 120. ut brevi videre licebit.

Deprehendi etiam in manifeſto furto te apertius pateris pag. 471. 17. ubi *Patavinitatis* Livii facta mentione ego pag. 668. Ed. m. nihil addo, niſi, *Vide ad lib.* I. 5. & illum ad locum nihil quoque adjeceram, niſi quod *Morhofii libellum de Patavinitate Livii* laudaverim. Quid tu? repetita mea notula, ſed quam nulla a tua grandiori, & nomine Capperonneriano fulgente, diſtinctio diſcernit, multis verbis diſſertationem, quam an umquam legeris dubito, *Morhofii* commendas, & ſtulta iteratione adjicis, *videſis etiam*, *quae ſupra notata ſunt ad illa lib.* I. *cap.* 5. *verba*, &c. bis in eadem nota, quam totam lectores a te profectam eſſe credere debent, ad eumdem locum remittens, nec periturae chartae parcens.

Pag. 712. Ed. meae ad lib. VIII. cap. 4. locutionem *neſcio an*, contra Francii conjecturam, qua ille *neſcio an non* ſubſtitui voluerat, defendens, moneo lectorem, ut reſpiceret ad lib. XII. cap. 11. pag. meae Ed. 1108. ubi pluribus verbis explico, idem eſſe quod *fortaſſe*, & aliorum auctoritate confirmo. Tu vero non ſolum priore loco pag. tuae Ed. 501. n. 24. meam notulam non diſcernis a tua, ſed quaſi tota tua eſſet haec explicatio, addis, *NESCIO AN*, *eſſe modeſtum adfirmandi modum*, *qui τῷ fortaſſe aequivalet* (electum iterum ex barbaro ſeculo vocabulum) & ne hoc ignoraret lector, idem repetis p. 85. n. 5. 196. n. 162. 674. n. 66. 743. n. 6. & neſcio an ſaepius, iiſdem pene verbis. Sed tamen praeteriiſti pag. 757. n. 17. ubi ego de ea locutione etiam egeram, ne furtum ſcilicet deprehendi poſſet.

Pag. 443. Ed. m. & 312. n. 123. tuae, cum exhibuiſſes notam meam, qua fragmentum illud Caſſii Severi eſſe, laudato Chariſio & Voſſio, notaveram, & addideram alios Grammaticos ex Caſſio quaedam fragmenta nobis reliquiſſe, ſed, quia huc non pertinebant, ea producere putidius mihi viſum erat. Tu, ne nihil ſcire te crederent Lectores, adſcribis, *vide Diomedem pag.* 487. *Veter. Grammat.* quem Stephani Theſaurus tibi monſtraverat. Si operae pretium renovari a te Quinctiliani editionem oſtendere voluiſſes, hîc Criticum te praeſtare ſatius fuiſſet, & ex variis vexati loci lectionibus, veram exſculpere, & ita ingenii & doctrinae tuae praeſtantiam probare. Sed talia libenter & facile relinquis aliis, tibi in Grammaticorum & Rhetorum elementis explicandis, & putidiſſime centies eadem repetendis applaudens.

Majori confidentia pag. 334. n. 276. ubi ampliori nota explicueram pag. 476.

Edit.

Edit. m. *manus gladiatorum*, Tu ſub nominis tui titulo apponis. *Hinc etiam aequis manibus apud Amm. Marcell. lib.* XXIV. *cap.* 4. *ubi vide Valeſium. CAPPER.* quae ego in addendis meis jam rogaveram lectores, ut notae meae adjicerent; ſed quae tu forte jure tibi vindicabis, quia mea verba duobus voculis *etiam*, & *apud* auxiſti. Quae haec impudentia! an omnes Francos tuos fungos & ſtipites eſſe putas, quibus tam audaciter & fatue imponis? Certe, quia tua editione meam aditu in Franciam prohiberi poſſe credidiſti, illiberali illo facinore notas meas tuis, ſine ullo ſaepe diſcrimine caracterum aut ſignorum in hac re ſolitorum, immiſcendi id intendiſſe videris, ut multarum adnotationum novus auctor eſſe credaris, & ita dignum literis & eruditione tua aliquid renovatae editioni praeſtitiſſe te jactare poſſis. Sed aſtutiorem te homine, ut apparet, parum callido, veteratorem talia furta poſcere videntur. Tiro in Plagiariorum arte adhuc videris, fortaſſe melius in magnificis illis, quae orbi literato denuntias, operibus, tibi furta velandi & tegendi artificium poſthac procedet, nec nulla ſpes eſt, te Furum literariorum brevi Coryphaeum futurum.

Sed pergamus in hoc Caci antro illuſtrando, nec longe ab hoc loco digredi nos jubet nota tua eadem pag. 334. n. 282. ubi poſtquam paucis, ut meus eſt mos, in rebus & vocibus non obſcuris, de *affirmatione*, pro qua multi hîc & in aliis Fabii locis *aſſeverationem* eſſe ſubſtituendam contendunt, egiſſem. Tu ſubjicis, *Ex Affirmatione*] *Ex certo affirmandi modo, qui fiat cum quodam animi affectu. Vide cap.* 5. *hujus libri*, explicans clara Fabii verba per multo obſcuriora. In univerſis vero notis ad cap. 5. hujus libri nihil reperire potui, quod ad vocem hanc *affirmationem* attineret. Ego vero remiſeram in mea nota lectorem ad lib. V. cap. 12. ubi tu ex Turnebi nota, & loco Fabii, de quo agimus, & altero, quem ex addendis meis arripuiſti, lib. XI. cap. 3. exſtruis notam furtivam, & quae Turnebus *aſſeverationi* ibi tribuerat, tu hoc loco, de quo agimus, *affirmationi* tribuis, & tandem eo delabi cogeris, *ut affirmationem & aſſeverationem voces fere eſſe ſynonymas* fatearis. & ne hujus furti tibi gloria eripi poſſet, eadem pag. 713. n. 543. & alibi repetis. Cui vero bono tot verba perdere, ſi tandem inutile illud diſcrimen eſſe fatearis, & ad reliquorum interpretum ſententiam accedere compellaris?

Pag. 352. n. 35. cum notam tuam legerem, mirabar cur totam meam, pag. 502. Ed. m. licet hoc ſaepius incertas ſaepe ob cauſſas facinus admittas, notam ejeciſſes, qua docueram nihil eſſe, quod Aſcenſium hîc turbaret, quaſi *hic* & *ille*, eſſent mox tranſponenda: cum ſaepe viri docti jam monuiſſent, haec praenomina vim ſuam commutare, & *hic* ſaepe ad remotius, *ille* ad proximum verbum referri, & cum ego in re tralatitia & vulgari lectorem morari nollem, ex infinita turba doctorum, qui hoc ad nauſeam uſque docuerant, obvium & paratum omnibus, ſolum *Sanctium* elegeram, qui id in Minerva lib. II. cap. 9. & ad eum *Perizonius*, ſatis oſtenderant. Tu ejectis omnibus meis verbis, & *Aſcenſii* nulla facta mentione, quaſi *Rollinum*, novitium editorem Fabii, refutans, meis armis uteris, & ex una tres quatuorve notas conficiens, de *Sanctii Minerva* taces. Sed pag. 401. n. 90. alia exempla hujus obſervationis

tionis congeſta eſſe ais in *Budaei* commentario & *Sanctii* Minerva. Pag. etiam 100. n. 51. ubi eadem ex praenominum horum poſitu difficultas movebatur, & ego etiam ad *Sanctii* Minervam ablegaveram lectorem, tu adjicis, *Videat etiam Budaei commentar.* nullo loci aut paginae indicio facta. Certo indicio tibi *Budaeum* ab alio indicatum, qui uno aut altero loco prolato, id Graecis aeque ac Latinis uſitatum docuerat pag. 1038. Comment. Graec. Ling. Edit. Stephan. ubi addit, *uſus eſt & varie Quinctilianus.*

Pag. 483. n. 111. tuae, meae vero editionis p. 685. de *Sarraco* agens, non operae pretium ducens multa verba perdere, ablego lectorem ad *Schefferum* de Re vehiculari lib. II. cap. 31. Tu autem, ut videaris plus viro illo doctiſſimo, & in hoc argumento ſumma cum laude verſato, ſcire, magno cum faſtu ſubjicis meae notae, *His adde Siſenam, & Fortunatianum* &c. quaſi horum teſtimoniis, quae tamen *Schefferus* adduxerat, nemo ante te uſus fuiſſet. Quo furti genere centies uteris, perſuaſum habens paucos lectores fore, qui adductos in teſtimonium auctores, & deinde ab iis citatos, reſpicere ſolent. Quare impudentius facis pag. 499. n. 42. ubi ex duobus Homeri, a me & aliis jam ante productis locis, & quae ipſe in ſequenti nota exhibes, quaſi tibi propriam notam exſtruis.

Sic omni pudore poſito pag. 654. n. 61. Turnebi notae ſubjungis. *Vide Gevartium in Stat. pag. 5. ſecundae partis*, qui modus citandi Papinianas *Gevartii* Lectiones plane novus, ſed tegendo furto a te excogitatus ſtatim animum meum advertit. Nam not. 64. *Almelovenius* ſollemni omnibus eruditis more ſcripſerat, *vide Gevart. Lect. Papin. lib. 1. cap. 2.* ibi enim *Gevartius* vocem *Silvam* explicans, hunc Quinctiliani locum adduxerat. Tu vero, qui ipſam *Gevartii* editionem ignorabas, nec *lectionum Papinianarum* titulo proſcripſiſſe commentarios illos ſciens, ex Editione *Crucei*, in quo illo titulo carent, quaſi tua induſtria indagatum locum & aliis indictum producis. Novum ſane aliena ſibi vindicandi artificium, nec tamen callidi nimis plagiarii, cum debuiſſes, *Almelovenii* notam abjeciſſe, ut meam ſaepe recidis.

Pag. 686. n. 42. aliorum & meis notis haec ſubjicis. *Legeſis etiam Aegidium Menagium ad Diog. Laert. pag.* 85. atque mox ſeq. nota 44. meam legi paſſus es, qua ad eumdem *Menagium* lectores remittuntur. Sed ne nihil innovaſſe videreris, cum ego ſcripſiſſem *lib. II. cap. 5.* Tu digna Paedagogo & mira accuratione exhibes *pag.* 85. *columm.* 1. quaſi ad alium plane locum ſpectaſſes.

Pag. 385. n. 277. *Pithoei*, popularis tui & viri eruditiſſimi notam, quam ego exhibueram pag. 550. Ed. m. abjicis, qua *Fornicem* explicuerat *arcum triumphalem*, Tu vero illi ſupponis memorabilem & omnibus Minelliis invidendam notam. *Ad Fornicem*] *ſupple arcus triumphalis*, inepte etiam: nam *Fornix* eſt ipſe *arcus*; eodem ergo jure ſi Fabius *arcum* dixiſſet, notare potuiſſes, *ſupple fornicis triumphalis.* aut quia *fornicem* praetulit, potuiſſes ſcribere; *Fornicem*] *ſupple fornicis triumphalis.*

Pag. 433. n. 107. mirabar unde tibi innotuiſſet ſignificatus vocis *ſacri* pro templo, quo Lexica deficiuntur, ſed te mihi hoc ſuffuratum eſſe docebat nota mea pag. 39. edit. meae, quam Tu ipſe pag. 25. n. 28. exhibens riſum iterum mi-

mihi extorſiſti, cum locum ex *Dicty Cret.* a me adductum, ut Poëtae alicujus verſum, excudi juſſeris. Forte numquan hunc ſcriptorem fando audiveras, quia nihil ad elementarios Rhetoras inſtruendos confert.

Inſigne plagii exemplum das pag. 295. n. 349. ubi, ut divitias tuas oſtendas, tribus ex Ciceronis locis doces *vincere* idem eſſe, quod *evincere*, *obtinere* &c. Sed omnia illa meo indicio debes. Nam ad lib. VII. cap. 3. pag. 617. Ed. m. & p. 431. tuae, idem jam monueram, & remiſeram lectorem ad *Graevii* notas ad Cicer. Paradox. IV. quem locum hîc producis, & ex ejus notis alterum pro Cluentio furaris, nam ex *Graevio* deſcripſiſſe patet, quod caput nec ille, nec tu deſignaveritis. Tertium denique locum ex lib. XI. ad Fam. Ep. 28. ex *Graevii* nota ad lib. III. in Verr. 16. quo ego etiam remiſeram lectorem, petiiſti, credens te non poſſe deprehendi, ſi hoc modo citares, *Matius lib.* XI. *ad Famil. Ep.* 28. puerile certe velamentum, ſub quo te latere poſſe ſperes. An non & chartae & lectori rectius conſuluiſſes, ſi ad meam illam notam uno verbo lectores remiſiſſes?

Satiſne jam *vici*, Capperonneri, te Plagiarium, & quidem haud ſollertem admodum eſſe, qui non extra fines libri tui, ſed in ipſos, quos lectori ſagaci exhibes, notarum in Fabium tuum auctores, latrocinium exerces, & eorum expoſitas omnibus opes expilas. Tectius furaberis, & res tibi in Francia melius ſuccedet, ſi hic & illic ex talibus poſthac Theſauris ſive Lexicis aliquid in tuos uſus vertes, quibus nos magis in ſeptemtrione, quam veſtrates uti ſolemus. Tu enim *Daneti* & politiorum ſcriptorum Lexicis magis delectari videris, quam craſſo illo & intractabili *Fabri* Theſauro, *Buchneri* & *Cellarii* induſtria locupletato, quem Germanis ſtupidis & hebetibus relinquis. Profuiſſe tamen tibi ſaepe horum ſub denſo aëre natorum ſudores collegi non vanis indiciis.

Pag. 430. n. 58. impudenter mihi viſus es, vel Fabri, vel cujuſcumque Lexicographi (nam genus illud lixarum muſicorum ſecure ſemper priores compilat) in tuos uſus vertiſſe, in explicatione vocis *Clarigatio*. Video tibi paratam effugiendi rationem, ſi fateri velis te potius auxiliares ex *Stephani* Theſauro (cui locupletando cum maxime laboras) conduxiſſe. Nam & pag. 453. n. 5. probare omnibus facile poteris, te quatuor illa loca, quae ex T. Livio & Suetonio adfers, de notiſſima praepoſitionis *ſuper* pro *praeter* ſignificatione, licet pleraque etiam exſtent in *Fabri* Theſauro, debere indicio *Stephani*, & inde tranſtuliſſe in tuam notam, idque nobilis amici tui *Goralli* auſu & exemplo defendere tibi paratum erit. Sed, ô bone & minime furti manifeſti diſſimulator, hoc ego, licet ab acumine & ſagacitate tua longe abſim, ſtatim deprehendi; quia Livii loca non modo ſine capitum deſignatione producis, (quod tamen, ſi dictatori *Clerico* obtemperare, & moroſi & difficilis Grammatici titulum effugere voluiſſes, factum oportuit) ſed antiquato illo modo citandi uteris: *Liv. lib.* 7. *Bell. Pun.* Quod nemo hodie admittit, niſi qui laborem inquirendi fugiens, priorum fidem ſequitur, ut tu *Stephani* tui indicio acquieſcens, incaute obſoleto illi laudandi modo confidis. Quam non rideret te, ſi amicitia permitteret, *Moneta* ille tuus, qui neſcio quem alicubi Juriſconſultum merito objurgat, quod *Digeſtum infortiatum* citare auſus erat, & qui graviter ſae-

pe

pe *Bailletum* & alios caſtigat, qui *Moreri* lexico ſemper fidentes, negligunt ipſos fontes, ut ad *Bailleti* Judic. t. 1. p. 142. non ſine ſtomacho, ſed merito monet.

Hunc ſi monitorem ſequi voluiſſes, non pag. 589. n. 50. *Briſſonii*, qui quotieſcumque de Juris vocabulis aut formulis agendum eſt, fidus tibi ſemper adeſt adjutor, ſcrinia ſecure compilaſſes, de *venaliciis* ambitioſe quaedam producens, & ſimul contra omnium codicum auctoritatem ex margine Steph. & Vaſcoſ. in textum transferens *venalitiarios.* remittis vero lectores mox ad *Patric. ad Cicer. Oration:* ſed cur non deſignas loca, ex quibus totam notam tuam inſtruxiſti. Quia nimirum ſi ad Fragmenta Ciceronis Orat. pro Cornelio nos ablegaſſes, ſtatim te manifeſti furti reum peragere licuiſſet. Denique ſi Plinii locum lib. XXI. 26. quem adducit *Briſſonius*, conſuluiſſes, non tam temere *Patricium* ſecutus fuiſſes: nam in *Harduini* etiam editione *mangonicis venalibus*, aut in aliorum *mangonibus* legiſſes, & non ſervos, ſed mercatores ſervorum ita dici poſſe didiciſſes, & parum referre, an *venalitius*, an *venalitiarius* dicatur mango. In Suetonii etiam loco de Rhetor. cap. 1. temere & ſine ulla codicis auctoritate *Caſaubonum* etiam *venalitiarium* pro *venalitio* emendaſſe, debuiſſes ſcire. Et ſi adhuc dubitaſſes, ex inſcriptione, quam & *Valeſius* produxit, apud Gruter. p. CCCCXI. 1. & alia. p. CXXXVI. 5. & ex notis *Heinſii* & noſtris ad Petron. cap. XXIX. certiora te doceri poſſe animadvertiſſes: & dubitaſſe etiam nos, an *venalitius ſervus* recte dici poſſet, cum extra dubium ſit, ita poſſe *mangonem* vocari. Temere ergo & audacter verba Fabri recepta & ſana refingis, nullius codicis auctoritate munitus, & praeterea fraude non toleranda omnes ſcriptorum & editorum codicum (quorum nullus habet *venalitiarii*,) variationes, a me productas recidiſti, praeter Locatel. & Aldi, qui tamen etiam *venalitii* ediderunt.

Pag. 425. n. 172. ex Theſauro *Stephani*, ut corrumpendi locum Fabii haberes auctoritatem, & pro *uno actu*, ederes *uno actu rei*, locum Plinii adducis, & reliqua ex Theſauro *Fabri* & *Torrentii* notis ad Suet. Aug. 32. Et ut fatuae lectioni colorem obduceres, ineptam explicationem etiam Gallica voce illuſtras. Sed non cepiſti, doctiſſime Rhetor, Suetonii locum. Non enim *actus rerum* ſunt ibi *les audiences*, ſed dies ἀγοραῖοι, faſti, quibus jus dicere fas erat Praetori, & litigantibus cauſſas ſuas, ſive res agere. Ridicule vero venditas, poſito etiam aſteriſco, qui te auctorem indicat, diſtinctionem, quae nullum vel ineptum ſenſum facit. Vera & unica lectio & diſtinctio haec eſt, *perſonam non facile poſſe rei, utique in uno actu, incidere.*

Pag. 662. n. 76. dum quid ſit *reſcribere* explicas, omnia quae producis, ex Theſauro *Fabri* ſunt deſcripta, quae te nullis aliis, niſi Lexicorum, ſubſidiis uti, docent. Pag. 669. n. 91. cum ego ſuſpectam mihi *lucrativam operam* monuiſſem, pag. 958. neque tu etiam in textum recipere auſus fuiſſes, ut tamen mihi obtrectares, ex Lexico *Briſſonii* tibi advocata JCtorum auctoritate eam defendere conaris. Sed, ſi vir eſſes, non ex aevi deterioris auctoribus & JCtis, ſed ex Cicerone aut ejus aequalibus probare debueras, tam plebejam vocem ab elegantis aevi ſcriptoribus fuiſſe amatam, nec multiplicare ineptas argumenta-

tio-

tiones, quae omnes eo redeunt, ut JCtos ea uſos probes, quod nemo negat: ſed eorum auctoritate non utimur, quoties de emendatae ſcriptionis elegantia agitur. Deinde cum ego hujus vocis *lucrativae* uſum ſolorum lexicographorum auctoritate niti, qui corruptum hunc Fabii locum adducunt, dixiſſem, Tu rogas, quaenam ego lexica legerim? & objicis mihi *Danetum*, quem ego numquam oculis vidi meis, ſed quem ex tuo indicio alios compilaſſe, & vobis Francis Germanorum & aliorum labores pro ſuis venditaſſe conjicio. Ego vero potiſſimum *Fabri* Theſaurum conſulere ſoleo, nec poenitet, nam & ipſe *Stephani*, locupletior alias, hac voce caret, quam Tu infarcire Theſauro jam poteris: ſed ſi opus tibi in ſcribendo eo fuerit, ut potius *lucroſa* utaris, auctor eſſem.

Pag. 164. n. 113. ubi *Pareus* de voce *eſſentia*, Graece ὀσία, remittit lectores ad *Mureti* varias lectiones, Senecam & Sidonium: Tu ibi ex Rhetorices magiſtris quaedam ſubjungens, quae nec tiro ignorat, *Pareum* iſta gloria frui pateris, ſed mox n. 155. *eſſentiae* vocem a Cicerone ipſo uſurpatam doces ex *Mureti* ejuſdem indicio, quo lectorem jam antea remiſerat *Pareus*, & accumulas ſupervacaneam notam inutilem & gravem Senecae & Sidonii locis, ut notae quaſi novae nomen CAPPERONNERII ſubſcriptum conſpici poſſet ab illis, qui ipſas notas non excutiunt. Cui vero bono & uſui tam inſulſa earumdem rerum eadem in pagina repetitio? Sed hoc ſollemne tibi, qui pag. 232. n. 170. & ſeq. cum *Turnebus* explicuiſſet tres virtutes orationis, Tu ne videaris illum expilare, ridicule anticipas eadem pag. praecedenti 231. n. 160. & ſeq. Haec ſunt ſane hominis otio abutentis, & qui lectoribus incautis imponere ſtudet.

Pag. 415. n. 207. operoſe agis de voce *ſcholaſticus*, & ea profers, quae nemo ignorat paullo doctior, & quae ex Theſauris & Lexicis, & *Wouwerio* ad Petron. cap. VI. quo Lexicorum architecti remittunt, convaſaſti.

Sed ut & criticum te credant agere poſſe populares tui Galluli, qui te unicum hodiernae in Francia nondum intermortuae Criticae ſpecimen nobis oſtentant, pag. 24. n. 5. adducis locum ex Terentiano Mauro, & verſum illum *aggreſſus labor arduus*, quaſi tuo marte rem gerens, corrigis, addens; *Malim*, *aggreſſis*. Atque id diu ante te natum *Briſſaeus* in editione ſua pag. 5. expreſſerat. licet *Barthius* lib. XV. Adv. cap. 2. eam emendationem improbet, & *aggreſſus* vi patiendi poſitum contendat, de quo nunc non vacat diſquirere; ſufficit enim mihi te plagii manifeſti reum peregiſſe. Nam ſi perſuadere velis credulis te illam editionem non vidiſſe, turpem ſecuritatem confitearis neceſſe eſt, cum nemo facile emendationes jactare debeat, antequam editiones varias conſuluerit, & praecipue nobiliores, & fere unicas, quae cum notis prodiere, ut haec *Briſſaei*, quam in Francia olim proditam in Bibliothecis Pariſienſibus, licet apud nos rarior ſit, deſiderari non putem. Criticae vero tuae ſagacitatis, qua omnes hodie, qui commentarios ſcribunt in ſcriptores veteres, commendare ſe ſtudent, egregia ubique ſpecimina edis, ſed quae omnia congerere prohibet metus faſtidii, quod lectoribus ſuboriri poſſet. Pauca tamen adducere placet, & hoc ſimul praemonere, te numquam vel raro, ubi loca audaciter corrigis, rationibus

aut exemplis, conjecturas tuas firmare, quod tamen unice neceſſarium judico. Dictatores enim aſpernantur & gravantur eruditi, qui perſuaderi, non cogi volunt.

Lib. II. cap. II. in fine, de deſperatiſſimo loco ego timide ſententiam meam prodidi, & probabilem, multis rationibus & locis auctorum adductis, facere tentavi. Tu vero, confidentiſſime, praemiſſâ meae tuâ notâ, ut poſſis videri de eo emendando ſine mea admonitione cogitaſſe, primo *elidere res bonas* explicas Plinii exemplis, a me adductis; deinde addis ſuſpicari te a Fabio ſcriptum fuiſſe, *illi edunt*, neque quidquam tam abſurdae emendationi firmandae adfers. dic enim bona fide, quid eſt *res bonas edere?* ſi enim *res bonas* capias eo ſenſu, quo ego fere ſumi docui, eſſet *edere exquiſitiſſimos cibos*, quis vero ſenſus tunc emerget, ſi ut fieri debet, unum hoc verbum accommodes non modo *rebus bonis*, ſed & praecedenti *ſententiis?* dic, quaeſo, *magnas tamen ſententias & res bonas illi edunt*, quid notet? & praeterea nonne vides τὸ *illi* inepte, & praeter Fabii morem hîc inſeri? Nec in ſecunda nota, qua repetis priori dicta, erubeſcis locum Fabii a me adductum, ſuffurari, nec tamen quid ad probandam conjecturam ex illo loco poſſit confici, oſtendis. Si vero *edere* pro *proferre*, *loqui*, velis capi, adduc, precor, exemplum ſimilis in omni antiquitate locutionis, ubi *res bonas edere* poſſit capi, pro magnas ſententias & electiſſima quaeque excerpta ex aliis proferre. Debuiſſes animadvertere metaphoram, aut quocumque nomine vocare velis, tropum aut figuram eſſe in illis; *res bonas*, quia addit Fabius (*ita enim gloriari ſolent*,) quo, oſtendit illos a cibis electis transferre hanc locutionem, ad excerpta, & dicta electiſſima ex magna copia, unde fiat diſſoluta & ex diverſis congeſta oratio, quae non cohaeret: agit enim non de *cauſſa* tota, ſed de *locis*, in quos praecipue intendunt hi inepti, qui non ut barbari & ſervi, ſed ut urbani & ingenui ſe loqui gloriabantur. Si ergo ſimul mea ſuffurari, & deinde a meis diſcedere velis, pondere & auctoritate debes me refutare, non vero, prolata modo, ſi non abſurda, certe nemini intelligenda, conjectura, ſilere ad reliqua, quae non capis.

Pagin. 397. Ed. m. & 282. n. 36. tuae, ex ſcriptis & editis receperam lectionem ideo probabilem, quia corrumpi facilius ab indoctis librariis potuerit, *Enthymema Syllogiſmo diſtare*, & ita Horatium & Lucanum locutos docueram. Tu pro imperio ita ſolos Poëtas loqui adfirmas, & proſaicos fere dicere *diſtare ab aliquo*. Sola, ſcilicet, Lexica tua conſuluiſti. Sed vide, quaeſo, Lexici Stephaniani locupletator, Plin. XXIX. cap. 4. de Salamandra, *nihil aconito diſtans*. Curt. III. I. de urbe Gordio, *pari intervallo Pontico & Cilicio mari diſtantem*. Tu ergo ſolis Poëtis hoc loquendi genus familiare jactabis, ſola obloquendi mihi libidine ductus, & qui nullam cum ſcriptoribus veteribus, niſi Rhetoribus & Grammaticis, conſuetudinem habere ubique fere prodis. Miratus etiam fui te non hîc ad Graeciſmos tuos recurriſſe, ut bis te feciſſe, in ſimili conſtructione vocis *diverſus* cum dativo, video. pag. 491. n. 247. 527. n. 295. cum Fabio haec conſtructio ſit familiariſſima, ut lib. IX. 2. *cui diverſum eſt*, & paulo poſt, *ſermoni ſenſus diverſus*. & lib. III. 6. *huic diverſa ſententia*, ut ego in variis lectionibus notavi, Tu vero etiam in textum recepiſti. Et ita Seneca, Juſtinus & alii locuti, quare potius

tius temporibus poſt Auguſtum hanc locutionem adſcriberem, quam Graeciſmo; ſed tu imitaris Scholiaſtas illos Latinos, qui ubi ignorant rationes & conſuetudinem loquendi, eo evadere ſolent, & ad Graeciſmos confugere, ut Scholiaſtae Graeci ad Atticiſmos ſuos.

Pag. 573. cum ego pag. 808. Ed. m. in nota praecedenti 150. monuiſſem *Carthaginienſes*, non *Carthaginenſes* legi apud Auctorem ad Herennium, nec, quia obvium & ab omnibus, qui orthographica tractaverant, traditum erat, plura addideram, tu plagiarii ſemper perſonam egregie ſuſtinens vulgatiſſimo Priſciani loco, quem omnes adduxerunt, & tu reponere non erubeſcis lectori docto & faſtidienti tam vulgata, magna cum pompa id confirmas. Sed ſi modo ad *Fabri* Theſaurum (qui *Voſſii* & *Gronovii* tibi auctoritates ſuppeditare potuiſſet) immo *Stephani* tui rejeciſſes Lectorem, aut ad *Dauſquei* & *Manutii* ortographias, in omnibus illis Priſciani locum reperire potuiſſes, & videre a te illum non fuiſſe primo inventum. Praeterea, acerbiſſime minutiſſimorum errorum cenſor, hîc a me moneri te patiaris, inſcientiam tuam inſignem apparere, quod in Priſciani loco edi curaveris, minori prima litera, *piſtor piſtoris*, *piſtorienſis*, quia ab artifice *piſtore*, poſſe adjectivum *piſtorienſis* derivari credebas, quod ego quidem nuſquam dictum aut fictum inveni, cum ſine dubio Priſcianus hic egerit de vocibus adjectivis ab urbibus & locis derivatis, ut ex reliquis exemplis, quae ſunt urbium & inde denominatorum, apparet. Quare *Piſtoriae* urbis incolas *Piſtorienſes* dici indicat, licet non apto exemplo, quia a *Piſtoria* poteſt rectius deduci; ſed credebat forte a *Piſtore* derivatam *Piſtoriam*, quae inde & *ad Piſtores* in Itinerario Antonini dicitur, ut *Cluverius* Ital. Antiq. lib. II. cap. 3. obſervat, & ex Plauto & Salluſtio *Piſtorienſes* incolas dictos docet. haec levia ſunt, ſed indicia ignorantiae manifeſtiſſima in tanto & tam oſtentato, tres quatuorve annos ante editum Fabium, toti Europae eloquentiae magiſtro, qui ob neglectam literam, ſyllabam, punctum, colon & accentum, voces diverſo charactere non diſtinctas, & ſimilia ſuperbe aliis inſultat. Plura ne proferam facit taedium, quod ipſe in his ſordibus haerens concipio, & quia in ſequentibus capitibus multa adhuc furtorum ſpecimina neceſſario producenda erunt, quae ſi in unum caput collata fuiſſent, hoc unum omnia hujus epiſtolae capita facile magnitudine ſuperare potuiſſet.

CAP. VIII.

De notis Capperonnerianis, ex reprehenſione inepta priorum interpretum natis.

FUrti manifeſti, jam paucis ex ingenti copia prolatis exemplis, te convictum eſſe, ſi quis ſupereſt pudor, fateri cogeris, & modum capiti me feciſſe, non quod plura in notis tuis non deprehendere potui; ſed quod faſtidio lectorum occurrere ſatius credidi, omnes qui poſt me tam ineptas & pueriles in Fabium

notas inſpicere volent, judicabunt. Nunc immenſum iterum ingredimur iter, in quo terminos aut metas nullas videre aut contingere nobis liceret, ſi omnes ex inepto tuo & paedagogico theſauro Rhetorico & Grammatico depromptas notas recenſere, & ridiculo exponere vellem. Et licet magnificus ille doctrinae tuae praeco *Camuſatus* notas tuas, antequam etiam viderat, *Excellentes* vocaverit nobis, tamen, ſi vacaret, omnes fere ejus generis eſſe, ut ineptiendi laude, ſupra omnes in Uſum Delphini interpretes, *Minellios* & *Junckeros* excellueris, oſtendere in promptu eſſet. Ex univerſis vero, quae ex tua penu prodierunt, paucas eligam, & duobus capitibus, ad duo genera redigere conabor: quorum primum dabit notas illas, quibus gloriam inanem & ſtultam captas ex priorum commentatorum reprehenſione, & ubi coelum & terram clamoribus imples, quaſi de fortunis Fabii & omnium literarum actum eſſet, ubi quid vel in litera, ſyllaba vel accentu peccatum ſit. Denique alteram in claſſem referentur inſigniores quaedam, ſed pueriles & paedagogicae notae, quibus vel Graece adlata Latine vertis, vel Latina Graecis verbis ſine ulla neceſſitate aut utilitate reddis, vel denique verba (aut ut tu loqui amas,) *dictiones*, & *loquendi formulas*, vulgatiſſimos ritus & tralatitia antiquitatis monumenta inutili labore illuſtrare conaris.

Circa primi generis notas obſervare velim Lectorem, tibi magnam ex infamia *Turnebi*, vim notarum, vel potius invectivarum eſſe natam in illas notas, quae ſub viri doctiſſimi nomine circumferuntur, quaſi tu primus omnium deprehendiſſes, illas a *Turnebo* non eſſe profectas. Sed candidi, non dicam, Theologi, ſed etiam Rhetoris fuiſſet, lectores, qui ſola tua editione, plena calumniis & nominis mei & aliorum infamia, utentur, monere, me (ut jam ſupra indicavi,) non plus illis detuliſſe, quam ſagacitas tua & eruditio illis tribuere ſe jactat. Et cum in manu tua eſſet eas omnes rejicere, vel ut inutiles & ineptas reſecare, (ſed ita magnae moli decreviſſet pars) me id impetrare a Typographis noſtris non potuiſſe, qui ubi editiones illas olim cum notis variorum editas renovare volunt, hoc praecipue paciſci ſolent, ut nihil ex prioribus abjiciatur, quod earum adhuc deſiderium poſſit apud emtores excitare. Fruſtra vero nos cum pervicaci, & tantum lucro ſuo intenta gente ſaepe contendere & pugnare norunt illi, qui cum his ingeniis conflictati fuere. Quare ego quoque cum hoc obtinere non potuiſſem, in praefatione me adverſus eos, qui me Turnebianarum notarum nomine calumniari vellent, munivi verbis ſupra p. 26. jam productis. Cur hoc omne diſſimulaſti, nec in praefatione, nec in notis tuis hujus mei de Pſeudo-Turnebi notis judicii certiorem lectorem feciſti? nempe quia titulus obtrectandi, carpendi & arrodendi clara in literis nomina tibi ſurriperetur. Cur vero diſſimulas, me *ſaepe* etiam Turnebianas illas notas caſtigaſſe & reprehendiſſe? Quod ſi non ubique fecerim, ignobilis operae taedium, & brevitatis, cui in notis congerendis maxime ſtudui, cura effecere. Te vero, qui craſſum & ponderoſum volumen extrudere volebas, nullam elabi paſſum fuiſſe objurgandi *Turnebum* & alios interpretes occaſionem omnibus facile patebit; nam ſemper & ubique cenſorem agere pulchrum & magnificum putaſti. Incivile vero & importunum eſt, non modo *Turnebum* ubique vellere & lacerare,

rare, ſed quodcumque ille erravit, mihi adſcribere, qui nec notas illas primus produxi, & coactus tertia jam editione eas renovare, lectorem de earum pretio monui, meque non magni illas facere profeſſus ſum. Sed quia nec otium nec voluntas mihi erat omnia carpendi, nec in indagandis & corrigendis obſcurorum hominum erroribus gloriam ſitam eſſe magnam aut utilitatem credebam, multas praeterii, ad quas nullam appoſui notam. Nec fatigabo etiam nunc lectores longo catalogo & ſerie notarum Turnebianarum, quas aut ego correxi, aut tu ſola libidine ex aliena infamia inclareſcendi arroſeris, ſed exſtantiora quaedam loca producam, unde & protervitas tua & ſimul ineptiendi conſuetudo appareat, & praecipue iniquiſſima calumnia, qua mihi millies errores *Turnebi* & aliorum interpretum, quos ego reliqui intactos, adſcribere non vereris.

Lib. x. cap. I. pag. 638. tuae editionis *Turnebus* per errorem inſignem *Germanicum*, cujus Fabius ibi meminit, de *Germanico Caeſare*, *Druſi filio*, capit. Tu n. 413. adjicis inutiliſſimam hanc notulam. *Cujus error in nota proxime ſequenti abunde refelletur.* Quales notas ſaepe lector apud te offendet, ubi relegabitur non ad remotiſſima loca, ſed ad ea quae ſub unum oculorum ictum cadunt, & centies leget, *vide ſequentem notam*, *vide praecedentem.* Sed an talia lector monendus erat? Cur non *Colomeſii* & meam notam adnectis, aut ſi verſus multiplicari cupiebas, ſine ſupervacanea tua illa admonitione illas ſtatim ſubjungis? Sed exſpectabit ſc. lector, eumdem illum *Capperonnerium* in ſequenti nota id, quod promittit, abunde praeſtiturum. Sed ibi *Colomeſii* nota producitur, qua Gyraldi ſola auctoritate *Domitianum* intelligendum eſſe docuerat, ego, ut decet humanum commentatorem, tam turpis ignorantiae notam Turnebianae memoriae inuri non patior, & invictis argumentis etiam probo *Domitianum* hîc Germanici nomine deſignari. Tu vero nihil adjicis, niſi, *videſis etiam Quinctilianeos Dodwelli annales num.* 23. hoc vel puer praeſtare potuiſſet. Sed & *Dodwellum* refutare ſimul debuiſſes, qui Domitianum de Titi bellis Poëma ſcripſiſſe adfirmat, quod falſiſſimum, & docere, non modo non ſcripſiſſe, ſed ne potuiſſe quidem poëma pangere. Nam & hîc Fabium, & ibi Valerium Flaccum turpiter Tyranno adulatos fuiſſe, docui ad Valer. Flacc. I. 12. Sed haec ſuperant captum tuum, & quotieſcumque de *dictionibus technicis & formulis loquendi* Rhetoricis agendi occaſio non eſt, tu mutus eſſe ſoles interpres, nec alias partes, quam ſuſcepiſti, praeſtare potes.

Pagin. 1079. Edit. m. neſcio quo caſu in media mea nota nomen TURNEB. legitur, hoc ſive librarii, ſive correctoris ſit commiſſum, tibi novam notam extrudendi dat occaſionem, cum ſimpliciter delere potuiſſes: & tamen ſimul vel tua, vel correctoris tui culpa, foedo vitio nota tua maculatur: nam *Turnebi* nomen *delegendum* (credo *delendum*) te curaſſe, ut magnificum aliquid jactas. Sed cur non, acutiſſime corrector, pag. 693. n. 31. edit. tuae vidiſti te mihi injuriam feciſſe, qui loco *Turnebi*, tam infamati & conviciis tot a te proſciſſi, meum nomen poſuiſti, & adfixiſti notae inutili & ſupervacaneae? haeccine negligentia an malitia? Cur centies nomine meo deleto, vel non appoſito, tuas meis notis ita immiſcuiſti, ut lector vel mihi tuas ineptias, vel tibi, ſi

quid meruerim, meas laudes adſcribere debeat? & contra ſaepius nomen meum adjeciſti vel variis lectionibus a me prolatis, vel breviſſimis admonitionibus, quibus ego neglexeram meum adjicere, quia ab editore proficiſci illa nemo poterat ignorare. Tu vero ambitioſiſſime ſemper nomen tuum apparere jubes, etiam ſub breviſſimis notis, quae nihil fere docent lectores. Sed hoc tamen cavere debuiſſes, ne notas ipſo Pſeudo-Turnebo ineptiores effunderes, & ille prae te egregius commentator cenſeri poſſit. Saepe enim idem dicis, ut tamen nomen tuum nulla non pagina exhiberet, aliis, & ſaepe obſcurioribus & pejoribus verbis dicta a Turnebo* circumſcribis. Sic pag. 85. n. 43. cum Turnebus recte *Theſim* explicuiſſet, & tironi docendo ejus nota ſufficere poſſet, tu alio & obſcuriore verborum ambitu eadem putidiſſime iteras, & eamdem paginam inutili iterum, idem nobis reddente, nota n. 46. oneras. Praeterea mala fide dimidiam partem notae Turnebianae abjicis, ut ſeq. notae 45. verboſae & inutilis furtum non appareret.

Pag. 46. n. 311. Turnebus explicuerat, *Biclinium*, coenationem, quae capit duos lectos, & *dictionem* compoſitam eſſe ex Graeco & Latino dixerat diſcipulo ſuo, quales notas ego, ſi mei arbitrii eſſet, ſemper ejicerem: imperitos enim valde eſſe oportet, qui talium vocum interprete egent, nec Fabius talibus ſcripſiſſe cenſeri debet. Tu vero non ſtupidis tuis Gallulis, ſed elegantis ingenii viris, quibus te ſcribere vis credi, hic gratificari jactans, addis hanc nomine *CAPPERONNERII*, Licentiati Theologi, inſignitam notam & memorabilem. *Fit biclinium ex Latina voce* bis, & *Graeca* κλίνη, *quae*, *NB. lectum notat.*

Cedite Germani, Critici concedite Belgae,
Neſcio quid majus Sequana culta dabit.

Hoc enim eſt vere Graecum eſſe & Graece ſcire. Cujus rarae & hodie fere intermortuae ſcientiae Attici ſermonis illuſtre adhuc das monumentum Pag. 556. n. 240. ubi cum Turnebus *Apollonium Drepanitanum* appellatum, a *Drepano* Siciliae oppido, quod a falce Saturni nomen habet, dixiſſet, tu adhuc Cimmeriis tenebris hanc antiquitatem involutam credens, & ne offenderent ingenio quidem, ſed doctrinae copia minus excellentes diſcipuli tui, addis. *Caeterum ut Turnebianam notam de Drepani oppidi Etymologia facilius intelligas* (ſupple, ô *Gallule*) *animadvertere oportet Graeca voce* δρέπανον *falcem deſignari.* Σοφῶς ϗ καλῶς. quis nunc dubitet, quin Rex Galliae, ſuffragante ejus illuſtri praeceptore, praeſulis inſignibus ornet tantum Rhetoricae diſciplinae magiſtrum & Graecae linguae profeſſorem.

Pagin. 108. n. 18. recte & paucis verbis *Turnebus* exponit *Sponſiones*, tu illud ineptum tuum, & millies in notis tuis recurrens *ſupple*, addens, ita ſcribis, *ſupple*, *litigantium*, de quo nemo ſanus litigabit aut ſacramento contendet: nihil vero praeterea profers in verboſa nota, quae non Turnebus docuiſſet, niſi quod cum faſtu quodam, nullo autore aut loco demonſtrato, in fine adjicis, *plura vide apud JCtos*, quod idem eſt, ac ſi ego quaerenti a me, ubi tam capitale ingenium *Capperonnerius* reperiretur, reſponderem; ſi vis eum propius cognoſcere abi in Galliam, & quaere per omnes ejus partes, donec inveneris.

Pag. 145. n. 81. *M. Antonium* a Fabio memoratum notaverat Turnebus eſſe

Ora-

Oratorem illum a Cicerone in libro de Oratore memoratum, de quo nemo literatorum dubitavit umquam; nec qui videbit eum inter primos, qui de eloquentia apud Romanos aliquid condiderunt, memorari, tam fatuus poterit fingi, ut de *Antonio Triumviro* ſomniet hîc agi. Tu tamen, qui ex illuſtribus exemplis melius, ne forte comtulus quidam Gallulus, rationis temporum ignarus, hîc Germanis riſum praeberet, ſi erraret, inſtrui credis, hac nota praemuniendos populares tuos cenſes. *CAETERUM* (particula, quae ſemper apud te notabile quid ſecuturum indicat) *memoratur hic Antonius, non ὁ* (ô Graecitatem reconditam) *Triumvir, ſed celeberrimus ILLE* (ô mirandam Latini & Graeci ſermonis variandi peritiam) *orator, quem Cicero in libris de Oratore inducit loquentem.* His in ſeptentrione notis vix egemus, ſed credo tuis Gallulis utiles, ne exteris ſint ludibrio, qui *ALTORFIUM* dominum, & dominam *PELLAM* & neſcio quas nobis metamorphoſes narrant.

Pag. 442. n. 118. difficiliorem in toto Fabii opere locum reperiri negas, quem tamen tam plane & dilucide *Turnebus* expoſuit, ut nullus poſt eum interpretum de ejus ſententia dubitaverit aut haeſerit. Tu vero ut tandem aliquid ſingulare ederes ingenii capitalis monumentum, ſcholaſtica oſtentatione concidis & dividis notam verboſam in minutiores particulas, quae & ſingulae & univerſae idem plane efficiunt, quod unica & continua paucorum verborum ſerie dixerat Turnebus, nempe *Figuram* eſſe *figuratam orationem*, quae ſimulationem & colorem habet. Vide & pag. 559. n. 317. Hanc vero figurae ſignificationem centies, ut ita dicam, ad lib. IX. cap. 2. per ἐσχηματισμένους λόγους ad nauſeam uſque explicas, cum potuiſſes ſemel defungi, & remittere lectorem ad Voſſ. lib. V. de Inſtit. Orat. c. VI. & ad commentatores ad Suet. Veſp. 13.

Pag. 463. inveheris in *Turnebum* iniquiſſima criminatione, ubi laudari maxime meretur. Jure quidem culpaſſe in Hermagora & Hermogene poteſt videri, quod artem Rhetoricam *infinitis praeceptorum* minutiis, & nimia diligentia multiplicatis ſint complexi, a quo vitio nec ipſe Fabius ſaepe longe abeſt; & quo tu quoque in hoc opere maxime inſignis haberi voluiſti. Quid vero tu *Turnebo* oggeris? nihil, niſi criminationem probroſam, illum non legiſſe Hermogenis libros, in cujus laudes tu evagaris longa oratione, cui parcere potuiſſes, ſi lectorem ad *Cl. Fabricii* Biblioth. Graec. lib. IV. cap. XXXI. §. 4. ablegaſſes: unde omnia, quaecumque profers, impudentiſſime furatus, in tuam notam, nulla ejus mentione habita, tranſtuliſti. Sed tu *Turnebo* iratus, qui ex hoc objecto Hermagorae & Hermogeni vitio & morbo tibi unicam & ſummam gloriam captas, & plane nudus appareres viris doctis, ſi his Rhetoricis ineptiis & minutis partibus oſtentandis prohibereris. Atqui meminiſſe deberes etiam graviſſimi Ciceronis judicii de Hegeſia Rhetore, quod ego protuli ad lib. XII. cap. 1. initio, quem *fractum, minutum & in ipſa concinnitate puerilem* pronuntiat; quibus verbis veram tui nobis imaginem expreſſam eſſe credas velim.

Sed finem non inveniret hoc caput, ſi per univerſum volumen ineptas & abſurdas in *Turnebum* notas recenſere, & his addere inſanos illos clamores in me, qui praeterierim vel librariorum aberrationes, vel eorum, qui dictata haec exceperunt aut exſcripſerunt, vel ipſos *Turnebi* falſi lapſus emendare neglexerim,

rim, quam provinciam mihi me non ſumſiſſe jam antea ſaepe declaravi. Cur non Tu quoque ſemel monuiſſe contentus, has notas a *Turnebo* profectas non videri, & fuiſſe multis etiam maculis foedatas, (ut nec meae, nec tuae hac labe carent) ad majoris momenti verba & res explicandas, ad loca vitioſa & deſperata ſananda, te contuliſti? Certe pudendum eſt, commentarium tam magnifica voluminis, caracterum, & chartae elegantia edendum dare Typographo, qui nobis, ſi diuturnior lucis contigiſſet uſura, *Stephanos*, *Plantinos*, *Elzevirios*, &c. retuliſſet, & nunc ejus viduae ſpes ita fallere, ut tantis impenſis editus Fabius ad tabernas ſalſamentariorum migrare cogatur. Denique quae haec Theologo digna eſt invidentia, Typographum meum lucello fraudare, & ſpoliando, & furando omnia, quae me auctore ad ornandum Fabium conferri curaverat, & quae porro meo ſudore & ejus impenſis ſine ulla tua moleſtia congeſtae erant variae lectiones & notae, in uſus tuos, & commendationem novae editionis ſurripere, & ſimul me meamque editionem infamare? Quid ſit omnia jura humanitatis violare, niſi hoc ſit, neſcio Sed querelarum juſtarum finem faciamus, & poſt unum alterumve in alios etiam commentatores ineptarum criminationum exemplum, ad alia tranſeamus.

Quam indignum ſit literato, & qui ſe doctum profitetur, homine, quam illiberale & inhumanum alios carpere ob leviſſima etiam ab operis Typographicis commiſſa, nemo humanitatis memor diffitebitur: ſi enim hoc nomine in omnes nullo diſcrimine ſaevire ferociter liceat, quis, quaeſo, mordaces malignorum dentes effugere poterit? Sed eo turpius cenſebitur facinus, ſi editores longe ab illa culpa abeſſe ſe probare poſſint: Ego enim, licet hic & illic aberraſſe meam manum lubens confitear, tamen facile aequis lectoribus perſuadebo, pleraſque editionis meae mendas & vitia, quae pag. 21. Praefationis tuae longo ordine recenſes, ex eo genere eſſe, ut mihi adſcribi nequeant, niſi cavillari & calumniari volueris: praecipua judicio lectoris permittam. pag. 653. n. 41. in Regii nota, ut tibi ſpecies aliqua novam notam, ſed inutilem, adjiciendi detur, carpis legi *liquit*, cum manifeſtum ſit aberraſſe typothetarum manum, & *liquet* eſſe legendum, ut ipſe *Regius* ſcripſit, quod per te diſcere potuiſſes, ſi antiquas editiones, quae ejus notas exhibent, conſuluiſſes. An vero hoc diſſimulaſti, ut criticam, quam in Fabium nequis, in errores typographicos notarum ſtulte & pueriliter exerceres? Quis enim non vanam ibi oſtentationem tuam exſibilet, qua ex Phoca Grammatico doces τὸ *liquet* carere praeterito, ut *taedet*? an Regium haec tangunt, qui *liquet* edidit? Egregia ergo nota Critica; *CAETERUM in Raphaelis Regii nota pro τῷ liquit legendum mihi videtur liquet.* Atqui ita Regius exhibuit.

Pag. 475. n. 69. in Colomeſii notam criticum agis, & pro *Ambibologia*, ut tamen Diomedes & alii exhibent, *Amphiboliam* (quod & in Deſpauterio, Regio, Burmanuo & aliis carpis p. 304. n. 539. 455. n. 1. 456. n. 25. 579. n. 263. & ante te *Voſſius* diu fecerat, & *Stephanus*, & *Franciſcus Junius*, quos non nominas, & MSS. fere omnes exhibere *Amphibologiam* conſtat) emendas, deinde Diomedis locum, in quo ille omiſerat vocem *dicemus*, quae eſt in editione Putſchii, corrigis, & pro *nec ſcias*, quod ſanum & egregium eſt, *neſcias*, quod nihil

hil mutat in ſenſu, ſupponis. Quid haec ad Fabium? tantum ut vendites & jactes veterum Grammaticorum editionem, quam promittis, ſed qua facile carebimus, ſi in illa eandem inſaniam inſanire velis, quam in Fabii editione nobis oſtendis. Nec meliora, aut quae ejus editionis deſiderium excitabunt, ſpecimina adfers incongruo loco p. 490. n. 228. ubi me reprehendis, quod in Regii verbis non emendaverim κακοσύνθετον pro *Cacoſipitheton*. Sed haec inanis & fatua criſis, quae in librarium cadit, non Regium. in ejus enim editione, quam nunc ante oculos habeo A. 1512. Venet. & ſine dubio in aliis etiam, legitur clare *Cacoſyntheton*. mea ſit ergo haec culpa, qui, fateor, correctoribus permiſi aliorum notas emendandas, ſollicitus tantum de meis, in quibus plus aequo etiam peccatum eſſe confiteor. Sed tuum erat, qui omnia rodis & carpis, conſulere editiones priores; vidiſſes enim pro *yn*, vitio librarii irrepſiſſe *ipi*, quod non merebatur, ut tantae turbae a te excitarentur. Simili ineptiendi prurigine in *Turnebi* notas paſſim criticum te praebes, & mutanda & emendanda verba contendis, tibi viſa perperam poſita; & quia ego ſcilicet ſilui, ab his nugis abhorrens & aliud quod agerem habens, tu notas in me cenſorias ubique allinis.

Pag. 727. n. 22. ubi, *Pythagoras*, *qui potius Philoſophi nomen uſurpavit*, legitur. tu legendum tibi videri *primus* notas. Sed veroſimilius longe eſt, tironis vel librarii culpa excidiſſe quaedam, & legendum, *qui potius Philoſophi*, *quam Sophi* (aut ſapientis) *nomen uſurpavit*. Sed ſit menda, quid moraris in notis Pſeudo-Turnebi, quas omnes damnandas cenſes & ejiciendas?

Pag 567. n. 14. in *Almelovenii* nota duo carpis, quae in verſione Demetrii Phalerei commiſit, quae tamen ipſe fateris in editione *Th. Galei* (viri multo te doctioris) reperiri; in eum ergo ſtringere ferrum deberes, ut facturum te minaris. Sed quia ambo mortui ſunt, videamus quaeſo, an prior ſaltem criminatio non inepta modo ſit, ſed te imperitum Latinae elegantiae eſſe probet. Vertit *Galeus* χαρακτῆρα per *notam*, tu vis, *dicendi genus* vel *formam*, vel *Characterem*, vel *figuram*, vel *ſtylum*, eſſe vertendum. Sed *genus* ſi adhibuiſſet, nonne oſtendiſſet paupertatem elocutionis, qui in una periodo vocem eamdem toties geminaſſet? tunc enim debuiſſet ſcribere, *id eſt vulgari dicendi* genere, *quod* generi *dicendi magnifico tribuit Demetrius*. *Galeus* vero ad propriam vocis χαρακτῆρος vim exprimendam nullam aptiorem reperire potuiſſe videtur: nam & ex Lexicographis diſcere potuiſſes, proprie de nummis dici χαρακτῆρας, quas & formas & *notas* dicunt Latini, ut Fabius lib. 16. *ſermone utendum ut nummo, cujus publica eſt forma*. Ovidius III. art. 480. *ſermonis publica forma placet*. Horatius vero Poët. Art. 58. *notam* dixit. Deinde Graecos χαρακτῆρας dixiſſe in omni hominum vita *notas*, quibus homines variis moribus, ſermone etiam & geſtibus diſtinguuntur, tu *Gallule*, qui *Characteres* ita popularibus tuis dici noviſti, &, *Graecule*, ſi Theophraſti χαρακτῆρας legiſti, ignorare non debes. Hos vero Latinis *notas* dici, ſi neſcis, docebunt te notae ad Petron. cap LXXXIII. & CXXVI. & omnia Lexica. cui ergo bono ridiculis & paedagogicis his notis onerare bonum Quinctilianum? Quid? Quod hac alienas notas carpendi libidine ita transverſus agaris, ut etiam debita laude prives eos, qui ſecuti lectiones optimas, eas etiam exhibent, licet in vulgatiſſimis obſervationibus, & ad Pae-

dagogorum ſcholas relegandis, operoſas nugas agere nolint.

Sic pag. 605. n. 338. effers te inſolenti & Grammatica quadam ſuperbia, & doces Πενθημιμερὲς, non Πενlημιμερὲς eſſe ſcribendum, quis dubitat? potuiſſes totam illam notam in tria quatuorve verba, ſi tibi neceſſaria videretur, contrahere, *vide. Vinet. ad Auſon. Centon. Nuptial. & Epiſt. ad Theonem*, unde tua furatus es, & qui ex Diomede & Terentiano dudum ante te hoc docuit. Debuiſſes quoque, ſi quis candor fuiſſet, laudare *Obrechtum* & *Burmannum*, qui deſerta Leidenſis & vitioſa aliarum editionum lectione, πενθημιμερὲς ediderunt, nec te monitore eguerunt, & qui parum ſolliciti erant, quid *Deſpauterius*, ignorabilis ſeptemtrioni & obſcurus grammaticus, & alii deliquiſſent in hac voce. Hic etiam te jactas in minutiſſima, ut ita dicam, minutia circa vitioſam Turnebianae notae vocem *barbaralexi*, cum ſint manifeſta operarum vitia. pag. 35. n. 52. & alibi, quae commemorare piget.

Pag. 628. 195. quia *Turnebus*, ut centum alii fecerant, *Plutarchum in vita Homeri* laudat, tu evagaris in notam, quae nihil ad Fabium pertinet, ineptiſſimam, & primus docere tui temporis doctos videri cupis, alios tribuere *Dionyſio*: & hinc narras vitam illam editam a *Galeo*, ejuſque verſionem ſcatere erroribus, quod quibuſdam etiam exemplis probare niteris, plura minatus in ſcholaſticis tuis obſervationibus, ibique demonſtraturum τὸ ἦθος eſſe leniorem animi affectum, quae nemo ignorat, & ad Fabium nihil faciunt. Quam non *Clericus* in me aut alium invectus fuiſſet, ſi ita extra oleas vagari inſtituiſſemus, ſed Gallulis omnia licent, & mulus mulum fricare ſolet.

In meis etiam ſaepe notis Criticum agis, non ut quid addas, aut ampliori luce illuſtres, quod ad Fabium faciat, ſed ut loca a me adducta ex uſitatis & obviis editionibus, ad quae emaculanda, tunc cum ſcribimus alia, ſemper non vacat intendere animum, emendare videaris. Pag. 386. n. 327. ubi de *Trachalo* egi, in quibus ſi quid reprehendere haberes, eruditionem oſtendere debuiſſes, tu ſubjicis, te *Graecum pronomen relativum τὶ in Etymologici Lexico, & Phavorino emendaſſe*. Fateris ergo ita legi in Etymologi editione, ut ego & alii ediderunt, quid ergo commiſi? an ego etiam Capperonnerianas notas protrudere compellar, & omnia, quae adducuntur in notis aliorum ſcriptorum loca, longo verborum circuitu emendare, & omnes conferre editiones cogar?

Sic pag. 48. n. 37. ego Scauri locum, ita ut legitur in editione Putſchii, adduxeram, tu pro *praepoſito*, *praeteritum* eſſe legendum doces, quod incertum; cum *praepoſitum* reſpicere *pe* ſyllabam, quae in *pepigi τῷ pago* praeponitur, poſſit, ſed ſi tibi id probabile videtur, ubi Scaurum edes, id operoſe oſtende, non intercedam, nec fortaſſe etiam legam.

Pag. 61. n. 6. ubi ne verbum quidem ego appoſui, mihi adſcribis vitioſe edita *Moſellani* verba, quae tamen eodem modo in Vaſcoſana editione legi fateris, & Criticum admodum importunum agis. Ut & eadem pag. n. 11. *Turnebi* verba excarnificas. Quo me ergaſtulo includi velis, neſcio, ſi omnium ante me commentatorum verba exigere, mutare & emendare cogerer, & ita in multa volumina excreſcentem Fabii editionem extendere.

Majori ſpecie lib. VIII. cap. 6. pag. 525. n. 256. licuit tibi aliquid ad Virgilii lo-

locum, quia Fabius ipſe eum adducit, Critici acuminis proferre. Ego contentus retuliſſe varias codicum lectiones, nihil definio, ſed reliqui vulgatam, meo adhuc judicio, optimam. Tu contrariam in partem is, duobus argumentis. I. Quia in antiquis codicibus Piërius *ſpumantia colla* legi teſtatur. Sed ille nec in omnibus ita legi teſtatur, & *fumantia* etiam Chariſii auctoritate firmat. An vero *Piërius*, cujus primam editionem numquam vidi, ediderit *ſpumantia* neſcio, ſed in Stephaniana, quae Piërii notas exhibet, & aliis pluribus, *fumantia* legi ſcio. Ergo nullum hinc ineptae tuae rationi praeſidium. II. Quia τὸ *fumans* Virgilius de equis non uno loco uſurpavit: quod non capio, & abſurdum eſt; nam exempla, quae producis, non *fumantia*, ut deberent, ſed τὸ *ſpumantia* confirmant. Cerebrum aut manum tibi confuſam fuiſſe credo, cum haec ſcriberes, nam debuiſſes tibi probatam lectionem *ſpumantia* aliis exemplis probare, ſed ô bone! parum te Poëtas legiſſe aut capere apparet. Nemo enim nego *ſpumantes* equos ſaepe dici a Poëtis, ſed an *ſpumantia colla* equorum, de quibus agitur, poſſes producere, hîc inter nos diſquiritur: *fumare* vero & *ſpumare* differre ex Minucii Felicis loco a *Cerdâ* adducto diſcere potuiſſes: & *ora* & *frena* recte *ſpumantia* dici nemo negat. Ex ore enim *ſpumam* ferocientis & anhelantis equi exire mecum fateberis, ſed *terga*, *colla* & reliqua membra equi, curſu incitati & fatigati, *fumare* ſaepe, credo, vidiſti, & ita hanc vocem eſſe praeferendam ex ipſa rei natura, quam Poëtae exprimunt, colligere debuiſſes. Si adhuc dubites ita Poëtas diſtinguere, licet librarii, ut monui, paſſim haec non multum diſſimilia verba confundere ſoleant, diſce ex notis, multo melioris Poëticarum elegantiarum omnibus Gallulis arbitri, *Nic. Heinſii*, ad Ovid. II. Met. 324. XIV. 363. quibus adde *Schefferi* & *Gudii* notas in Phaedr. lib. III. fab. 6. Tu potius ergo intra Rhetoricorum & Grammaticorum elementorum anguſtias ingenii tui impetus coërce: *tractent fabrilia Fabri.*

Pag. 362. n. 22. in Euripidis loco, quem non ego, ſed *Pareus* produxerat, male poni accentum in vocula ὅμως, digna tuo ſupercilio nota, obſervare non contentus, me hoc *perperam ſiviſſe* cavillaris.

Pag. 384. n. 263. in loco obſcuriſſimo Fabii, qui vindicari a tali Commentatore, qui jactat ſe, quae nec *Scaliger* nec *Muretus*, nec alii viderunt, ſed in quibus turpiter errarunt, prolaturum in lucem, merebatur, ſed quem tu, relicta aliis commentatoribus interpretandi moleſtia, in ſordibus Aſcenſianis volutari ſolitus, intactum dimittis. Sed in *Badii* notis cum reperiſſes verbum *Hircillare*, pro eo *hirquitallire* reponendum eſſe monens, citas Feſtum & Cenſorinum cap. IV. de die Natali. Haec iterum furto alii ſublegiſti, &, ut ſuſpicor, *Laurenbergio*, qui in Antiquario ſuo caput IV. Cenſorini citat: nam in toto illo capite Cenſorini nihil ſimile occurrit, at in cap. XIV. Quare jure tibi repono, quae pag. 393. n. 407. mihi oggeris, verba tua. *Quanto ſatius fuiſſet auctores, quos citas, attentius legere, & quos legis intellectu aſſequi, quam famoſas & notabiles notas in auctores, quos neque legiſti, neque intelligis, compilare.* Sed viciſti, Licentiate Theologe, do tibi manus, & ſi quid poſt tuam editionem in mea editione vitioſi, ut multa eſſe fateor, ſupereſt, id ut omne in tuam infamiam, qui meas nefario auſu notas & varias lectiones in tuam editionem transtuliſti, lectores con-

conferant, jure poſtulabo. Quia vero tu eam in mea & aliorum ſcripta tyrannidem exercere voluiſti, ut notas mutare, corrigere, reſecare, tuis immiſcere, & omnes turbare tibi ſumſeris, ut idem in tuis vexandis inclementes literarum carnifices audeant, voveo & precor. Sed quam perite & docte ſaepe in notis meis & aliorum tractandis verſatus fueris, uno aut aliquo praeterea ſpecimine orbi literato eſt oſtendendum.

Cum ego ſpatii lucrandi cauſſa non ſemper verſus adductos ex poëtis, ſeparatos a proſa, ſed intermixtos continua verborum ſerie retulerim, tu, qui modo moli augendae ſtudebas, & quid verſus eſſet plane ignorabas, turpiter te ſaepe dediſti, ut ante ex loco Dictyos Cretenſis oſtendi. Pag. 248. n. 579. Petronii locum ſoluti ſermonis, *deinde ut audivi veterem convivam*, quia inaudieras forte & Poëtam fuiſſe Arbitrum, & carmina intermiſcuiſſe proſae, & quia in mea Fabii editione operae lapſae turpi negligentia illa a *Pareo* producta Ovidii verbis intermiſcuerant, tu lapſum quidem illum corrigis, quo nomine tibi gratias ago, ſed Petronii verba eodem modo exhibes, quo Ovidii, quaſi verſum facerent.

Pag. 384. n. 259. *Turnebus* memoriae ſuae confidens ex Terentio locum de ſpadonibus produxerat, non ipſa ut ſunt verba, ſed, ut millies viri docti memoriae fidentes, quae ſenſum tamen aptum efficiebant. Illa tu hoc modo, quia olim audiveras Terentium verſibus ſcripſiſſe, collocas,

Sunt magni amatores mulierum, ſed nihil poſſunt.

hujus verſus menſuram, ſi inire a ludimagiſtro jubereris, vereor ut ferulam evadas. Si reſpexiſſes enim Poëtam in Eunuch. IV. III. legiſſes ibi,

At pol ego amatores mulierum eſſe audieram eos maximos,
Sed nil poteſſe.

vides ergo quo jure tu unicus priorum interpretum corrector & emendator cenſeri poſſis.

Pag. 320. n. 70. ad Fabii verba, *parum exiſtimant*, Regii notam ita exhibes. *I vocali adſcripta exiſtimant legendum.* Quae inepta eſt, ſi in textu *exiſtimant* legatur: nec ſi ita legiſſet Regius, I vocalem adjiciendam eſſe monere poterat, quia repetita vox *exiſtimant* iiſdem literis conſtat. Sed & Regius & meae editiones in notae principio exhibent *exſtimant*, cui ſi *I* addas, exit *exiſtimant*; quod tu tam callidus alienae negligentiae indagator, qui tuus eſt ſtupor, deprehendere non potuiſti.

Pag. 328. (quam tu numero 238. inſigniviſti) n. 144. librarii mei vitioſe ediderant *Ovid. I. Am.* 448. Tu ſecurus meae diligentiae, quae tibi ſemper ſuſpecta eſſe deberet, ita edis, niſi, ut productior verſus eſſet, pro *Am. Amandi*, profers. Et debuiſſes lectorem remittere ad *lib.* I. *Art. Am.* 648. ut jam in erratis monueram. Sed quod ipſe auſus non fueram, correctionem iſtius loci, Tu ſecutus meam auctoritatem, in textum recipis, & tamen tibi ſordeo. Si conſtare tibi diligentiae & curae in emendandis meis aut librarii lapſibus (quam tibi primam in editione tua gloriam arrogas) rationem voluiſſes, non deberet in mea nota legi. Pag. 13. n. 76. *vide ſupra lib.* I. *cap.* I. ſed *lib.* I. *prooem.* non pag. 325. n. 77. vide *ad Petron.* CXXVI. ſed CXXXVI. At talia plura, lectori de-

detinendo parum apta, poſſem memorare: Haec tolerabilia eſſent, ſi modo, plus tibi me & aliis ſapere viſus, non ſaepe manum alienis notis admovens depravaſſes verba, & alium ſenſum inde exire paſſus fuiſſes.

Pag. 160. n. 12. pro *ubi*, ut ego edideram, tu aſteriſco appoſito (quod diligentiae & correctionis tuae ſignum primis, neſcio cur non ad finem uſque, paginis fulgere juſſeras) *ibi* ineptiſſime refingis; & pag. 165. n. 136. eadem importunitate aſteriſcum apponis voculae a te in notis meis mutatae, & haec verba, *eſſe in ſervitute*, vel *pro ſervo*, vel *ſervire ſervitutem dicebantur*, quia tu non intelligebas, adulteraſti, & me viris doctis ridiculum feciſti, mutando *nec ſervire ſervitutem.* Non capis, ô Theologorum acutiſſime, diſcrimen, inter *ſervum eſſe*, & *in ſervitute eſſe*, cui ultimae phraſi (fere ſcabie ex tua inelegantia contracta dixeram *aequivalent*) idem ſignificant, *eſſe pro ſervo*, & *ſervire ſervitutem.* Hoc te loca a me adducta, ſi extra Rhetorica elementa aliquid ſcires, docere potuiſſent, praeſertim ille ex lib. x. 10. *aliud eſt ſervum eſſe*, *aliud ſervire.* Non tibi, ſi vel juris Romani principia (ſed quid illa ad Theologum Fabii editorem, qui ad *JCtos* lectores remittit, ubi quid ex jure incidit?) guſtaſſes, permiſiſſes, mea verba tam indocte & inepte mutari. Quid faceres denique Plauto, qui Capt. II. II. 84. *ſed is privatam illic ſervitutem ſervit an publicam?* dixit. An ibi *ſervitutem ſervire* & *ſervum eſſe* idem, ſi notas ederes, nobis perſuadere velles? Simili flagitio corrupiſti notam a me profectam ad lib. v. cap. 8. ubi ego ſcripſeram, *vide plura apud Salmaſium de Homon. Hyles Jatricae* &c. Tu pag. 275. n. 6. edi juſſiſti, *Jatriacae*, quaſi ego ignota Graecis voce uſus fuiſſem, ſed quam Tu, verſatiſſimus in Grajorum medicorum ſcriptis, civitate Attica donaſti. Quaeſo, ſi ulla juris humani tibi ſit reverentia, manum abſtine ab alienis, nec ex Burmanno *Capperonnerium* facere velis; ſatis enim mihi jam diſpliceo, & licet non magni meam, quam literis adjuvandis adhibui, operam fieri ſciam, nolim tamen tam vilis eſſe, ut Licentiati Theologi numero haberi poſſim.

In *Turnebi* nota apud me pag. 194. legitur, *Hannibal hoc ſtrategemate* evaſit, Tu, qui egregiam & ſupra omnes Scholaſticos excellentem linguae Graecae peritiam ubique jactas, meam inſcientiam corrigens, diverſo charactere (*Curſivum* vocaſti, & quo a me toties neglectas voces technicas juſſiſſe edi gloriatus es) profers *Stratagemate.* Euge! Papae! Gallulum te eſſe probas, nam Lingua veſtratium *ſtratageme* efferri forte noviſti. Quam non demulcerem tibi caput, ſi propius adeſſes, & regererem tibi memorabile illud epiphonema, quod ad notam Almelovenii p. 44. n. 262. extra te raptus tollis, *Eant nunc, qui Latine ſcire ſe poſſe confidunt, etſi Graece neſciant.*

Sed quia de Graeca tua eruditione nemini mortalium, poſt promiſſam Rhetorum Graecorum editionem, dubitare fas ſit, videamus Latinae linguae peritiam ſingularem, quam in verbis meis mutandis & depravandis oſtendis pag. 498. n. 395. ubi editio Leidenſis & aliae habuerant, *ad juris ſtudium divertere*, quod in nota mea pag. 707. Ed. m. damnabam, & *devenire* eſſe ſcribendum, rationibus tam certis perſuaſeram, ut & tu, qui me addictum Leidenſi editioni calumniatus es ſaepe, ea deſerta, meam emendationem quoque ſequaris, & codicis Bernenſis auctoritate, quam ego in addendis produxeram, quaſi Tu ſolus eam conſuluiſſes, ſuperba epicriſi firmare non erubeſcas. In illa vero nota diſcrimen inter

devertere & *devenire* lectorem doceo. Tu in tua editione bis *devertere* depravas in *divertere*, quo jure neſcio, niſi unico praeſidio ignorantiae, & paedagogici faſtus confiſus. Nam ſi notas meas ad Petron. cap. IX. legiſſes, potuiſſes certe intelligere, me ſemper *devertere* hoc ſignificatu, de quo nunc agitur, ſcribendum eſſe cenſuiſſe. Sed ô obliviosum Licentiatum! cur non in memoriam tibi rediit, me hoc jam monuiſſe ad Fabii lib. II. cap. 3. pag. 136. edit. m. & pag. 89. n. 32. tuae, ubi Tu ipſe mihi obſecutus ita edi verbum illud curaſti. praeterea lib. IX. cap. II. pag. 561. & lib. X. cap. I. p. 625. edit. t. edidiſti quoque, me auctore, *deverticula*, *non diverticula*, ut Leidenſis & aliae olim dabant. Attendiſſe te vero ad minimas etiam aberrationes video: nam quaſi magni momenti res eſſet, pag. 33. n. 176. aſteriſcum apponis τῷ *imperſonaliter*, ego quid hîc in *Camerarii* nota edenda peccaſſem ignarus, recurro ad meam editionem p. 50. ubi video *inperſonaliter* editum: digna certe tanto Theologo animadverſio! ita pag. 36. n. 36. aſteriſcus conſpicitur ante REGIUS, quia ſcilicet in mea editione erat REHIUS; ſed pudet minutarum mendarum, quarum quaedam tamen cenſuram tuam effugerunt: ut pag. 58. Ed. m. non notaſti in textu perperam legi *qua circum litora*, pro *quae*, nec pag. 61. in notis *occurrat*, *id eſt reſpondeat*, pro *occurras* & *reſpondeas*. Gratulor mihi acerbi cenſoris in oculos haec non incurriſſe. Aliud inſcitiae & impolitiae argumentum praefert pag. 315. n. 182. ubi ego ſcripſeram & edideram, *nam plurima ibi omina cumulantur*. Tu refingis *omnia*, quae nullum ſenſum, aut ineptum efficiunt.

Vides jam credo, Ariſtarche, quo obeli tui & aſteriſci evadant, nempe ut te Graecae & Latinae linguae parum prudentem eſſe doceant. Sed liberalis ero & lapſus quoſdam, qui effugerunt aciem tuam, ſponte indicabo, quaeque ſi animadvertiſſes, in me debacchandi tibi viam latam dediſſent. Pag. 527. Ed. m. legitur vitio librarii, *Galleus mallebat*, cur non notaſti legendum eſſe *malebat*, an oblitus Grammaticae tuae eras, aut an mihi parcere voluiſti? Pag. 532. Ed. m. eadem manus aberrans ediderat *Hoelzinus*. Amicus tibi & adjutor ex notis ad Bailleti Judicia de Criticis Grammaticis §. 523. n. 21. pag. 241. Edit. Amſt. te docere potuiſſet, ſcribendum eſſe *Hoelzlinus*, nam illi notus fuit. Et ex eadem viri iſtius docti admonitione potuiſſes corrigere in nota *Almelovenii*, pag. m. 536. tua vero 376. n. 114. *Axeni*, pro *Axemi*. Sed non noveras homines iſtos; ideoque inſalutatos praeteriiſti. Pag. 542. Edit. meae, tuae vero 379. n. 196. facile potuiſſes videre in loco Plauti pro *variis*, eſſe emendandum *varius*, ſi vim vocis percepiſſes. Pag. 545. m. & p. 382. n. 229. in initio notae meae pro *dicti*, corrigendum eſſe *dicenti* te multo ſtupidior deprehendere potuiſſet, Tu vero, audaciſſime in aliorum verba graſſator, emendas *dictum*, ita ut nihil ſit, quo τὸ *Turnebo* referri poſſit. pag. 638. m. & 448. n. 4. tuae Ed. *octaplum* occurrit in nota mea, quod Tu forte Latine dici credens, non auſus es mutare in *octuplum* aſteriſco appoſito, obſcurae diligentiae ſigno. Sed maxime miror me evaſiſſe ſtyli tui atrocitatem pag. 669. Ed. m. ubi legitur *Iberica herbas*, quod & tua p. 472. exhibet, cum *Ibericas herbas* legendum eſſe vel puer videat. Pag. 992. in editione mea, me invito, legitur *Hyde de Nerdcludio*, quod & in tua p. 689. remanſit, quia ſine dubio viri iſtius docti de *Nerdiludio* librum numquam vidiſti,

ſti, non enim evadere immites tuas manus aliter licuiſſet. Pag. 1029. Ed. m. *raucesſcerent* pro *raucescerent* aberrans manus librarii dedit, Tu vero p. 710. hanc a Grammaticae praeceptis aberrationem ſecure praeteriiſti, cum tamen notam illam meam diligenter excuſſiſſe appareat: nam maximam ejus partem invidiſti Pariſienſibus tuis, nec negare factum, nec auſus defendere delicatuli oratoris funebris contra Fabii praecepta inter orationem non admodum longam bis bibentis, & operis & hominum contemptum fatentis, confidentiam. Certe nobis Belgis id mirum fuiſſe viſum non indignari debuiſſes, licet adſueſcere his Gallulorum hiſtrionum oſtentationibus jam incipiamus, & hîc in Belgio, Roſcium quemdam in theatro ſacro non inter orationem bibentem quidem, ſed non tantum centies ſudario, inſtar mappae circenſis, amplo & explicato ſudantem faciem defricantem, ſed, ne ſcilicet ſudore intus acto letalem morbum ſibi in via contraheret, in ipſa Cathedra madidum mutaſſe ſicco induſio, noſtrates viderint. Sed fortaſſe in hos mores, politos admodum & elegantes, paulatim ruſticitas Batava tranſibit, quae deinde tibi, quod tam illuſtria exempla reſecare audeas, indignabitur.

Hac vero in parte operis Fabiani, ex qua ultimus hic de oratoris moribus & geſtibus locus eſt adductus, vires tuas & doctrinam omnem exſerere, & ubi de pronuntiatione & dignitate oratoria tam egregia dantur praecepta, notis luculentis & eruditis magiſtrum eloquentiae illuſtrare oportuerat. Sed praeconſumpſeras omnes ingenii & doctrinae opes, in figuris & tropis exponendis, & his, ut multis videbuntur, ineptiis tractandis & retractandis, ita depreſſus tibi fuerat animus, ut ad haec digniora reſpicere non poſſes.

Sed quis finis erit, inquis, tam verboſae epiſtolae, ſaltem metam hujus capitis jam proſpicere optarem. Ne ſtomachere, quaeſo, duo modo, ſed illuſtria exempla producam, primum ex hoc eodem de pronuntiatione capite tertio lib. XI. unde & bona tua fides, & inſignis dexteritas & ſollertia in verbis meis corrigendis, & pervertendis, apparere poſſit. Pag. 701. n. 226. ego cenſueram pro *ſalutatio* legendum eſſe *ſaltatio.* Tu, qui ſola mihi obloquendi prurigine ineptiſſimas ſaepe lectiones defendendas ſuſcipis, nihil habes quod mihi opponas, niſi quod unius codicis *Almeloveniani* (quem ubique fere infamaſti, quem fallacem, vitiis ſcatentem, & indignum pronuntiaviſti, & cujus infinitas, quas ex eo produxeram, varias lectiones ex editione tua abjeciſti) auctoritate nitatur mea correctio, cum tamen & *Vallae* librum advocaſſem, & ſimili loco ex hoc ipſo capite, cui addere alium ex lib. I. cap. II. & notas Almelovenii potuiſſem, confirmaſſem. Deinde addis ineptam alteram rationem, quia *Pantomimorum* ſaltationes non *frequenter* tantum, ſed *ſaepiſſime*, immo fere *ſemper* erant ſine voce. Hîc jam fidem tuam deſidero: nam tu ſolorum *Pantomimorum* meminiſti, ut ſpecies tam puerili argumentationi conciliaretur, ego vero in nota, quam carpis, dixeram. *Reſpicit mimos & pantomimos*: debuiſſes ergo oſtendere *mimos* etiam *frequenter*, *ſaepiſſime*, immo fere *ſemper* ſine voce ſalutaſſe. Et deinde ridicula ſane antiquitatis ignorantia, *ſaltationes* illas mimicas, ſimiles veſtratium puellarum & adoleſcentium fuiſſe, cenſere videris, quae *inclinatione capitis*, *denudatione*, *flexione genuum*, *pede retrorſum jactato*, *oris manuſve*

nuſve oſculo, &c. peraguntur. Quis non rideat haec in Theologo, qui quaſi e ludo ſaltatorio proſiluiſſet in Cathedram Academicam, & Eccleſiaſticam, tam perite de ſaltationibus mimorum & pantomimorum commentatur? Vellem equidem Tibi, Capperonneri, occurriſſem Pariſiis, ut concinnos illos & elegantes ſalutandi geſtus, & corporis mimicas inclinationes admirari potuiſſem, quas nos ruſticiores Belgae, ut & ridicula illa, & a Martiale & Juvenale jam egregie irriſa oris manuſve oſcula, ut parum viros decentia, & magis tralatitium blanditiarum & lenociniorum fucum, quam veri affectus & amicitiae pignora, interpretari ſolemus. Nos etiam, qui humanioris diſciplinae ſtudia tractamus, illas *ſalutationes*, ſi jam illae in Fabio ſint admittendae, de clientibus, qui matutinum ave patronis ſuis ferebant, quam de occurrentium ridiculis geſtibus capere mallemus.

Alterum & inſigne aliena carpendi libidinis exemplum exſtat pag. 386. n. 304. ubi laudaveram Scholiaſten Juvenalis ad Sat. VIII. ℣s 86. Me demiſſo, invadis Scholiaſten, ubi pro *Hoſtium*, *Hoſpitium Mimi* vis legi: ridicule, ſi quid umquam: ſed cur non explicas illud *Hoſpitium?* an vero in *ſipario* hoſpitabatur mimus? cur non *Hoſtium* pro *oſtio* capis, ut in circo erant carceres, qui & *oſtia* vocabantur: nam ita forte in ſcena erant receſſus, cubicula, aut aliquid ſimile, quod oſtium vocabatur, velo tectum, ex quo mimus prodibat, partes acturus. Vid Voſſ. Etymol. in *Paradoxum*; quod certe veroſimilius tuo *hoſpitio*, quod non explicas, ſed quo magnificentius te ſupra me effers, & mihi inſultas, quod ne γρῦ quidem de voce *paradoxus*, *quam exponere*, *non eſt cuivis in proclivi*, protulerim. Miſeret me tui, Capperonneri, qui ſemper tam manifeſti furti deprehenderis, ubi maxime gloriaris. An putas me, ſi Fabius de *paradoxo* egiſſet, non potuiſſe ex *Falconerio* ad Inſcript. Athlet. p. 43. & Juvenalis Scholiaſtis, & Plutarchi (ita ut tu emendas jam correcta) & Euſebii verba ſuffurari? Immo multo plura adjicere. Sed eruditionem intempeſtivam oſtentare, adducta in aliorum notis loca vexare, & ad Fabium ipſum nihil conferre, tibi relinquo. Sed hîc, licet plenum adhuc habeamus horreum, erroribus tuis primae claſſis recenſendis finis & meta eſto, vix enim, ſi altius provehere vellem, portum proſpicerem.

CAP. IX.

De notis ineptis, puerilibus & Minellianis.

ALterum vero notarum tuarum genus non diu quaerendi labore me fatigavit: nam nullam vidi fere paginam, quae non oculis meis ingentem copiam & *innumerum numerum* puerilium & ineptarum notarum offerret, ita ut, ſi illas excutere, vel in ſeriem modo numero paginarum notatas diſponere & oculis lectorum exponere vellem, libellus inde non exiguus mihi naſceretur: ſed quis talia legeret? Quare illuſtriora tantum quaedam ſpecimina proferemus, quae docebunt te ſolum id intendiſſe, ut vaſti voluminis auctor poſſis celebrari,

ri, & ad veteres interpretes notas quaſdam ineptas, ridiculas & inutiles adſcripſiſſe videreris, quibus id tantum ageres, ut Burmannianam editionem obſcurares & infamares: dignum, mehercules, Theologo propoſitum! quod quomodo tibi ſucceſſerit, jam videbimus porro. Principem vero locum dabo ſelectis ex magna copia, paucis, quibus, ut Graece ſcire te oſtentes, loca aut a Fabio aut interpretibus Graeco ſermone producta, Latine vertis, aut ubi Latina verſione commentatores contenti, lectori gratiam Graecorum legendorum faciunt, tu moleſtus eſſe non dubitas Graeca verba adjiciendo. In auctore ipſo, ſi qua Graeca occurrunt, quae explicanda lectoribus eſſe cenſent viri docti, conſueverunt fere in calcem libri rejicere eorum verſionem, ut Ciceroni, Suetonio, A. Gellio & aliis factum noſti. Sed magis ambitioni tuae velificaturum te credidiſti, ſi in ipſo voluminis corpore plurimae notae ſub capitali *CAPPER.* nomine productae legerentur.

Pag. 684. n. 1. *Almelovenius* producit Graeca Philoſtrati verba de memoria, naturae munere. Tu ſubjicis, tantum ut augeas notarum ſpatium, inutili opera Latinam verſionem. Sed idem *Almelovenius* p. 668. n. 87. Latine tantum Platonis locum produxerat; hinc non in illum tantum, ſed in me, qui locum adductum non ad Graeca Platonis verba exegerim, incurris. Sed ſaepe jam dixi, me non credidiſſe id mihi negotium datum eſſe, ut omnia loca, a commentatoribus adducta, emendarem, & reprehenderem, quam gloriam ingloriam *Capperonneriis* reliqui.

Pag. 727. n. 21. *Turnebus* Phoenicis verba apud Homerum, quia certe ille Poëta omnibus ſuo tempore familiariſſimus erat, Latine tantum producit. Tu, quia hodie forte negligi Graecum Homerum in Francia & abjici doles, addis, *Phoenicis verba leguntur in Homer. Iliad.* I. ℣ſ. 443. *μύθων &c.* Niſi enim index opportunus exſtitiſſes, nullus hodie Gallulus haec in Homero invenire potuiſſet. Majori beneficio politos & comtos illos hodiernae ſupra veteres excellentiae patronos devincis, cum pag. 734. *Turnebo* laudanti Plutarchi libellum de *vitioſa verecundia*, tu adjicis, *Plutarchi libellus inſcribitur περὶ δυσωπίας.* vellem & editionem, qua uteris, & paginam eadem opera indicaſſes, ita ſaltem uno verſu tenuis & exilis illa notula creſcere in juſtum ſpatium potuiſſet, & Galluli tui aliquid diſcere, quod nulli mortalium ſub ſeptemtrione nato in mentem adhuc veniſſet. Sed eadem humanitate nobis Graecarum Etymologiarum imperitis ſubvenis pag. 636. n. 1381. ubi notabili illa voce, qua inſignes notas ordiri ſoles, CAETERUM uſus, de *Theophraſto* & ejus nominis ratione commentantes Turnebum & Almelovenium (ego enim non initiatus iſtis myſteriis locum periculoſum tacitus praeterii) ita adjuvas; CAETERUM Θεόφραστος (*Theophraſtus*) fit ex θεὸς *Deus*, & φράζειν, *eloqui.* Quanta reconditae Graecitatis facultas!

Pag. 747. n. 99. *Colomeſii* notae, in qua verba Graeca Plutarchi leguntur, liberale a manu tua, ſemper ſingularia & aliis indicta largiente, corollarium adjicitur, *Graecorum verborum ſenſus eſt hujuſmodi, centum* &c. idem officii praeſtas etiam pag. 636. n. 367. & 376. & millies, quae recenſere infiniti & moleſti laboris eſſet.

Me etiam pauperem & tenuem hominem pag. 753. n. 249. lectores occupatos alibi inhumane admodum ad Homer. Il. Γ. 215. rejicientem, nec dignantem ipſa verba producere, comiter juvas, & *Poëtae Graeci verba eſſe* οὐδ' ἀφαμαρτοεπής, adfirmas. Utinam tibi par pari reddere poſſem, ô Capperonneri, ſed caviſti tibi, ne abs quîvis homine cum eſt opus, beneficium accipere cogereris, ſed ab illis, quos aequum eſt tibi benefacere, Ephemeridum compilatoribus, qui numquam ita magnifice quicquam dicent, id eruditio & humanitas quin ſuperet tua, & qui unam hanc rem praeter ceteras praecipuam habes, ut nemo ſit Rhetoricae & Grammaticarum artium magis princeps. Sed tamen, qui ubique tam larga manu ex Graecis Rhetoribus & Eloquentiae magiſtris, quos praeter te nemo fere hodie legit, verba Graeca, Latina verſione comitata, profers, ſi paterere me tibi ſubminiſtrare verſionem Latinam verborum Longini, quae pag. 154. n. 9. ſola profers, fortunas meas, qui tanto ſerviiſſem viro, laudare poſſem, praeſertim, cum ſubindicare videaris aliquid tenebrarum πραγματικὸν illud Longini oſtendere, cui tu ſuffundis lucem.

At mittamus interpretibus, & mihi ex Graecis tuis opibus ſuppetias latas, & convertamur ad ipſum potius Fabium, quem nos craſſo ſub aëre nati perſpicuum ſatis & ſenſus obvii & minime obſcuri, niſi in corruptis & depravatis locis vitio librariorum & exemplarium antiquorum inopia, ſcriptorem adhuc credidimus: ſed quem Tibi & Gallulis tuis, & praeſertim pueris, quibus hunc in primis legendum auctorem commendabas, infinitis in locis Cimmeriis tenebris obſcuratum & obductum eſſe ex tuis notis diſcimus & dolemus, & ſimul communem illam luminis & mentis caecitatem, qua in tam illuſtri olim Francia pauci erant capti, miſeramur. Hae enim notae tuae, numero infinitae, jam oſtendent vera eſſe, quae diariorum eruditorum compilatores, Galluli, Reipb. Literariae dictatores perpetui, & cenſores ſeveriſſimi, plena manu in nos effundunt convicia & opprobria, quia nos ita nudatam Franciam veris eruditis & Criticis, & in primis Graecae linguae ſtudioſis, ſolemus mentiri, ut ne *Capperonnerium* quidem, id eſt, ut Batavi dicerent, *Minellium*, aut Germani, *Junckerum*, exteris hodie oſtentare poſſet. Quis enim hodie, niſi tu, Sibyllinorum foliorum unice interpres, docuiſſes, ſibi fingere potuiſſet *Civilem virum*, eſſe τὸ πολιτικόν. Quod aperte Fabius lib. I. cap. 10. ubi tu nihil adnotaveras, docuerat, ſed quod hîc in clara luce ponis, & praeterea ex ubere tuae copiae cornu promis notas inſignes, quae hoc oſtendunt ter quaterve brevi intervallo pag. 5. n. 30. & 676. n. 107.; & *Civilitatem* eſſe ipſam τὴν πολιτικὴν p. 122. n. 92. p. 123. n. 130. p. 129. n. 46. & 137. n. 3. iiſdem fere verbis, & deinde *civilem ſcientiam* eſſe *ſapientiam*, ſive *civilem prudentiam*: pag. 123. n. 132. Hoc ignorabant ſcilicet hodie Franci, & Belgis a *Lipſio*, *Civilis doctrinae* libris claro, olim edoctis, pudendum ſane in modum, jamdudum exciderat. Jam vero *ſapientiae ſtudioſos*, quis τοὺς φιλοσόφους eſſe apud Fabium pag. 5. n. 48. & *ſapientiae praecepta* pag. 25. n. 20. eſſe *Philoſophiam vulgo dictam*, niſi te doctore, hodie in Europa potuiſſet conjicere? immo, licet ipſam etiam *Pithoei* notam pag. 7. n. 58. legiſſet, capere nemo potuiſſet. Quis *promittere* ead. pag. 5. n. 41. apud Graecos dici ἐπαγγέλλεσθαι, & apud Francos *ſe*

pic-

picquer de, *faire parade de* &c. ſomniaſſet, niſi tu Fabii interpretationem *promiſiſſes?* Sed quod majoris momenti, & remotum magis a vulgi uſu videtur eſſe, quis *tranſlata*, *metaphorica*, & *tranſlationes*, *metaphoras*, vel Graecis literis μεταφορὰς eſſe credidiſſet, niſi tu pag. 223. n. 293. 473. n. 24. 488. n. 203. 489. n. 222. & 749. n. 144. (quem tu locum in indice monſtras, ſed ego invenire non potui) toties duris & indocilibus ſub Borea natis ingeniis inculcaſſes. Utinam tu haec docuiſſes ſummum illum Graecum *Clericum*, certe non proſcripſiſſet libros Sacros Moyſis & Vatum ex ſua *tranſlatione* id eſt, te judice, *metaphora*. Nec idem ille a Geneva profectus, ut Hollandorum ingenia craſſa poliret, toties in Arte Critica *tranſlatitium* pro τῷ *tranſlatum* ſeu metaphoricum poſuiſſet, ſi legiſſet notam tuam pag. 535. n. 29. nec nomen ſuum in indicem, quaſi in proſcriptionis tabulam relatum doluiſſet, cui demſiſti tamen ſtuporis notam pag. 602. n. 83. a me ipſi inuſtam. Quis puer ignarus Grammaticae Graecae, & apud Fabium pag. 41. legens Graecos habuiſſe numerum δυϊκὸν, tibi non gratias egiſſet, Latine eum diſcens *dualem* dici, & magiſtro ſuo dictata reddens non jactaret, debere ſe hoc *Capperonnerio*, ut & pro *nominativo* nominis, vel verbi indicativo praeſenti, jam ſcire, te ter quaterve monente, eſſe dicendum *primam poſitionem*, vel θέμα: ut tu mirabiliter doctus tradis pag. 44. n. 272. 48. n. 30. 49. n. 59. 50. n. 96. & neſcio an pluribus locis: & ne Tiro incautus erraret deinde ad graviora admiſſus myſteria, θέματα diverſa ab his, & θέσεις *argumenta* & *propoſita* ſe diſtinguere a te didiciſſe pag. 230. n. 135. & 406. n. 12. profiteretur. Hae ſunt vere doctae & ex interioribus literarum receſſibus prolatae notae, quarum perennis gloria in poſteros ſeros propagabitur. Nec inutiles etiam eſſe illas notarum tam tenuium & jejunarum repetitiones deprehendi, quia ſaepe te hîc obſcuriorem, illic apertiorem interpretem praebes. Sic pag. 31. n. 145. poſtquam *Epicoena* explicuiſſes per Ἐπίκοινα Graecum (ut inde ſimul diſcere tiro poſſet diphthongum οι Latine efferri per *oe*) *cujuſmodi ſunt* ὁ καὶ ἡ, *hic & haec canis*, quae mille vix myſtae, & niſi Graeci doctiſſimi, caperent, deinde captui vulgi Latini te magis accommodas p. 49. n. 43 ubi *Epicoenum*, eſſe pronuntias, *maſculinum ſimul & foemininum*, & pro incredibili eruditionis tuae copia, novo exemplo illuſtras, ὁ καὶ ἡ *lepus*, quod divinitus tibi in mentem venit. Sed ne omnia enumerem, quis, etſi mille lexica haberet, divinaret *ſubſtantiam* eſſe οὐσίαν p. 7. n. 65. quîs *curam bene & velociter ſcribendi* καλλιγραφίαν & ταχυγραφίαν Graecis vocari p. 14. n. 109. quis *inſecabilia corpora* ἀτόμους p. 132. n. 212. & 149. n. 48. quis *ſcholas* σχολὰς p. 143. n. 54. denique quis ſeriem illam Latinarum vocum p. 176. n. 346. & ſeqq. Graece reddere ſciviſſet, niſi tu novus Fabio interpres ex coelo miſſus adfuiſſes? Quis noviſſet *artem* eſſe *poteſtatem*, id eſt δύναμιν, id eſt *facultatem*, ut jam loqui amant, niſi tu indicaſſes pag. 132. n. 126.?

Quis umquam potuiſſet Fabium legens pag. 51. intelligere *Etymologiam*, ſi verbum e verbo ducatur, eſſe *verilogium*, niſi tu poſt longam meditationem oſtendiſſes, fieri ἐτυμολογίαν *ex* ἔτυμος *verus*, & λόγος *loquela*. Quis praeterea niſi ad Arithmeticae artis ſummam evaſiſſet, ex tempore, promte, memoriter & ne ad digitos quidem calculo inito, conjeciſſet, E eſſe vocalem ſecundam inter

ter quinque A. E. I. O. V. niſi tu in illuſtri tabella vocales quinque uncialibus literis propoſuiſſes, & ex ipſa poſitione oculis ſtupentium oſtendiſſes, E ſecundum inter illas locum tenere pag. 59. n. 82.? eadem etiam benignitas tua me docuit, quod hucuſque & mille forſitan mecum numquam in aliquo commentario legerant, literam F. inter elementares obtinuiſſe ſextum locum apud Romanos, quod praefixo τῷ CAETERUM tu primus aperuiſti. O incognitum aliis gentibus arcanum! Haec ſane ſunt magnifica & manifeſta argumenta, in Francia adhuc ſupereſſe, qui ignorata *Scaligeris*, *Muretis*, *Budaeis* &c. hodie in clariſſima luce ponunt: & qui *ſignificanter*, (ſive, ut Graeci Rhetores dicunt, ἐμφατικῶς pag. 60. n. 104.) id eſt ornate, breviter & dilucide ſcribere & dicere ſoli hodie poſſunt, & qui moroſis & maledicis Belgis probant Criticos acerrima dijudicandi vi inſignes Galliae nondum deeſſe.

Utinam ſub tali magiſtro mihi puero & juveni creſcere licuiſſet, utinam ab ore tam erudito & diſerto pendere mihi datum fuiſſet! certe alium orbi erudito Quinctilianum obtruſiſſem, & illa *artificialia*, id eſt τὰ τεχνικὰ pag. 63. n. 53. ad unguem calluiſſem, quorum ignoratione pudendos in errores eruditi impingunt, pag. 572. n. 139. Nunc, me miſerum, qui ne *imaginem quidem ipſam*, id eſt, ut Tu egregie pag. 82. 68. αὐτὸ τὸ τῆς Πειθοῦς εἶδος, (hoc eſt) *formam*, *eſſentiam*, *ideam ipſam* & *quaſi formalem rationem Suadelae* (id eſt Eloquentiae) humana mea mente concepi, ſed ne *ſpeciem* quidem ex *aliquo prototypo* (ſcilicet *Capperonnerii* divina mente) *expreſſam*, *adumbratam*, *vulgo* copie, *aſſequi poſſum*. O me infelicem & ſerum ſtudiorum! qui in natali ſolo, tenebris aeternis & frigore damnato, tam iniquas Parcas expertus ſum, & non in molli illo & erudito aëre primas auras hauſerim, ubi

Sponte ſua Graecos dat terra beata Magiſtros,
Et Cappronneriis dives abundat humus.

In beato illo delicati orbis oculo poſtquam elegantes illas ſalutantium geſticulationes, a ludi mimici doctore & Rhetoricae ſcholae magiſtro didiciſſem, Graecae & Latinae Grammaticae elementis, millies ſtupido & tardo ingenio inculcatis, inundatus, ad interioris Rhetoricae tandem myſteria, & ad *innumerum* illum troporum & figurarum *numerum memoriter ediſcendum* (ut tu loqueris p. 670. n. 111.) ferula CAPPERONNERII (Galluli quidem comti & delicati, ſed nominis ad Borealis horroris ſimilitudinem formati, & ipſo ſono tremendi) fuiſſem compulſus. Deinde ad *Declamandum* vel ad *Declamationes*, (id eſt μελετᾶν vel μελετὰς) ſive ficto de argumento exercitationes, pag. 18. n. 56. 83. n. 5. 107. n. 9. 135. n. 16. 231. n. 143. 199. n. 233. 435. n. 145. 444. n. 161. & centies alii indicatas, acceſſiſſem, & cum antea ex Graeca voce μελετᾶν, *meditari*, & *meditationes* Latinas derivatas fuiſſe per nebulam tantum viderim pag. 633. n. 314. clariori luce poſtea Graecitatis & Rhetoricae perfuſus fuiſſem. Ubi vero forenſibus actionibus proluſiſſem, tandem ad *agendas cauſſas*, *in forum* velut in aliud coelum tranſlatus, proſiluiſſem, & *actor*, id eſt *cauſſarum orator*, & *agere*, id eſt *cauſſas orare in* foro, & *actiones*, ſcilicet *forenſes*, didiciſſem. Ipſam enim vocem abſconditam & raram (quam ſemel Te, parcum tui oſtentatorem, tantum in indice explicuiſſe, poſitam pro τῷ *cauſſam agere in foro tamquam pa-*

tro-

tronus. p. 414. n. 177. offendi) *agere*, & inde derivata *actor*, *actio* & *actus* hoc praecipue ſenſu apud Fabium, voce praeceptoris viva & clara, ſumi didiciſſem, quod nunc per tam vaſtum commentarium diſperſis his locis repetitum magno labore inquirere debui: ut pag. 70. n. 9. 77. n. 38. 79. n. 16. 107. n. 14. 113. n. 44. 115. n. 34. 120. n. 33. 123. n. 123. 125. n. 10. 128. n. 25. 178. n. 392. 183. n. 499. 212. n. 25. 213. n. 29. 218. n. 176. 230. n. 133. 243. n. 426. 254. n. 20. 255. n. 52. & n. 11. 261. n. 11. 267. n. 33. 272. n. 103. 305. n. 563. 359. n. 204. & 217. 379. n. 189. 381. n. 212. 400. n. 68. 414. n. 177. 433. n. 104. 538. n. 109. 623. n. 100. & 663. n. 15. 729. n. 49. 732. n. 24. & infinitis fortaſſe locis aliis. Hoc eſt verum & profeſſum Rhetoricae magiſtrum ſe exhibere, & docilibus ingeniis, antequam obduruerint, quaſi repetitis ictibus inſtillare, infarcire, inculcare, & charactere, id eſt nota quae numquam deleri poteſt, incidere & inſculpere, voces illas cognatas *agere*, *actorem*, *actionem* & *actum*, de forenſibus cauſſis, rara quidem, ſed nulli lexicographorum incognita ſignificatione, ſed *frequenter*, *ſaepiſſime*, imo fere *ſemper* apud Fabium occurrere.

Quam non promte & ex tempore potuiſſem hodie reſpondere conſulentibus quid eſſet *controverſia*? videlicet, eadem quae eſt ἀγων, *Hypotheſis* vel *cauſſa finita*, *& de genere judiciali* &c. quae proprie opponitur *ſuaſoriis*, quae ſunt *generis deliberativi*. Quae centies a *Voſſio* & aliis repetita, tamen Belgis incognita (quis enim aetate provectior hodie Voſſium legit?) potuiſſem commentario meo in Fabium inſerere, ut tu egregie praeſtitiſti pag. 83. n. 10. 95. n. 113. 96. n. 139. & 140. 107. n. 2. & ſeq. (ubi in tranſitu monendus es n. 8. te perperam lectorem remiſiſſe ad libri II. cap. 21. cum verba quae profers legantur in cap. 20. ubi ego *perpetuam orationem* illuſtraveram, unde & tu tua repetiiſti pag. 309. n. 25.) 161. n. 35. 163. n. 35. 170. n. 229. (quae nota inter reliquas excellit) 198. n. 206. & 209. 199. n. 227. 204. n. 5. 329. n. 59. 437. n. 12. & 13. Denique ſi te praeceptore uti fortuna dediſſet, nihil ignorarem in difficillima illa, & quam ipſe Fabius intricato admodum & perturbato ordine tractat, materia *Statuum*, ſed quidquid ſubtile & tenue ibi lateret, ſecutus paedagogicam illam & Scholaſticam tabellam, quam tu p. 181. proponis, perpetuo filo deducere callerem. Inter alia vero, te ſine ullo ſtomachi tui faſtidio centies fere ad lib. III. cap. 6. repetente, numquam memoriae excidiſſent *Definitivus*, *Legalis* & *Qualitatis ſtatus*. Sed praecipue clavo trabali fixa inſediſſet *conjectura*, ſive *ſtatus conjecturalis*, quem tu non ſuo modo loco, ſed ubique in tam manifeſta luce collocas, ut, qui modo oculos habeat, eos ſaepe perſtringi radiis tuae diſciplinae ſentiat. Vide p. 94. n. 106. 160. n. 23. & 26. 161. n. 46. 162. n. 71. 72. & 73. 163. n. 85. 167. n. 160. & 174. n. 168. n. 181. 169. n. 208. 176. 225. 178. n. 384. 180. n. 439. 181. n. 456. 182. n. 477. 185. n. 542. 206. n. 10. 207. 30. 32. 37. 208. n. 56. 310. n. 114. & deinde, (quia per longum intervallum excidere lectori poſſet) ampliter iterum & iiſdem ſaepe verbis ad lib. VII. cap. 12. num. 1. 15. 18. 26. 30. 99. 105. 112. 286. 201. (id eſt decies in uno modo capite) deinde cap. ſeq. III. pag. 428. I. 21. 25. 63. 118. (id eſt eo capite quinquies) cap.

ſeq. n. 5. 99. 195. (id eſt eo capite ter) denique pag. 465. n. 47. & alibi ſaepiſſime.

Video, mi Capperonneri, & agnoſco ſine ulla livoris aut invidiae umbra, merita tua inſignia in rempub. librariam, & infelicitatem meam deplorare cogor, qui non talem nactus ſim Magiſtrum, quo praeeunte & quotidie ad ravim uſque eadem praecepta, *verba technica*, *ſtatus*, *tropos & figuras*, ſive τῆς λέξεως ſive τῆς διανοίας, ſive *verborum* & *ſenſuum*, quae ad lib. IX. cap. 3. (ubi ad minutas uſque partes & diviſiones de figuris agis,) repetente, tandem dignus editor Quinctiliani potuiſſem evadere: & fortaſſe etiam ſupra Belgas omnes peritus *artium* (id eſt, te indice, *oratoriarum* vel *rhetoricarum*, ut ſupples p. 114. n. 1. 124. n. 150. 222. n. 274. 236. n. 269. 343. n. 119. 462. n. 13. & alibi) ad oſtentationem & gloriam Gentis Batavae jactari & praedicari potuiſſem. Sed quia obdurui jam, & alio curas meas converti, videamus an in Linguae Latinae myſteria a te induci poſſim; & Rhetoricas tuas notas, quibus omnes paginas oneraſti, tandem, nam tibi moleſtus eſſe vereor, mittamus; jam enim me & lectores omnes, credo, taedium & odium earum capit, & quid in aliis *dictionibus & formulis loquendi*, quae non ſunt *technicae*, explicandis praeſtiteris, paucis, ſed illuſtribus, exemplis videamus, & te omnes, qui in *uſum Delphini commentarios* ſcripſerunt, *Minellios*, *Bondtios*, *Junckeros* & ſimiles reip. Literariae Heroas longe ſuperaſſe evincamus.

Quis enim, niſi monere nos non gravatus eſſes, ante te ſcivit, *calumniam*, eſſe *cavillationem*, & has voces promiſcue uſurpari, & vernacule dici *une pure chicane*, *une pure vetille*, niſi tu pag. 40. n. 166. 129. n. 55. 131. 90. & ſaepe alibi docuiſſes. Te indice noſcet & grata memorabit poſteritas, Sacerdotes, qui Romae ſaltabant, fuiſſe *Salios*, quos *Numa Pompilius inſtituit*, & *Marti conſecravit* ex p. 78. n. 59. quod huc uſque antiquitatis obſcuriſſimae caput ignoravit *Roſinus*, & omnes, qui de antiquitatibus Romanis ſcripſerunt.

Quantae tenebrae incubuiſſent adhuc Fabio, qui lib. II. cap. I. de Rhetorica & Grammatica, expreſſis utriuſque nominibus agens, mox addit, *ut quae alterius artis prima erant opera, facta ſint alterius noviſſima*, niſi tu notas has addidiſſes n. 12. *Alterius*] *nempe τῆς Rhetoricae: Alterius*] *τῆς Grammaticae videlicet.*

Tardi & ſtupidi Batavi in verbis Fabii haerentes lib. II. cap. 5. *nec enim nos tarditatis natura damnavit*, credidiſſent ibi de loripedibus aut claudis agi, niſi Tu egregiam p. 63. hanc notam addidiſſes, *Tarditatis*] *ſupple ingenii*: jam te intelligo, Fabi.

Quis vero ſciviſſet *quadrupedes* eſſe *equos*, niſi tu pag. 108. n. 24. docuiſſes: nam metus erat ne ex abditis adhuc gentibus, quales in America, cum primum aperiretur, narrant inventas, qui Hiſpanos quadrupedibus inſidentes Centauros, ut olim Theſſali, eſſe credebant, quidam legentes Fabii Inſtitutiones de arte Oratoria, hîc errarent.

Sed non minor tibi eſt naturalium & reconditarum ſcientiarum uſus & prudentia: unde ex illarum myſteriis doces lectores *humorem* eſſe *aquam*. p. 149. n. 47. & jam tanto natu homo noviſti tamen naturam a rerum principio uſque docuiſ-

cuiſſe animalia citius homine *ingredi*, id eſt βαδίζειν, hoc eſt *pedibus*, non capite aut manibus, *incedere*, pag. 126. n. 40. nam & repere infantes cito poſſe ex Sphingis aenigmate noveras.

Deinde quis ex interioris Philoſophiae receſſibus petitae notae ſimilem umquam in omnium criticorum Commentariis a renatis literis vidit, qualem exhibes pag. 428. n. ubi plerisque recentiorum Philoſophorum, ais, *videri*, τὸ *hinniens non tantum equi proprium*, *ſed* eſſentialem, *ut* (*ajunt*) differentiam, ſpecificam, *& maxime propriam*, & hinc probas Oratorum definitiones non ſemper exigi ad Dialecticam amuſſim. Sed & ipſas humani corporis partes, omnibus Anatomices Profeſſoribus melius te noſſe docent inſignes quaedam notae, ut pag. 13. n. 107. ubi Fabius ait, *firmabit articulos*. Tu ſubintelligendum eſſe doces, *manuum aut digitorum*, ne quis Fabium de pedibus, quibus vellet pueros ſcribere, ut Gallinae ſolent, caperet. Et ſimili dexteritate obſcura illa Fabii verba lib. VII. cap. X. pag. 460. *pars hominis eſt manus*, *ejus digiti*, illuſtri explanas nota: *ejus*] *nempe manus*, *digiti ſunt pars*, ne quis ad τὸ *hominis* referret. pag. 77. n. 28. *Latera* eſſe *pectus* & *pulmones* doces, quod ego relinquo examinandum Anatomicis, nam quî praeceptis Fabii circa laterum geſtus lib. XI. 3. convenire poſſit, vix invenio.

Nec Medicinae interioris te imperitum eſſe facile perſuadebo lectori, qui *Valetudinem*, quotieſcumque occurit, (quia per ſe *quandoque* ſignificat *aegrotationem*, maxime apud Suetonium, quod ignoraverant adhuc Lexicographi & commentatores) *malam eſſe* diſcet ex pag. 89. n. 31. 125. n. 14. 128. n. 20. 130. n. 57. 348. 56. 460. n. 41. ubi hoc nos doces per illud verbum mirabile *ſupple*, & deinde tam memorabilem obſervationem toties repetitam, indici tuo inſerere non dedignaris.

Mathematicae ſcientiae te eſſe callentiſſimum evincit obſervatio tua egregia, qua *pandum* eſſe *curvum*, *incurvum*, doces. pag. 382. n. 231. licet hoc in *Turnebi* & alterius ſequenti nota jam eſſet ſignificatum, & *Rollinus* tuus pag. 708. n. 423. *pandant*, *id eſt incurvant*, jam prodidiſſet.

Licet vero, (Theologus enim es) ſeveram vitae ſectam profitearis, a ſpectaculis tamen & θαυμαλοποιῶν (venia ſit mihi tuo jam exemplo Graeca Latinis miſcenti) prodigiis non abhorrere didici ex inſigni illa nota pag. 118. n. 76. *ubi cum per funes ingredientes* intelligere *funambulos* Fabium *videri*, brevi nota indicaſſem, quia *Aſcenſius* male ceperat, Tu meam diſſimulans, & tuae immiſcens, ut Graecae eruditionis oſtentatione ampliares, addis τὰς σχοινοβάτας, *qui videlicet* (ut Galluli etiam caperent) *per extentum funem cauti ac timidi incedunt*, intelligi pronuntias.

Eadem vero pagina n. 61. agentem de Iphigenia Fabium, *patris* ſub voce occulte deſignari *Agamemnona* ſollerter admodum & ſagaciter deprehendiſti, de quo ego non cogitaſſe videbar, qui Mythicae hiſtoriae ſcientiae laude tibi lubens cedo. Quare & minerval tibi debeo, quod pag. 127. n. 9. docueris *Buſirim fuiſſe Aegypti tyrannum*, *qui homines ad aram immolare conſueverat*, quod *Stephanus* in dictionario Poëtico forte neglexerat monere, ſed *Morerius* Gallulos ignorare non eſt paſſus.

Pag.

Pag. 123. n. 127. nullus in tota, credo, Francia deprehendiſſet obſcuritatem, & duas figuras ſimul concurrere in tribus vocibus, *ſimile tantum veri*, pag. 123. n 17. Tu vero, acutiſſimus Grammaticus & Rhetor unicus, animadvertis, 1. Eſſe poſitum pro *veriſimile*, 2. eſſe τμῆζιν, dividentem voces duas, *veri* & *ſimile*, quae debuerant coaleſcere. 3. Eſſe anaſtrophen, quia debuiſſet dicere *veri tantum ſimile.*

Quid non Rhetorice deſignat? operta recludit,
Et nugas jubet eſſe ratas, & ditat inertes.

Artium denique omnium, quotquot olim trivio & quadrivio continebantur, & nunc in Academiis, ſcientiarum prolatis finibus, explicantur, te peritiſſimum varietas illa notarum incredibilis, quibus te penetraſſe in ipſa arcana diſciplinarum facile perſuadebis, oſtendit. Quis enim, niſi *Blondello* veſtrate doctior, ſciret, *Fabricam* eſſe *architecturam*, & ſubintelligendum eſſe *domorum?* quis *oeconomiam*, ideo curam rerum domeſticarum eſſe, monente Fabio, appellatam, quia οἶκος eſt *domus*, & νέμω *diſpenſo*, *rego*, *curam gero*, ut tu graviter animadvertis pag. 149. n. 33.? Aliquando tamen ex ſummo illo artium ſublimium faſtigio te ad Grammaticorum iterum ſubſellia demittis, & ſumpta ferula doces *Phalerea* & *Tydea* eſſe Graeca declinatione dictum, Τυδέα *Tydea*, *pro* τοῖς *Phalereum* & *Tydeum* pag. 97. n. 173. & 187. n. 47. & Νιρέα dixiſſe *Nirea* Fabium, *loco* τοῦ *Nireum* pag. 188. n. 70. & pag. 730. n. 90. *Didonem* Latine, Graece *Dido* dicendum. Hae aevum ferent in Quinctilianum notae, nam quamdiu Latinae & Graecae linguae ſtudium vigebit, Ludimagiſtri duplicem illam declinandi rationem, fortaſſe nunc ignoratam in Francia, in uſu fuiſſe olim ex Capperonnerianis notis recordari poterunt. Quicquid enim dicant cavillatores & calumniatores (Gallice *les chicanneurs*) poſteritas ſciet, te Graece ſciviſſe, & cum ſtupore leget in notis, tot Graecas *dictiones & loquendi formulas*, ex reconditis Artium (ſcilicet *oratoriarum & Rhetoricarum*) armariis depromptas, & numquam lectorem, etiam rudem morantes: nam ſemper Graeca Latinis; & utraque aliquando Gallicis verbis comitata incedunt. Horatium, ineptum illum ſtudiorum, & bonae mentis arbitrum, quis jam non meliori jure rideat, quam ille lib. 1. ſat. x. Lucilium perſtrinxit, *quod verbis Graeca Latinis miſcuit?* quis Ciceronis ſtomachum poſthac feret, qui quaerit ſemper Latina vocabula, ne Graecis uti cogatur, & ſtulta excuſatione utitur lib. XIII. ad Fam. 15. qua prudenter tu abſtinuiſti, Licentiate.

Juris Romani inſignem prudentiam te prodere ſupra jam obſervavimus, & infra manifeſtius adhuc patebit: hîc tamen te non primis labiis eam diſciplinam guſtaſſe, ſed inundatum fuiſſe ejus copia, & verborum Juris ſignificationes, quae magna Juriſprudentiae pars eſt, ad unguem callere docent multae notae & in primis p. 227. n. 44. & 45. ubi *ambitus* crimen dicis eſſe, *ubi agitur de corruptis data pecunia ſuffragiis ad impetrandos honores*, *magiſtratus* &c. & *repetundarum*; ſupple *pecuniarum*, *quas Orator*, *aut alius quis magiſtratus a provincialibus aut ſociis per fas & nefas extorſiſſet.* Has definitiones fruſtra Juris ſtudioſus in *Briſſonio*, *Calvino* & aliis lexicographis Juris quaeret: At quanto melius ego Juriſconſultus inveniſſem? certe *ſtipulationes* & alia obvia te nova luce perfudiſ-

diſ-

diſſe jam vidimus. Sed haec vulgaria & alia, quae JCti poſſent vocare *brocardica*, multi ſciunt, in judiciis magis, quam in libris juris verſati: at quam pauci hodie JCti ſuperſunt, qui antiqua juris vocabula & ritus rimantes, norunt, *ſemiſſem* eſſe *dimidiam hereditatis partem*, *quia tota hereditas as vocatur*, & *hinc heres ex aſſe eſt*, *qui ſolus heres eſt*, ut tu ipſos Papinianos & Ulpianos doces pag. 416. n. 230. neque tamen hoc probare dignaris: quare ergo non tranſtuliſti hunc in locum illud αὐτόγραφα, quod ex nota mea pag. 607. n. 374. expunxiſti, cum tamen graviorem meam cenſuram reliqueris pag. 732. n. 14. Cum vero libri IV. caput 2. notis tuis illuſtratum perlegerem, erubui, fateor, caecitatem meam, quae prohibuit ne animadverterem, Fabium toties in hoc capite & alibi uſum fuiſſe voce *exponere* pro τῷ *narrare*, & *expoſitione* pro *narratione*, quod tibi, omnia obſcura rimanti, toties explicatu dignum eſt viſum, ut pag. 203. n. 16. 217. n. 130. 224. n. 310. 226. n. 16. 228. n. 62. 230. n. 138. 231. n. 156. 233. n. 201. 236. n. 283. 238. n. 10. 239. n. 337. & 343. & 356. (id eſt ter eadem pagina) 240. n. 372. 243. n. 363. 244. n. 492. 249. n. 611. 251. n. 20. 253. n. 11. 360. n. 240. 378. n. 153. 461. n. 51. & 54. 588. n. 12. 702. n. 221. 704. n. 317. & fortaſſe multis a me non animadverſis locis.

Notabile vero (eo ſenſu quo tu p. 482. n. 100. explicas) eſt, in plurimis te notis adjicere, *ut patet ex notis lib.* IV. *cap.* 2. ſed non addere numeros, quibus notas te diſtinxiſſe magnifice in praefatione jactas, ad quas remittis. Quis enim in tam longo capite, quod notas numero 619. continet, id invenire poterit, cum in toto illo capite te tantum quinquies & decies hoc docuiſſe deprehenderim. Quid non diligentia tua inuſitata & rara meretur? certe ut cum *Gorallo* tuo, magna mercede a Regibus & principibus conducamini, qui reliquos auctores Latinos notis illuſtretis, cum jam ſordeant & jaceant in uſum Delphini commentatores; nam & ille ſimili plane doctrinae excellentia praeditus, ad Albinovani in Druſum Elegiam verſ. 38. *referre* expoſuerat per *narrare*, & tamen, quod ipſi ſollemne erat, errorem pudendum in tam facilis verbi expoſitione commiſerat, ut a Spudaeo monitus meliora diſcere poteſt. Sed tu cautior eſſe ſoles, nec in myſteria irrumpere ſoles, ſed amas vulgatiſſima, & in omnibus Lexicis obvia, quae ter quaterve, immo vicies, tricies, &c. *exponere*, id eſt, *narrare* eodem, quo ante te natum mille alii fecerunt, modo, magnificum & unicum commentarii tui ornamentum eſſe putas. Hoc etiam callido commento tibi caves a puerilibus in ignotarum vocum expoſitione erroribus, quas relinquis antiquariis, & qui in Rhetorica arcana non penetrarunt.

Pag. 325. n. 64. abſconditam, ſcilicet, & paucis auditam locutionem, *pedem conferre*, explicas per *pugnare*, *confligere*, *impugnare*, *metaphora ducta a proeliis*, *quibus haeret pes pedi*, ut Virgil. x. Aen. 361. ait: ſecutus *Stephanum* tuum, qui hunc Fabri locum bis in voce *conferre*, & ſemel in *Pes* retulerat. Fidus enim tibi *Stephanus*, aeque ac *Gorallo* eſt promus condus: nam ex illo admirabilem etiam illam expoſitionem hauſiſſe patet pag. 329. n. 153. *loca ſola* eſſe, *vulgo ſolitaria & deſerta*, quod unico Salluſtii ex Jugurtha, ſine capitis deſignatione, exemplo, ut & fecerat *Stephanus*, quem exſcribis, probas, cum vel viginti alia tibi lectio veterum ſuppeditare potuiſſet: nihil enim magis obvium. Sed cur non

ſimilibus notis adjicis clauſulam illam, quam habes, pag. 340. n. 100. *notius eſt quam ut probare jam oporteat?* An pudebat tralatitiarum notarum, quarum innumerum numerum congeris in ſingulas paginas: ſane potuiſſes illa formula honeſtiſſima, & viris magnis etiam uſitata, millies uti. ut pag. 353. *componere* id eſt *ſedare*, *lenire*, *mitigare*. Sic apud Virg. 1. Aeneid. *motos praeſtat componere fluctus*, & haec etiam *Stephanus*, & quis non? notaverat.

Quam vero nullae ſalebrae te morentur oſtendis pag. 361. n. 2. ubi cum dixiſſet Fabius, *opus ſuperet* &c. *MOVENDI judicum animos*, Tu, qui hîc aquam haeſuram omnibus eruditis credebas, adjicis. *Hoc gerundium*, *quod genitivi formam habet*, *regitur a praecedenti nominativo* τῷ opus, *ſecundum hunc ſyntaxeos ordinem*, *opus movendi animos judicum.* Quis non quinquatribus nomen tuum celebraret, & ſi es in turba, quos cenſu fraudavit fortuna, ludimagiſtrorum, duplex tibi minerval cum corollario penderet?

Pag. 365. n. 70. memor *impotentiae* ſaepe apud judices veſtros maritos reos peragi, mones populares tuos, *impotentiam* etiam eſſe *immoderatam potentiam*, quae ſuperbum quempiam & caeteris intolerabilem efficiat, & probas duobus e Cicerone & Suetonio locis, non adſcriptis etiam capitibus, ut & *Stephanus* tuus, apud quem eadem duo loca juxta ſe poſita exhibentur, fecerat, & ſimili fere modo definierat.

Pag. 381. n. 216. Horribilis in ſecreti conſcientiam lectores tuos vocas, enuntians, ut vates, qui *quae ſint*, *quae fuerint*, *quae mox ventura trahantur* noviſti, *nomen apud veteres Philologos* (quod notandum, ne & Juriſconſultos aut alios id facere credamus) ὄνομα, *ſive nomen*, *pèculiari quodam ſenſu uſurpari de nomine proprio*, & ideo quoties *nomen*, hoc ſenſu raro & abſtruſo, occurrit, eſſe ſubintelligendum, τὸ *proprium*, & idem, ne *excidat* (id eſt, ne obliviſcantur lectores, ut doces pag. 80. n. 27. 686. n. 52. 209. n. 471. poſt mea ad Declam VI. cap. 19.) diverſis notarum tuarum locis repetis: ut pag 30. n. 127. 31. n. 130. 455. n. 9. 520. n. 166. (operoſe totam paginam fere implens hac tam mirae raritatis obſervatione) 525. n. 244. 592. n. 98. Jam certe doctus lector non confundet poſthac *nomen*, partem orationis in Grammatica dictam, nec *nomen* pro debito, ut docte explicas. p. 314. n. 166. nec cum pluribus aliis, quae τὸ *nomen* notat, rebus, & quas *Stephanus* liberaliter in omnium uſum expoſuit. Quam ardet animus *cupiditate* Theſaurum iſtum *Stephani*, quem te editurum & aucturum tam benigne promittis, *videndi* (nota, hoc gerundium regi a praecedente τῷ *cupiditate*) quot nova & indicta aliis inde diſcemus nos Boreales Grammatici? At quis ante editum illum Theſaurum, etiam felici & tenui illo ſub aëre natus, divinare potuiſſet, ſenſum verum Quinctiliani. pag. 394. ubi *Urbanitatem eſſe propriam noſtrae civitatis* ait; Tu vero addis, *eam intelligi coeptam*, *poſtquam Urbis appellationem*, *etiamſi nomen proprium non adſiceretur*, *Romam tamen accipi ſit receptum.* Quis diſtinguere inter *nomen*, & *appellationem* non ſolitus, non exultaſſet gaudio, ubi tam obſcurae voci, τῷ *noſtrae*, adſcribi hanc explanationem vidiſſet, *noſtrae*] *Romanae videlicet*, & illuſtrari exemplo Athenarum, quae ἄϛυ κατ' ἐξοχὴν vocari ſolebant: & quis a te exigere, niſi moleſtus & importunus flagitator, auſus fuiſſet, ut miſere iterum haerentem philologum pag. 471. n. 18. in appellatione

Ur-

Urbis expedires, in duas voculas contracta notula, *Romae videlicet*. ô Delio natatore felicior, & nobis utilior, ſine quo in hoc auctore σκοτεινῷ ſuffocaremur.

Ne quis vero dubitaret, an, ſicut *famoſus* olim notaret *infamem*, & hodie a multis Gallulis etiam pro *celebri* ſumatur, ita etiam *ignominioſus* poſſet in utramque partem interpretari, Tu praecaves ſapienter huic errori pag. 406. n. 20. & cum ego nihil niſi variare codices in τῷ *&* notaveram, Tu adjicis graviter & Ariſtarchi quodam ſupercilio, *dicitur autem ignominioſus, qui aliqua publice notatus eſt infamia*, quam definitionem etiam *Stephano* tuo quidem debes; ſed ne videaris illum ſemper expilare, ipſi exempla aliorum ſcriptorum, quae profert, reliquiſti, tua contentus enuntiatione & oraculo.

Pag. 400. n. 87. quia obvius & omnibus lexicis notatus erat uſus verbi *committere*, de illis, qui contra leges & edicta peccant, remiſeram ego lectorem ad *Cael. Calcagn.* lib. XIII. Ep. I. ſed gratias tibi debeo, quod jejunitatem meam expleveris, & pag. 406. n. 23. ex Varrone locupletaveris hanc obſervationem, quam ego in *Stephano* non animadverteram, & ſimul mihi exciderat (id eſt oblitus eram) *Turnebum* pag. 440. n. 92. Ed. tuae ſimilia jam obſervaſſe, ita ut uterque plagii accuſari poſſemus; ſed, tu, quia Varronis locum, ſine capite ex *Stephano* petiiſti, in hac cauſſa victorem jure pronuntiari a Praecone mereris.

Conjectorem te optimum & oraculorum (non dico, quae Chriſtianis pro oraculis habentur; nam an ea intelligas neſcio) veterum unicum interpretem, qui ſine ullo capitis ex longa meditatione dolore, deprehendiſti verum ſenſum illius Oraculi, nulli ante hunc diem intellecti,

Ajo te, Aeacida, Romanos vincere poſſe.

Quod Fabius lib. VII. cap. 9. Amphiboliae (pene dixeram *amphibologiae*, quo nomine me, *Turnebum* & neſcio quos communem errorem, quem grati te correxiſſe agnoſcimus, ſecutos tam acerbe caſtigas) exemplum producit: eſſe videlicet doces, magne vates, & redivive Calchas, ſitam in eo *obſcuritatem, quod neſcias, utrum Pyrrhus oriundus ab Aeaco Romanos victurus ſit, an Romani Pyrrhum oriundum ab Aeaco victuri ſint*. Quam notam dum ſcriberes, ſi memor fuiſſes notae tuae, qua me reprehendis, pag. 387. n 312. reſecuiſſes quinque otioſa & odioſa periodi tuae verba: nam Pariſienſis Profeſſor, in media natus urbanitate & facetia, & qui ab ineunte aetate te *ad facetum & urbanum dicendi genus appuliſti*, fateberis, credo, mecum *geminatorum* τῶν, oriundum ab Aeaco victuri ſint, *ellipſim potius quam pleonaſmum hiſce locutionibus* convenire, ut tua tibi verba reddam.

Caeterum (liceat pace tua, centies tibi uſitatâ voculâ, ſemel hic uti) te non eſſe κρουνοχυτρολήραιον, nec has notas in baſilicis, porticibus aut viridariis, ubi otioſi quotidie Lutetiae ſedent de rebus graviſſimis diſputantes aſſidui & urbani cives, didiciſſe, ſed ex Graecis ab Aldo, & Latinis a Pithoeo editis Rhetoribus, & Figuras & Tropos tibi ſemper obverſari animo indicio eſt profundae mentis capacitatem exhauriens illa nota pag. 479. n. 15. ubi Parei notae addis, CAETERUM *hic* (NB. non *alibi*) τὸ *ferrum eſt gladius, enſis ex ferro &c.* Sed cur nobis invides nomen tropi aut figurae, quod nunc in aeternum

 igno-

ignorare cogemur, per tuum illud ſilentium &, in tam momentoſa nota, chartae parcimoniam. Sed abripior tot egregiarum notarum recenſione, ex quibus ſi nos ſtupidi & hebetes Batavi nondum Fabii mentem percipere poterimus, eſt quod craſſo adſcribamus coelo; quod nobis incumbit, ſed aeternas tibi gratias debebunt ſubtili illo & tenui ſub aëre viventes Galluli, qui tuo ingenio ſtatuam ponent, & inter omnes in Uſum Delphini commentatores familiam te ducere memori mente praedicabunt. Superſunt multa, ſed exhaurire horreum, & ſatiatos tot ferculis lectores, ne poſtea tam lautas dapes faſtidiant, ad bellaria reliqua eſſe invitandos exiſtimo.

CAP. X.

De notis inutilibus, & ex ſola obtrectandi & obloquendi libidine natis.

CErtiſſimus mihi *Pedantiſmi* (venia ſit ſemel verbo huic, quo in tui *nota*, id eſt, *charactere* ingenii uti cogor) & Scholaſticae arrogantiae character eſſe videtur, ſemper oblatrandi alterius ſcriptis libido & prurigo. Quae in te & editis in Fabium notis tam manifeſte ubique elucet, ut hunc unum laboris omnis finem eſſe non diſſimules, nec me & mea ſi quae ſunt, in rempb. literarum, merita detrectandi ullam occaſionem amittas. Facile paterer me in ordinem cogi, praecipue cum *Scaligeris*, *Budaeis*, *Muretis*, *Caſaubonis*, ne dicam Fabii peculiaribus interpretibus, aggregatum me videam; ſed cum numquam ipſe mihi tantum ſumſerim, ut, licet modeſte hîc & illic errores quoſdam doctorum reprehenderim, totum librum conſcriberem, quo infamia aliquem unum, qui in literis nomen & decus aliquod geſſerit, onerarem & obruerem, ita nec tolerandum puto, novitium quemdam Paedagogum ferulam aut mihi, aut aliis, quos laude dignos credo, intentare. Quare hoc capite loca quaedam recenſere decrevi, quae ex ſola hac libidine carpendi & detrectandi aliena, tibi natas exhibebunt adnotationes. Non fatigabo lectores enumerando infinita loca, quibus meis notis tria vel quatuor ſaepe verba appoſuiſti, vel carpendi & refellendi cauſſa, cum tamen nec argumenta, nec codices, nec exempla ex aliis ſcriptoribus adducas, quibus ſententiam tuam firmes, &, licet re vera me ſequaris, & emendationes etiam meas exprimas in textu, tamen videri vis te ſequi editiones aut Stephani, aut Vaſcoſani, aut codices, quorum varietates a me ſolo didiciſti, nec tamen dignaris me nominare; hoc enim in beneficii loco reputo, quia multae jam mihi emendationes ſuſpectae eſſe & diſplicere coeperunt, ex quo tuum calculum tulerunt? neque etiam operoſe verſabor in excutiendis ineptis & ad Quinctilianum nihil pertinentibus cenſuris, quas notis, praeter omnem morem & decorum, inſeris, ut in Grammaticam *Deſpauterii*, nobis incognitam fere, & in Gallia ſola, ſed invitis doctioribus, apud ludimagiſtros retentam. Ut pag. 494. n. 301. 579. n. 263. 605. n. 336. quales notae

ſolae ſufficerent ad *Pedantiſmi* principatum in te conferendum. Neque etiam ubi verſiones ſaepe *Galeo*, quem *Gallaeum* inepte vocas, attributas Mythologicorum, ut pag. 628. n. 195. & alibi, aut etiam *Abbatis de Pure*, aut *Gedoyni*, qui has inſtitutiones Gallice verterunt, errores caſtigas. Haec & ſimilia praeterire hodie eſt animus. Sed de illis locis agemus, ubi praeſtare te Philologum & Criticum debueras, & haerentes non tantum lectores, ſed ipſos interpretes expedire, ſed quae tu, contentus illis te oblocutum eſſe, relinquis intacta & inexplicata, aut ſi cogaris laudare, pauca, malevoli animi indicia, verba, quae invidia & obtrectatio ſuggerit, adjicere ſoles, ut nulla pagina ſine nominis *Capperonneriani* nota decurrat.

Pag. 21. n. 184. de Soloeciſmi generibus lib. I. cap. V. agens pro exemplo poſuit inter alia Fabius *ne hoc fecit*, qui detractione fit. Moſellanus detractum τὸ *quidem* credit, pro plena locutione, *ne hoc quidem fecit*, quod non placebat, quia nullus ibi ſoloeciſmus, ſed ellipſis τȣ *quidem* poſſet fingi, quae inter ſoloeciſmorum ſpecies a nemine refertur: quare ego *me hoc fecit*, pro *de me* legebam, ubi ſoloeciſmus eſt, deficiente praepoſitione. Et exempla reliqua probant agere Fabium de praepoſitionibus detractis, unde ſoloeciſmus oritur. Tu nihil mutas, ſed Fabium notas de induſtria *ne hoc fecit* ſcripſiſſe, pro *an ne hoc fecit*: tantum ne in meam deſcenderes ſententiam. Sed quam inepta haec nota; quis enim umquam in tali ellipſi ſoloeçiſmum invenit? Quis etiam ita locutus eſt *ne hoc fecit?* pro *anne hoc fecit?* nam locutio ſoloeca non debet fingi, qua nemo uſus eſt, ſed quae eſt in ore populi & vulgata. Ut *ambulo viam*, pro per viam, *Aegypto venio*, pro ab Aegypto. *Me hoc fecit*, pro *de me hoc fecit*. An ſentis jam male tibi cedere obloquendi proterviam?

Pag. 86. Ed. meae. Ego ſecutus omnes, ante me, quod ſciam, editores edidi, *& inmunis, illud n, quod veritas exigit, ſequentis ſyllabae ſono victum, in gemina commutatum:* nihil etiam variare codices notaveram. Tu pag. 56. n. 18. nemine priorum editorum notato, in me irruis, qui ſilentio ſecutus eram alios & nihil de meo addideram; ſcribendum vero tu, ſine ulla MS. auctoritate, jubes non modo in notis, ſed in textum ipſum recipis, *& in immunis*, quia ipſa ſeries contextus id requirit, & Priſciani locus, quem mox affers. Sed I. Priſciani locus inepte adducitur ad probandam correctionem tuam, nam tantum efficit, *n* mutari in compoſitis in *m*, & alias literas, naturali vocis ratione propter celeriorem motum linguae &c. de quo nulla eſt controverſia, & aeque verum eſt, ſive legas, *& inmunis* ſive *& in immunis.* ideoque abſurde huc advocatur ejus auctoritas. Sed probandum erat legendum eſſe, *& in immunis.* quare altera ratio eſſet verior, quae probaretur ex ſerie contextus, ſive verborum praecedentium, cum quibus per particulam *&* connectatur haec periodus. In praecedenti vero erat, *cum dico optinuit* &c. Deinde pergit *Et* (ſcil. *cum dico*) *inmunis, illud n.* &c. an non ſic optime cohaerent omnia? Cur ergo hic figuras tuas non advocaſti? cur illa ἀπὸ τȣ κοινȣ, vel ζεῦγμα non meminiſti hîc oſtentare, ut ineptiſſime facis centum in locis, & in primis pag. 95. n. 126. ubi ego quale ζεῦγμα ſit, videre non poſſum. Praeterea pro *inmunis* edidiſti inſcite admodum *immunis*: nam vox illa deberet primo proponi ut originis ratio, & veri-

ritas exigebat, quam *immunis*, litera *n* in *m*. mutata, dicit pronuntiari. Si enim tu *immunis* voluiſſes praeferre, debueras & in priore exemplo *optinuit* edere, cum tamen dederis *obtinuit*, quare nos ſecuti meliores, & ipſam rationem, te obloqui & obtrectare facile patimur.

Pag. 129. n. 43. ubi agitur de Ariſtotelis libro, qui inſcribitur *Gryllus*, quem recte Turnebus & alii a Gryllo Xenophontis filio dictum opinantur, ego rejeceram lectorem ad Diog. Laert. II. Sect. 55. & *Menagium* ejus interpretem, qui & ibi & ad lib. V. Sect. 22. id docuerat. Et haec fuit huc uſque omnium eruditorum ſententia, quam qui convellere cupit, producere debet argumenta egregia & firma; niſi ridiculus obtrectator audire velit. Tu quid profers niſi, *FORTE opus illud adverſus Rhetoricam conſcriptum inſcripſerat Ariſtoteles, quia Gryllus eſt animal, magnitudine cicadae, corpore longiore, pernicies agrorum* (Plin. lib. XXVI. cap. 6.) *& hinc animalculo Rhetores comparabat Ariſtoteles.* Per illud *Forte*, videri vis novae opinionis auctor, ſed Lexicographos te decepiſſe puto. Nam video in Theſauro Fabri. *Grylli nomine dialogum ſcripſit Plutarchus. Eſt & Ariſtotelis Gryllus, cujus meminit Quinctil.* II. 17. hinc Tu arripuiſti hanc tuam ſuſpicionem. Sed non dicitur ibi a Gryllo ave hoc eſſe Ariſtotelis opus cognominatum. praeterea ſuſpicor te alium ſecutum, quia in Plinii loco, quem adducis, nihil ſimile de Gryllo occurrit, & tu forte perperam citantem es ſecutus. Nam lib. XXIX. cap. 6. ſive ultimo, mentionem quidem *Grylli* facit, ſed deſcriptio illius avis, quam tu adducis, ibi non legitur, nec in toto Plinio, ſed eam ex Stephani Theſauro exſcripſiſti. cur non potius etymon duxiſti a *Gryllo*? quo nomine jocoſae picturae genus dicebatur, auctore eodem Plinio, & unde Germanicum & Belgicum *Grillen*, id eſt, fatuae nugae, deducuntur, quo titulo notas tuas in Fabium potuiſſes inſcribere, quia abſtinere ab ineptiis non potes.

Pag. 180. n. 452. ubi meam notam a tua non diſtinguis, ſed in unum confundis, lector, te in eadem nota diverſas ſententias proponentem mirabitur, & variam ſimul doctrinam ſtupebit, auſumque te obloqui viris eruditiſſimis, quorum forte ſcripta numquam legiſti. Ego Ampliſſimi *Bynckers hoekii*, Praeſidis ſupremae in Hollandia curiae, ſententiam laudaveram, qua a Romanorum legibus removerat ſaevitiam illam ſecandi corporis debitorum, qui ſolvendo non erant. Tu quaeſo, qui ſemper oblatrare ſoles, quo argumentorum pondere, qua auctoritate refutas? Auli Gellii & Tertulliani, quos nemo non in hanc rem adtulit olim, neque neglexerat Vir ampliſſimus, ſed & explicaverat eruditiſſime. Quare etiam, ſi tibi aliter viderentur eorum loca explicanda, novis rationibus debueras aſſerere communem opinionem; ſed refutare novam tibi viſam ſententiam, & praeter loca decantata eorumque nuda verba, quae excuſſa jam ſunt, nihil adferre, deinde obtrectare egregiis & principibus viris, & vulgata ex praejudicatis opinionibus argumenta, & numquam ad examen revocata, objicere illis, qui inveteratas ſententias explodunt, eſt pertinaciae indoctiſſimae certiſſimum argumentum.

Sed ne ſolis apud nos viris illuſtribus & doctrinae laude florentibus obtrectare videaris, non parcis popularibus etiam famam priſtinam eruditionis vindicantibus. Nam ad lib. VIII. cap. 5. in fin. exponens uſitatam & nulli lexicographo igno-

ignoratam verbi *reddere* pro exponere, explicare, ſignificationem, ut oſtenderes Graecae linguae peritiam ſingularem, id ex Graeco verbo ἀποδιδόναι deductum docens, in *doctiſſimum alioquin* (id eſt, ſi a Graecis literis diſcedas) *interpretem Euſebii Caeſarienſis commentarii in Pſalmos*, (id eſt *Bern. Montfauconium*) ſtylum ſtringis, qui hoc verbum per *dare*, non *reddere* vertit. Sed quam plumbeo gladio eum confodias, ipſe vindex doctiſſimus ſcriptorum ſuorum facile poſſet oſtendere, nos vero lectorem tantum docebimus, tria illa veterum loca, ex Platone duo, & ex Themiſtio unum, quibus ſolis uteris, te furatum eſſe ex Stephani Theſauro Graecae linguae, qui & Budaeum laudat, & multo doctius de hoc verbo diſputat. Ex duobus Latinis exemplis e Cicerone & Plinio, alterum Stephanus in Theſauro Latino tibi ſuppeditavit: vide quam facilis tibi ſit labor notas extruere, & alios carpere. Potuiſſes augere tuam notam ex Salmaſii Exerc. Plinian. pag. 4. Ed. Ultr. ſed cur non addidiſti, *reddere* eſſe *narrare*, quo tu toties *exponere* notari nos docuiſti? quia ſcilicet id omnia lexica habent, & locus Horatii a te adductus II. Sat. VIII. a te exponi debuiſſet aliter.

Pag. 361. n. 12. cum ſenſus non conſtet, quem ego unica modo litera expuncta, pro *rarius*, *rarus* legendo, apertum feceram, Tu, qui ſaepiſſime audaces admodum conjecturas aliorum in contextum inſeris, hîc ut mihi obloquaris, ſeptem codices bibliothecae Regiae & quatuor Colbertinae (quos nuſquam fere adducis) te conſuluiſſe & ipſum etiam Londinenſe Oraculum, cui praeſidet *Maittairus* tuus, adiiſſe jactas, ut me ſcilicet unicam literulam ejicentem, refutares; ſed vellem ſimul tolerabilem ſenſum loco conciliaſſes, & exemplum produxiſſes ſimilis locutionis huic, *qui judicem rapere &c. poſſet*, *rarius fuit.* hoc erat agendum: ſed recurris ad, neſcio quas, ellipſes tuas, &, ut Syntaxeos ratio, quam ipſe conſtare negas, poſſet reddi, cenſes ſuppleri poſſe, *rarius fuit Oratorem invenire.* Sed unde illa duo ultima verba repetis? cum nec in antecedentibus reperiantur, nec ulli ſano perſuaderi poſſit, tales unquam fuiſſe admiſſas ellipſes. Miſeret me tui, Capperonneri, qui ut futilem notam, qua me impugnares, ex arida critici ingenii vena exprimeres, tot moviſti fluctus.

Pag. 370 n. 15. ubi legendum conjiciebam de Cicerone, *minus objectus jocis calumniantium foret*, cum nihil adducas, quo meliorem lectionem te proferre poſſe doceas, obgannis hac exclamatione, *quis umquam fando audivit calumniantium jocos?* At ſi legiſſes *And. Schotti* libellum, quo Ciceronem a Calumniis vindicat, qui nunc novae editioni Amſtelodamenſi eſt additus, magnam copiam jocorum a calumniantibus jactorum, praeſertim in ejus dicacitatem, de qua hîc agit Fabius, reperiſſes. ut Catonis, *quam ridiculum Conſulem habemus?* & aliorum, quibus, *conſularis ſcurra*, *veles conſularis* appellabatur, quae cap. 5. & 6. recenſet. An hi joci non erant Calumniae? Aut an Calumniatores non ſolebant in Ciceronem jocari? Sic eodem jure apud Phaedrum lib. III. cap. 8. *gloriantis jocos* poſſes rejicere, & exclamare quis umquam audivit *gloriantium jocos?* & prolog. lib. II. *narrantis jocum.* Sed an producere tibi cogar locum aliquem, ubi *jocus calumniantis* totidem verbis occurrit? Hoc modo ſi agatur cum literis, periimus. nam ſi ſenſui communi, ſi rationi linguae Latinae non repugnat locutio, credo ſatis factum eſſe cordatis; fatui vero plus exigere ſemper poterunt, quam ſapientes

prae-

praeſtare. Sic *Clericus* tuus exigebat olim a *Perizonio* ut probaret, recte dici *virtutem virium*; ſed vide quid reſponderit in Curtio Vindicato pag. 64. & praecipue. p. 71. Inhumanum ergo eſt, ubi ratio conſtat, ſemper ſimilia aliorum ſcriptorum loca exigere, quae vel non exſtant, vel a nobis, minime credentibus controverſias de his poſſe moveri, non ſunt adnotata. Te vero hoc exigere intolerandum, qui fere ſemper ſine ulla auctoritate Lectiones tibi placitas in Fabio recipere ſoles. nam dic, quaeſo, exemplum locutionis, quam contra me, ne uno quidem loco aut argumento producto, defendis pag. 399. n. 44. *quidam faciunt aperte*, *quod rixemur*, pro, *ut rixemur*, quod ego adſtruxi exemplis ad lib. IV. Prooem. proba quaeſo, *malorum exercitationem* eſſe, in rebus malis exercitationem, ut explicas pag. 93. n. 69. ſi hoc modo graſſari in tuas notas vellem, quot non *dictiones & formulas loquendi*, quibus ſenſus & Latinitas non conſtat, tibi objicerem. Proba, dici Latine *cauſam omnibus circumſtantiis veſtitam*, niſi apud Gallos vernacule loquentes p. 95. n. 113. doce, eleganter dici ad *militaris diſciplinae regulas mutare*. ut tu p. 114. n. 15. & infinita, quae in notis tuis occurrunt.

Similis fere eſt altera obtrectatio pag. 395. n. 436. ubi legitur *riſus erunt*, *quicumque haec faciet orator*: ex quibus ſi quis ſenſum exſculpat, & exemplum locutionis, *orator*, *quicumque haec faciet*, *erunt riſus*, id eſt, *excitabit* riſum, proferre queat, ego vadimonium deferam. Saltem Fabius dixiſſet, *quotieſcumque haec faciet orator*, *riſus* (audientium) *erunt*. Ego molli manu locum tractaveram, & legebam, *qui in ſermonibus*, *circulis* &c. *ridicule commodeque dicet*; *viſus erit*, *quicunque haec faciet*, *orator*. Non eo ſenſu, ut tu malitioſe detorques, ut quicumque facete dicat, is protinus *ſit* orator, ſed ut *videri poſſit* orator; nam alterum nec Fabius nec ego admittimus, qui plus urbanitate & facetiis in oratore requiri novimus. Fraudem ergo nectis, Theologe, lectoribus, aut eos ſtipites eſſe, qui tibi confidenter affirmanti credent, ne excuſſis quidem verbis meis, tibi fingis. Nec *jocos* ſubſtitui a criticis τῷ *locis* novum eſt, & tu ipſe in Regio approbaſti pag. 385. n. 283. ubi, pro *quale ſit veriſſime loci*, *quae* juſſiſti etiam edi ſine ſenſu commodo.

Riſi vero affatim, ubi pag. 398. n. 43. longae meae notae, qua deſperato loco medicinam facere tentaveram, non tamen obtrudens pro imperio mea dictata, aut in textu aliquid mutans, tuam ſubjectam vidi, qua nihil eorum, quae adduxi, refellis, ſed neceſſariam emendationem non eſſe dicis, quia Fabri verba, *alioqui tacendum eſt ſaepe*, *& aliis ſubjicientibus plerumque ſtudio loquendi fatue modo accedendum*, ita poſſunt conſtrui, *alioqui tacendum eſt ſaepe*, *& ſolummodo aſſentiendum* (ita ſaltem probas meam τ8 *accedere* explicationem) *fatue eſt aliis ſubjicientibus*, *idque prae nimio noſtro loquendi ſtudio.* Appello omnes Grammaticos, Ludimagiſtros, Criticos, & qui modo Latine ſciunt, an ullum exemplum ſimilis verborum collocationis norunt; quae in naturalem ordinem ita poſſent redigi: ſi ſervato ordine diſtinxiſſes, quod poſtea mihi in mentem venit, *aliis ſubjicientibus plerumque ſtudio loquendi*, *fatue modo accedendum*, aliquid communis ſenſus oſtendiſſes, & tunc *credulitate* ſervari potuiſſet. Sed nunc ineptire maluiſti, quam mihi non obloqui.

Pag. 460. n. 37. Regii ſententiam, qui *ſimilare* & *adſimilare* Latinum non eſſet contenderat, confirmaveram, & *ſimulare* docueram eſſe ſcribendum. Tu obgannis,

nis dicisque hujuſmodi controverſiam non majoris eſſe momenti, quam illam, utrum *optimus maximus*, an *optumus maxumus* ſit ſcribendum. Egregie vero & docte! Si legiſſes ſummi *Gronovii* Diatribes Stat. cap. 6. diſcere potuiſſes *ſimulare*, de picturis & ſtatuis dici, eodem modo ut *mentiri*, *fingere*, *imitari*, nec a *ſimilis* poſſe verbum hoc derivari, ſed illa *ſimilare*, *adſimilare*, *ſimilacra* eſſe novae & malae formae verba & ſanctae antiquitati ignorata, ſed furcillis ex Latio ejicienda. Poſſem tibi, ſi a Germano diſcere velles, patronum tuae inſcientiae dare, *Barthium*, ſed nunc non vacat ejus ſcripta, in quibus bis terve hoc egit, evolvere.

Pag. 484. n. 139. lib. VIII. cap. 3. obloquendi Cl. *Obrechto*, & mihi, eum ſecuto, ſtudio, inanibus verbis imples notam, & Leidenſis editionis (cui me addictum fuiſſe toties calumniatus es) ineptam lectionem & diſtinctionem, unde nullus ſenſus oritur, defendis. Verba Fabii ſunt, *ſatis eſt vetus quaeſo, quid neceſſe eſt dicere oppido, quo ſunt uſi ſuperiores &c.* Tu edis & diſtinguis, *ſatis eſt vetus* Quaeſo: *quid neceſſe eſt dicere?* Oppido, *quo ſunt uſi &c. ſuperiores, vereor ut jam non ferat quiſquam.* Quaſi de antiquato verbo *quaeſo*, unde *quaeſere*, pro quo nunc *quaerere*, & deinde nova in periodo de τῷ *oppido* agat. Sed primum rogo te & conſcientiam tuam, an tam ineptum credas Fabium, ut ſi de τῷ *quaeſo* egiſſet, non aliud ab uſu longe remotius verbum addidiſſet idem ſignificans poſt τὸ *dicere*, cum nunc ſenſus ſit imperfectus in illis *quid neceſſe eſt dicere?* ſed quia tu ignoras antiquius τῷ *quaeſo* verbum, maluiſti ſenſum fatuum relinquere, quem ſupplere non poteras. Cum ſit egregius & perfectus in mea & Obrechti lectione, nim. *ſatis* non eſſe recens vocabulum, ſed vetus, nec tamen ex illo genere antiquorum vocabulorum, quae ex ultimis repetita tenebris nunc iterum in uſum revocantur; ideoque antiquarios eſſe & affectatores ſermonis obſoleti, qui *oppido* pro *ſatis* nunc ambitioſe amant uti. Sed non percepiſti veram Fabii mentem, nec meam expoſitionem, nam *ſatis* non in his verbis communi ſignificatione pro *abunde* debet capi, ſed pro *valde*, ut apud Tibull. II. VII. 35.

Tunc tibi lena precor diras, ſatis anxia vivas:

Ubi poſt *Fruterium*, multis id exemplis probare *Broukhuſium* videre poteris, ſi tibi ullus talium ſcriptorum uſus eſt. Jam ergo dicit Fabius, ſi pro *valde*, liceat dicere antiquorum more *ſatis*, quid opus eſt *oppido* in uſum revocare, ut quidam paullulum tempore Fabii ſuperiores fecerunt? Sed has Latinorum vocabulorum vires & uſus cum ignores, audes tamen confidenter affirmare, *nihil horum in* ſatis *cadere*, *cui nemo umquam vetuſtatem ullam potuit objicere.* Non objicit vetuſtatem Fabius, ſed ea ſignificatione qua *oppido*, id eſt, pro *valde*, ſatis vetus eſſe, & ſimul retinendum in uſu eſſe contendit vocabulum, & inepta affectatione ipſi, in ſignificatu τ͂ *valde*, ſupponi *oppido* antiquatum. Nec poſt hanc puerilem criminationem ceſſare potes ab altera, qua in nota mea cenſes *illud incommodi* (ſcilicet ignorantibus Latine ſermonis uſum) *occurrere*, *quod particulam* ſed *intra ſex fere linearum* (elegantius dicerent alii *verſuum*) *ſpatium quinquies uſurparim.* Gaudeo non tuo arbitrio de Latinitate pronuntiaturos ejus peritos, ſed aliis Ariſtarchis potius acquieturos. Si dignaris reſpicere notam meam ad Declamat. CCLII. videbis me aliis magiſtris uſum, *Heinſio*, & *Gronovio*;

vio; & ſi brevem advocationem liceat impetrare, ad Ovidii v. Met. 17. & 705. plena manu tibi alia exempla largiri potero, ex quibus docearis illas repetitiones non ita incommodas videri. Sed tu, acerbe & dure cenſor, qui ubique tam acute cernis in mea vitia, cur non aliis te carpendi eripis cauſam, & abſtines a vocib[illegible] & locutionibus plane illatinis & Barbaris; ut *dictio* pro una voce, *imperatrix*, *dualis*, *ſeducere*, *praeciſe*, *male facta ſcriptio*, *dependenter ab illo*, *memoriter ediſcere*, *majeſtatis laeſae crimen*, *negotiari mercem*, & mille aliis, quae in notis occurrunt, ut omittam ſcholaſticas & ſordidas, quas tu *technicas* vocabis voces: *realis*, *formalia verba*, &c. Neque juvare poteſt invalidum huic veneno alexipharmacum, quod formulas illas, ut *ajunt*, *vulgo* &c. ſaepe adfingas.

Pag. 515. n. 60. *Gallaeo*, mihi, & ipſi *Rollino*, ad quem olim notas direxiſti, obloqui non dubitas, qui ſe non videre metaphoram, ab animali ad inanima, in Virgilii verbis, *ſedet inſcius alto Accipiens ſonitum ſaxi de vertice paſtor*, dixerant. Tu perſpicacior nobis eam invenis in voce *vertex*, quam proprie, id eſt, origine & prima ſignificatione, ſtatuis de capite humano dici, & hinc per metaphoram de montis cacumine. Atqui, ô bone, cur diſſimulas & me idem notaſſe, & in fine notae haec verba ſubjeciſſe? *An in* vertice *latet?* ſed ne adfirmarem, Fabius ipſe fuit auctor, qui lib. VIII. 2. *Verticem proprie* eſſe *contortam in ſe aquam*, & *inde* (id eſt per metaphoram) *eſſe partem ſummam capitis propter flexum capillorum, & ex hoc in montibus eminentiſſimum.* Unde & vides inane & Grammatici acuminis eſſe Velii Longi diſcrimen inter *vorticem & verticem*, quod meliori jure comparaſſes diverſo ſcribendi modo in *optimus & optumus* &c. non enim agit ille de ſignificatione propria & tranſlata, ſed de orthographia duarum, diverſa ſignificantium, vocum. Hoc me retinuit, qui contentus tibi indicare ſuſpicionem meam, & viam monſtrare, merebar μήνυτρον, non vero cenſoriam notam.

Pag. 578. n. 254. credebam me obſcuriſſimo loco aliquam affudiſſe lucem, quae oculos tuos quidem perſtrinxit, ſed ſimul invidiam & libidinem oblatrandi excitavit: nam nihil promens aut ad verba Fabii corruptiſſima conſtituenda, aut explicanda, hac cenſoria animadverſione contentus abis; *donec obſcuriori huic loco major lux affulgeat*, *eam lectionem ſecutus ſum*, *quae Codd. Almel.* & *Bodl. auctoritate innititur*, id eſt, exhibes verba omni ſenſu vacua, & quae nec tu, nec quiſquam intelligat. Uteris praeterea contra me auctoritate Cod. Almeloveniani, quem ſemper fere calumniatus rejeciſti, cujuſque varias lectiones a me exhibitas magno numero in editione tua legi noluiſti. Ita ſcis ſcenae ſervire: denique falſa praedicas: nam in Almeloven. Codice erat *oras*, & tu in textu habes *erras*, an hoc eſt inniti Cod. Almel. auctoritate? Ego vero ex illius codicis depravatae lectionis veſtigiis, unica modo litera *o* in *c*, id eſt, integra in dimidiatam mutata, feci ex *oras*, *cras*, tu, qui ſequeris iſtum codicem, ut jactas, facis ex *oras*, *erras*. Quis ergo audacior, & ſimul obtrectator plenior invidia, Egone an Tu? qui centies me reprehendis, quod conjecturas, & varias lectiones codicum, multo magis diſſimiles, & minus probabiles reliquerim in notis, & in textum non receperim? Levitas haec eſt & accuſatoria calumnia, non in bono viro, nedum in Theologo, toleranda.

Pag.

Pag. 655. n. 87. in loco, ut mihi videbatur, corrupto, ubi Codices partim *tectos*, partim *rectos* exhibebant, nec in alterutro ſenſus aptus mihi videbatur eſſe, tantum mihi permiſi, ut pro *lucubrantes ſilentium noctis*, *& clauſum cubiculum & lumen unicum*, *velut tectos maxime teneat*, conjecerim legendum, *vel etiam lectus m. teneat*. Ut ſit quaſi gradatio, qua dicit lucubrantibus convenire ſilentium noctis, praeterea cubiculum clauſum, deinde in eo unicum lumen, vel lucernam, & ſi adhuc magis velint cavere, ne oculi mentem aliud agere cogant, ſupereſſe, ut in lectum lucubratorium extincto lumine ſe recipiant. Quid tu? nihil! niſi hanc conjecturam parum probabilitatis habere, quia *ſilentium noctis*, *clauſum cubiculum*, *lumen unicum* τοὺς συγγραφεῖς velut tegunt, protegunt, a tumultu, ſtrepitu & interpellatione defendunt. Quod eſt idem dicere per idem, non explicare Fabii verba *tectos teneat*. Quare doceri adhuc flagitabit lector, quid ſignificet *ſilentium*, *cubiculum &c. protegunt a tumultu* &c. & ſi jam tumultus in vicinia aut ſtrepitus (de quo nihil Fabius) exortus fuerit, quomodo lumen unicum magis impediet, ne audiat, & ita a ſtudiis avertatur lucubrans, quam ſi plura ſint? quare agi de oculis, non de auribus manifeſtum eſt, & Fabium velle quo ſunt plura lumina, eo magis oculos cogere mentem aliud agere. Abſurda ergo omnia & abſona, quae tu producis, cum de *ſecreto* agat Fabius, ex quo nihil proſpici poteſt, quod non praeſtant ſilvae & amoena loca. In inepta vero illa lectione, *tectos teneat*, omnia ſunt obſcura & turbata. Praeterea quis umquam *tectus unico lumine* poteſt dici; cum etiam in exemplo quod ex Petronio produxi, lumen unicum inter monumenta (loco certe ſecretiſſimo) prodiderit matronam Epheſiam. Nam ſic & lucubrans ad unicum etiam lumen, a praetereunte interpellatore poſſet prodi, nec lumen eum *protegeret* (mira verbi hujus ſignificatio!) ab interpellatione, ſi, ut tu fingis, tumultus & ſtrepitus in vicinia eſſent, contra quos ne tenebrae quidem aliquem poſſent munire.

Aequior appares pag. 698. n. 114. ubi pro *vana vox* ego conjeci legendum *vaſta*. Cum vero adjeciſſes meae notae, hanc conjecturam multum habere probabilitatis, ne tantae ſuffragationis tuae laude ſuperbirem, ſubdis, *defendi tamen poteſt vulgata lectio*, *quatenus vana vox dicitur ἡ tranſitoria*, *non durabilis*, *evanida*, *fallax*, &c. Partes fuerant tuae hanc vocis *vanae* ſignificationem probare, & aliis ſcriptorum locis confirmare. At horum nihil umquam reperimus apud te, ubi Lexica te deſtituunt; tunc enim vere is es, quem Galli tui vocant, *un Pedant qui a perdu ſon Calepin*. Praecipue vero, ubi alios refellimus, inſtructos prodire oportet. Jam vero ſi ex quatuor tuis ſynonymis quis eligeret τὸ *fallax*, ille caperet pro mendaci voce, ut *vana fides*, *verba vana* & ſimilia paſſim apud Poëtas & alios occurrunt. Quid vero *tranſitoria vox* ſit vellem alio planiori vocabulo explicuiſſes, cum omnis vox a loquente tranſeat ad audientes. Nam ſi inhaereret loquenti, nec tranſiret ad audientem, ne vox quidem eſſet. Aut ſi intelligis, quae tranſit quidem, ſed non intrat aures audientium, vellem illuſtrares exemplis lucidiſſimis, talem *tranſitoriam* etiam *vanam* fuiſſe vocatam ab aliquo idoneo auctore. Hic Rhodus, hic ſaltus erat.

Denique, unum adhuc obtrectationis temerariae exemplum producam ex

pag. 708. n. 421. ubi nec ego, nec quiſquam alius adhuc interpres, dicere potuit, quid ſit *os concurrens* apud Fabium. Quare ego tentaveram conjecturis aliquot locum obſcurum; ſed ulcus reliqueram felicioribus medicis ſanandum. Quid modeſtius poteram? Tu vulgatam, ut acutior me videreris, defendendam ſuſcipis. Sed utinam abſurdiſſimam explicationem, qua *os concurrens* dicis eſſe, cum orator audientes aſpicit, & ab iis viciſſim aſpicitur, confirmaſſes vel unius veteris ſcriptoris auctoritate. Si de oſculis ageretur, facile quid *os concurrens* eſſet, caperent lectores, ſed de oratore & audientibus nemo divinaret. Si *os* pro oculis poſitum, ut ſaepe ſolet, dixiſſes, aliqua ſpecies veri potuiſſet obtendi. Sed & tunc rogarem, quid eſſet *cum ore concurrente rixari?* cur hoc non explicas? an quia mecum ignorabas, quae ſolus intellexiſſe vis videri? Cautius feciſſes, ſi hoc ulcus intactum aliis, meo exemplo, ſanandum reliquiſſes, & livoris teſtes tot inanes & inutiles notas, in publicum exire non fuiſſes paſſus. Niſi pudor me quoque, ut te, coërceret, *ori concurrenti* adjungerem *os profanum*, quod cum Turnebus ſatis aperte explicuiſſet, ejus notam neſcio quomodo, Capperonneri, omiſeris, qui caeteras tanta cum diligentia congeſſiſti (ut reddam tibi tua pag. 685. n. 20.) nimirum quia ego lectores ad Petronii Commentatores rejeceram, ubi poſſent ſatis edoceri hanc libidinem. quare & meam debuiſſes delere notam. Sed reliquiſti ne periret tua nota, qua pag. 683. n. 239. incendere videris lectorum deſideria, ut explanatius hoc ſciant, addendo. *Nefandam & abominandam libidinem pluribus explicare* (in promptu nempe Theologo hoc eſſet, ſi velles) *vetat pudor.* Sed ſi hîc peccatum aliquid a te fuit, hoc inſigni caſtratione vocum obſcoenarum alibi penſas. Nam p. 490. n. 233. ex mea nota vocabulum, in quo exemplum Cacophati erat, ejeciſti, poſitis punctis quibuſdam, unde nunc Cacophatum divinare cogantur lectores? Simul tamen miror cur pag. ſequenti n. 240. paſſus ſis legi obſcoeniſſimam Gallaei obſervationem: ſed & hoc expiaſti, caſtiſſime monachalis caſtimoniae patrone, excidendo partem illam virilem & praecipuam notae meae pag. 421. n. 97. quae *ſeductores* monachos tangebat. Caligulae perſonam ſuſcepiſti in mea ſcripta, & *omnia tibi in omnes* licere exiſtimas.

Cap. XI.

Ignorantiae Capperonnerianae ſpecimina ex multis pauca.

Sed ex ſenticetis & ſpinetis, quibus livor & invidia obſedit animum tuum, erepamus, & quia Lector parum his horridis & aſperis rixis delectatur, videamus an per ampliores ignorantiae campos & omnium partium Philologiae, ſi unam Rhetoricam excipias, imperitiae eum majori cum voluptate circumducere poſſimus: nam licet omnes fere notae tuae ſint ineptae, inutiles & vere Minellianae, quae verba clariora ſaepe explicant per obſcuriora, Latina per barbara, elegantia per ſordida, in his ipſis tamen obviis & quotidianis vocabulis, quae in omnibus Lexicis reperias, pudendos ipſis pueris errores ſaepe a te

com-

commiſſos animadverti, ut nunc exemplis, ex magna copia quidem paucis, ſed illuſtribus & manifeſtis docere inſtituam.

Lib. II. cap. 4. pag. 91. n. 38. explicas, *in lacu*] *id eſt in torculari.* Stultus ſane fuiſſet Fabius, nec umquam vindemiam vidiſſet, ſi per lacum *torcular* intellexiſſet, cum *torcular* vel ipſam machinam & prelum, quo uvae premuntur, notet, vel per figuratum ſermonem a potiori parte poſſit in villa vocari, vel aedificium ſeparatum, vel pars villae, ubi uvae torqueri ſolebant. Sed *lacus*, ô acutiſſime Rhetor, erant cupae, receptacula, in quae muſtum expreſſum ex uvis defluebat ab torculari, & ibi ſervabatur aliquo tempore dum effervefcebat. Jam vero quis peritus hujus rei, & legens apud Fabium, *nec muſta in lacu ſtatim auſtera ſint*, crederet Fabium, qui monet ne in ipſa quidem maturitate (ingeniorum ſcil. puerilium) eſſe maturandum, agere de torculari. Nam exemplo muſtorum probat, quae non poſſint in torculari, unde ſtatim defluunt, immo ne quidem in lacu auſtera fieri, parvam enim temporis moram non ſufficere; ſed debent hanc auſteritatem in doliis & amphoris tractu temporis contrahere, in quibus condita vina, & fumum bibentia vetuſtate proficiebant. Neſciviſti ergo, Capperonneri, *lacus* diverſos a *torcularibus.* Sed poteris hoc diſcere ex omnibus R. R. Scriptoribus, & quae olim ad Petron. cap. LXX. notavi, quibus adde, ſi adhuc dubitas, Tibulli locum lib. II. Eleg. v. ℣ſ. 85.

Oblitus & muſto feriet pede ruſticus uvas,
Dolia tum, magni deficiantque lacus.

At Urbanus homo & aſſiduus Pariſienſis civis, & immerſus ſtudiis Rhetoricis raro ruſticaris, & vindemiarum Feſto, quo omnes laeti in Francia tripudiant & genio indulgent, tu *ſilentio noctis*, *clauſo cubiculo*, *& unico lumine te tectum tenes*, ideoque haec tibi ignorare aeque licet, ac nobis ad ſeptemtrionem abjectis, quibus aſperius coelum uvas negavit, & qui nullam umquam, niſi in libris, vindemiam vidimus.

At ruſticum te non eſſe facile *politus* ille *modus*, quo, judice *Camuſato*, me perfricas & perſtringis, popularibus tuis probabit. Sed ſi in *rebus civilibus* (id eſt Πολιτικοῖς, ut centies explicas) te peritiorem & magis exercitatum amici tui jactare vellent, neſcio an objiceret tibi Germanus JCtus aliquis verba, quibus lib. II. cap. XIII. illuſtras illa verba Quinctiliani, *neque enim rogationibus plebiſve ſcitis ſancta ſunt iſta praecepta*, hac nota: *Rogationibus*] *Senatus conſultis*, *quae proprie lex & rogatio dicebantur*, *quia ferebatur lex rogatis dictiſque omnibus ſententiis*, *& praeſidente* (nota Gallulum, de Praeſidentibus Parlamenti cogitantem) *Magiſtratu Senatorio*, *verbi gratia*, *Conſule.* Haec ſi *Farnabius* aut *Minellius* effudiſſent, certe ab ipſis pueris exſibilarentur. Ubi vero legiſti Senatuſconſulta *dicta olim proprie rogationes*, & *leges?* Lex aut rogatio in comitiis ferebatur, Reverende Domine Licentiate Theologe, numquam in Senatu. Quod ſi tibi probare vellem, tunc certe actum agerem, & ad ſubſellia ludi literarii me tecum demitterem. Sed video quid te, hominem minime malum, ſed admodum indoctum, in fraudem impulerit: quia de Rogationibus & Plebiſcitis hîc agit Fabius, recurriſti ad conſuetos tibi conſiliarios, Lexicographos, & indicum confectores. Hi ad Inſtitutiones Juris cum te remit-

terent, tu eas inſpexiſti, ſed immemor jam, velut alter Didymus, quae ſcripſeras pag. *69*. n. 345. de eo qui *rogat Populum*, non Senatum Romanum, & n. 148. ubi fere eadem definitione, & formula, uteris, Juſtiniani verba non intellexiſti. Nam cum tit. de Jur. Nat. G. & C. §. 4. legem definitam vidiſſes, *quam Populus Romanus Senatorio Magiſtratu interrogante*, (*veluti Conſule*) *conſtituebat.* Tu ad patriae tuae morem, ubi nullae ſunt populi partes, ad Parlamenta haec referenda credens, ubi *praeſidentes* ſunt, qui rogant Senatores ſententias, quibus rogatis & dictis fit *lex* (*Arreſt* ut vocatis, & miror hanc vocem Gallicam te non adhibuiſſe.) Scio quid veniae impetrandae praetexere poſſis, non exigi a Quinctiliani commentatore prudentiam juris publici aut privati, quod olim apud Romanos obtinuit, multo minus id poſtulari a Licentiato Theologo, cui ſufficit Curiae Romanae *rogationes & leges*, id eſt *quae praeſidente Magiſtratu Eccleſiaſtico*, *veluti Papa*, *a Cardinalibus rogatis dictiſve ſententiis*, *feruntur*, ad unguem callere, & praecipue noviſſimi Laterani conventus rogationes & leges. Tibi ſufficere, dices, noſcere omnes voces technicas (id eſt, terminos artis) Rhetoricae, qua ſcientia, ut Aegide munitus, rides inſultus omnium Grammaticorum & Criticorum. Utinam tamen, tacite forſan tecum dices, uſus hîc quoque fuiſſem ſollemni formula, qua ſaepe caveo mihi ne errem, *vide Juriſconſultos*, (ut pag. 109. n. 18. & alibi) & verba eorum, quae non capio, reliquiſſem. Quales vagae & incertae auctorum citationes praetuliſſent quandam confidentiam ſine dubio; ſed nunc, dum natas ſine cortice, & per te vis ſapere, non nominatis JCtis, oſtendis inſignem Reipb. Romanae ignorantiam. Nam tua ratio, ob quam *Rogationes* dictae ſint Senatuſconſulta, quia *rogatis dictiſque ſententiis ferebantur*, duo alia aeque venuſta poſſent producere in doctiſſimo tuo cerebro commenta. Nimirum ut etiam lector crederet, poſſe *dicta* vel *dictiones* eodem jure dici Senatuſconſulta: quia major vis certe legi a *dictis*, quam *rogatis* ſententiis accedit. Quam lepidum ergo eſſet, ſi in aliis Fabii locis, ubi *dictum* vel *dictio* occurrit, ita commentatus eſſes, *dictum* vel *dictio* eſt *lex & ſenatuſconſultum*, *quia dictis ſententiis fertur.* Alterum non illepidum, quod ex tua etymologiae ſubtiliſſima rimatione aliquis rudis & craſſus Belga efficeret, eſt, quod contenderet aequo jure *Rogationes*, & ſi vis *dictiones*, dici omnes *ſententias*, *a Praetoribus & magiſtratibus pronuntiatas*, *quia feruntur rogatis dictiſque omnium judicum ſententiis*, & ita omnia omnium collegiorum, corporum, ſocietatum, civitatium &c. decreta proprie vocari *Rogationes* poſſent. Sed mittamus hos moleſtos tibi, ſcio, jocos.

Melius tibi Theologo, & quia parum diſtat priſcae (ignoſce dativo, quem tibi vindicatum dedi) Romanae religioni recens & novitia, manifeſtum & notabile inter *reſponſa*, *oracula & omina* diſcrimen eſſe doces lib. v. cap. 7. pag. 374. n. 150. ſi tamen Fabius cerimoniis tuis fuiſſet initiatus, ſtatim *reſponſa* ab *oraculis* &c. diſtinguere potuiſſet. Nam *oracula*, eſſe ſummi Pontificis effata, *reſponſa* eorum, qui dominantur in mentes plebis, ſacerdotum minorum, *omina vero & auguria* &c. eſſe retenta utilitatis publicae cauſſa, eorumque interpretationes eſſe penes Licentiatos, exorciſtas, doctores, curiones &c. pronuntiaſſet. Nunc vero tu novae addictus, de priſca Romanorum religione

ſol-

ſollicitus haeres, & laboras in *reſponſis* ab *oraculis* diſtinguendis. Et modo, τὸ *oraculis* (ἐπεξηγηματικῶς) id eſt per modum explicationis adjectum, vel e *marginali* (agnoſco Rhetori propriam & technicam vocem) *gloſſemate* irrepſiſſe ſuſpicaris. Deinde de Augurum Aruſpicumve reſponſis videns agi, & dubitans quo te verteres, delaberis tandem ad *ſomnia* divinitus immiſſa, quae *reſponſa* dici ex vulgato interprete Euangeliorum didiciſti; ſed quae non doces a Romanis ad res publicas gerendas ſaepe adhibita. Omnia medius fidius! docta & plena variae doctrinae. Sed forte te fluctuantem in tranquillo ſiſtere potuiſſet Valerii Maximi lib. I. cap. I. ex Cicerone fere repetitus locus, qui *omnes gerendarum rerum auctoritates*, *Augurum obſervatione*, *Apollinis praedictionibus*, *vatum libris*, *portentorum vero depulſiones Etruſca diſciplina explicuiſſe* majores ſuos dicit. Quae verba, aliquantulum quidem a Ciceronis diſtantia, tamen hoc efficere videntur, ut nihil publicae rei majoris momenti gererent, quin vel Apollinem conſulerent, cujus reſponſa vates explicabant, ut ex Hiſtoria Bruti & paucis aliis patet, vel ſi portenta eſſent, Libros Sibyllinos inſpicerent, cum conjecturae de ominibus bonis aut malis, id eſt, an ſigna eſſent, quae eventum proſperum vel adverſum promitterent, ad Augures ſpectarent & Haruſpices. Jam quis neget *Reſponſa* poſſe de omnibus recte dici, & de diis, qui edebant oracula, ut ita Fabius III. 7. *reſponſa* & *oracula* confundit, & de hominibus, qui explicabant vel oracula Apollinis vel omina, vel portenta, quid portenderent. Sed quia Fabius hîc diſtinguit, quid ni *reſponſa* hîc ad homines, *oracula* ad Deum referre liceat, ut praedictiones Apollinis ſint *oracula* (quae millies etiam *reſponſa* vocantur) *reſponſa* ſint vatum interpretationes, *omina* vero ſpectent Augures, qui de coelo ſervabant & renuntiabant, & Haruſpices, qui exta inſpiciebant, & quos mox Fabius memorat: ſic ergo *oracula* dabant dii, vates conſulentibus *reſpondebant*, quid ea vellent, & ipſi etiam futura praedicebant, Augures & Haruſpices omina & portenta *conjiciebant*: nam ita ipſe diſcere potes ex loco Rhetoris Graeci, quem adducis pag. 155. n. 16. ubi μαντήματα diſtinguuntur a χρήσμοις. Si aliter potuiſſes diſtinguere, libens a te didiciſſem. Nam Cicero tribus etiam omnem religionem definit de Haruſp. Reſponſis cap. 9. *Augurio*, *Vatum libris*, quibus *oracula*, id eſt, Apollinis praedictiones explicabantur, & *Etruſca diſciplina*: & Virgilius oracula Apollinis, ut primum Religionis caput ponens, vatem ita deſcribit lib. III. 359.

Qui numina Phoebi,
Qui tripodas, Clarii lauros, qui ſidera ſentis,
Et volucrum linguas & praepetis omina pennae.

Sed haec nimis alta, & periculoſum eſt intervenire ſecretis religionis, quare ad magis vulgaria nos demittamus: Et licet hanc religionis partem quoque ad ſe Pontifices veſtri traxerint, an de Romanorum matrimoniis tu, Licentiatus Theologus, vera tradere potueris, vehementer dubitamus; ſed videamus.

Pag. 294. n. 316. lib. V. cap. 10. obſcure admodum definis matrimonium *confarreatione* fieri ſolitum, unde non clare tibi ejus rationem perſpectam eſſe ſum ſuſpicatus. Cum Turnebus ex Ciceronis Topic. cap. III. ſententia, duas ſpecies nuptiarum *uſu* & *coëmptione* feciſſet, Tu qui etiam Boëthium legiſſe nobis

bis perſuadere velles, addis, *tertia matrimonii ſpecies erat pontificum propria, quorum matrimonium* (elegans repetitio) *fieri confarreatione dicebatur.* Hinc lector rudis antiquitatis, qui vellet ex tuis libris lexicon aliquod locupletare, colligeret, hoc matrimonium a ſolis Pontificibus fuiſſe celebratum, quod neque verum eſt, neque Boëthii verba ferunt. Certe initio civitatis hoc unicum videtur fuiſſe matrimonium, deinde vero cum poſt leges XII. Tabul. per diſputationem fori & JCtorum reſponſa, *ſubtilitates* (ut vocantur) illae Juris coepiſſent uſurpari, & uxorem aeque ut ancillam & filiam & alia in manum viri debere venire contenderent, quo mariti poteſtati magis ſubjecta foret uxor, & alias ob cauſſas notas JCtis, coëmptione & uſucapione ceperunt uti, & cerimonias illas, graves & moleſtas, negligere. Quae cum neceſſario tamen requirerentur in matrimoniis eorum, qui filiis natis ſpem Flaminii (neſcio an & Pontificatus & aliorum ſacerdotiorum) conſequendi non volebant praeripere, apud paucas & nobiliſſimas gentes confarreatio duravit. immo & apud Patricios ita exoleviſſe narrat Tacit. IV. Annal. 16. ut cum Dialis Flamen legi deberet, genitus confarreatis parentibus, non *adfuerit copia ut olim* (quae vocula notat frequentiſſimum fuiſſe olim matrimonium) *omiſſa confarreandi conſuetudine, aut inter paucos retenta.* An hinc jam conſtat hoc matrimonium proprium *Pontificum* fuiſſe? de quibus nihil Tacitus, neque extra Boëthii obſcuram notam, aliquid alibi video produci. quamvis facile induci poſſem, ut credam & Pontifices debuiſſe naſci ex confarreatis parentibus, & hinc ita explicarem verba Boëthii, *confarreationem ſolis Pontificibus conveniſſe*, id eſt, fuiſſe aptam & utilem, quia ex talibus nuptiis procreatus Pontifex debebat creari, quae ob rationes a Tacito allatas negligebantur vulgo; propter cerimoniarum videlicet difficultates, & quia filiusfam. Flamen creatus exiret e patria poteſtate, &c. Ideoque civibus reliquis non tam conveniebat. Ignoſce, graviſſime Theologe, ſi tempora tua morer his notis, quas adponere Fabio nolui, quia apud nos haec quotidie audiunt *tirones*, & magna pars puerorum ea callet, quae vos graviſſimi viri, Rhetoricae uni addicti, non percipitis; non magis ac Logicae & Dialecticae operantes exempla, quibus hae artes illuſtrantur, ignorare ſolent. Sed ad alia.

Lib. VI. cap. 3. pag. 379. n. 176. illuſtre iterum ſpecimen cernimus egregiae juris antiqui prudentiae, qua excellis & ornas notas tuas in Fabii obſcura loca, a me & aliis interpretibus neglecta. *Mancipare* interpretaris, *vendere, alienare,* (*ut vulgo ajunt*) *praediorum mancipium, ſeu dominium ad alios per venditionem transferre.* Primo oraculum tuum adeo, venerande Antiſtes, ut conſulenti reſpondere velis, quid in contorta & tenebricoſa oratione, intelligas *per praediorum mancipium vendere, vel transferre per venditionem.* Talem ego locutionem numquam audivi, nec in ullis linguae Latinae vel Juris Romani Lexicis aut Theſauris invenire potui. *Briſſonius, Stephanus, Faber* & omnes me docuerunt *mancipio dare, accipere, promittere* &c. recte dici, & frequenter. Quare, ſi me, ut monitores tuos Pariſienſes, & Londinenſes adhibuiſſes, tibi auctor fuiſſem, ut a JCtorum formulis abſtinuiſſes, & loca illa Fabii, ut ſunt multa, quibus de Jure Romano agitur, ſicco pede transiiſſes. At dices, Terentius dicit, *male conciliatum mancipium*, & id explicant *emtum* interpretes & Lexico-

gra-

graphi : ergo ſi *emere mancipium* licet dicere, etiam *vendere mancipium* quis vetabit? & cum in Lexicis illud legiſſem, inde formavi hanc locutionem. Egregie vero! ſed an legiſti etiam *mancipium praediorum vendere*, niſi intelligere velis *ſervum* praediorum, ſive ruſticum, aut an de *ſervis*, an vero de ipſis *praediis* agit Fabius? video pudorem ora tua ſubire, ideoque non pergam hanc elegantiam Latini ſermonis ulterius illuſtrare.

Pag. 450. n. 24. lib. VII. cap. 7. Te argumentum controverſiae alicujus, *Magiſtratus ab arce diſcedat*, explicantem non potui non mirari, & dexteritatem illam omnia vetera Graecorum & Romanorum inſtituta cum hodiernis conferendi, ita enim explicas. Magiſtratus] Στρατηγὸς, hoc *eſt praetor*, *vel dux exercitus*, Gallice *Gouverneur de place*. Neſcio an apud Gallos ſemper duces exercitus (qui *Generaux* vocantur) ſint iidem, qui dicuntur *Gouverneurs de place*, cum multos arcibus praefici audiverim, qui exercituum duces non ſint. Sed hoc ſcio, in reliquis notis eſſe omnia vaga & confuſa, & nullam antiquitatis intelligentiam prae ſe ferre: addis enim. *Nam olim magiſtratus erant militares, ut & urbani* (ego dicerem *iidem*, *qui & urbani*.) *Immo Romanorum Dictatores & Conſules magiſtratus erant urbani ſimul & militares, ut vel ex uno Livio ſatis patet.* Nam 1mo illa declamationum argumenta plerumque ex Graecarum civitatium inſtitutis ſumebantur, ideoque nec *Praetor*, nec *Conſul*, nec *Dictator* Romani hîc intelligi poſſunt, ſed Graecae alicujus civitatis magiſtratus, qui arci cuſtodiendae a civibus compoſitus erat. Nec de provincialibus, quales fuiſſe forſan probari poſſet, arcibus capias: illis enim nunquam magiſtratus praefectos hoc, ut tu capis, ſenſu ſcio, cum eo nomine ſoli Roma miſſi *Proconſules*, *Propraetores*, *Legati*, *Quaeſtores*, aut qui extra ordinem cum imperio mittebantur, appellarentur. Et Provinciarum rectores urbibus & arcibus ex cohorte ſua aut tribunos, centuriones, aut quos volebant, praeficere ſolerent. 2do Franco-Latinum te probare volens, *Conſules* & *Dictatores* facis *militares & urbanos magiſtratus ſimul.* De Dictatore poſſem concedere, licet ita non loqui ſoleant periti antiquitatum Romanarum, ſed de *Conſule*, proprie loquendo, falſum eſt, poſt legem Valeriam de provocatione, quæ ſtatim poſt ejectos reges lata fuit: nam proprie loquendo Conſul ex vi ſui magiſtratus nullum habebat *imperium*, ideoque militibus praeeſſe non poterat, ſed tantum *poteſtatem*, & hanc in urbe in cives exercebat, ſolo faſcium honore ornatus, qui *poteſtatis* erant inſignia, ſine ſecuribus, quae *imperii* inſignia: nec licebat illi rem militarem attingere, niſi reus graviſſimi criminis eſſe vellet, nec niſi poſt legem Curiatam de imperio ipſi dando latam. Vides ergo Conſulem proprie eſſe urbanum magiſtratum, & ad cives regendos tantum creatum, ſed ſi bella poſcerent ducem, lex Curiata ferebatur, quae dabat ipſi *imperium*, & tunc *imperator* (id eſt *General*) poterat appellari: nam & praeterito Conſule ſaepe extra ordinem imperium datum privatis, ut Scipionis, Pompeji & aliorum exemplis docere te poſſem, ſi vacaret, & noſtrates hoc ignorarent: te vero non didiciſſe olim in ludo Rhethorico apparet, qui lectores tuos ad Livium, nec libro nec capite deſignato, ablegas, & ita exiſtimandi de tua peritia Romanae reipub. copiam non facis. Obliviosum etiam te ſaepe vidimus, ut accidere ſolet ignorantibus, qui neſciunt

ubi pedem figant: nam pag. 125. n. 21. conſulem *togatum & urbanum magiſtratum gerere* dixiſti.

Sed minus feria tractemus, & ſeveram hanc nimis cenſuram jocoſa & ridicula ignorantiae tuae nota diſtinguamus. Senties, ſpero, ubi hanc epiſtolam legeris, opus eſſe aliqua Juris peritia, qui Fabium tractare & intelligere velit. Jam vero, cum oſtenderim Te tam ſecurum veteris juris, ſaepe offendiſſe in conferendis Romanae civitatis inſtitutis & legibus cum Franciae veſtrae moribus, videamus, an ipſos quidem JCtorum, quorum fragmenta Juſtinianus in Pandectas conjecit, libros umquam inſpexeris, ad quos tamen confidentia cum ſumma ipſe ſaepe lectores remittis, quia forte me & alios eorum teſtimonio uti vidiſti. Suſpectum enim, non modo ignorantiae, ſed Thraſonicae mihi jactationis & plagii, quo loca ex Pandectis aliis ſublegiſſe puto, te faciunt ſaepe lepidae admodum emendationes, quas tua manus notis meis & aliorum adhibuit, & quas initio, dum legi tuas notas, non animadverteram: ideoque forte elapſa mihi ſunt quaedam loca, quae te numero ſuo ſaltem convincerent inſcientiae turpiſſimae, & neque Codicem, neque Pandectas numquam inſpexiſſe, vel neſcire adhuc, unde illi conflati ſint: nam quotieſcumque ego aut alius commentatorum citamus ex libris juris hac nota *leg.* evaſimus manus tuas, & nobis relinquis noſtra. Sed ubi compendii & *celeritatis* (non *credulitatis* vid. pag. 244. n. 496.) cauſſa una litera *l.* legem aliquam ex Pandectis aut Codice citamus ad teſtimonium, tu inde *lib.* id eſt *librum* feciſti in tua editione, ita ut interpretes priores & ego apud illos, qui abjecta mea editione, tua tantum poſthac utentur, pro ignariſſimis juris haberi debeamus. Sed ſpero aequiores lectores, quorum nullus humanioris diſciplinae peritior, ſi vel unam paginam legerit, non abjiciet ſtatim oneroſum volumen. Nunc quam te ridiculum praebueris ipſe vide. Turnebus pag. 505. Edit. m. citaverat *Ulpianum lib.* 47. *de Injuriis*: indicans librum Pandectarum, quo titulus ille *de injuriis* continetur: tu, qui e Briſſonio forte didiceras illa Ulpiani verba de *atroci injuria* legi in lege ſeptima ff *de Injuriis*, in tua editione pag. 353. n. 74. jubes nos legere, *Ulpianum lib.* XVII. *de Injuriis lib.* VII. & in tua nota geminans errorem ridendum, iterum exhibes *vide* ϖ. (Graece ſaltem ſcis ſignum Pandectarum) *de Injuriis lib.* 7. 8. 9. CAPPER. Sic ergo diſcimus recte dici *librum* 47. *libri* 7. aut *librum* 7. *libri* XLVII. ſi vero ullum juris uſum habuiſſes ex lib. XLVII. citaſſes legem 7. §. 7. 8. & leg. 8. & 9. §. 2. *de Injuriis*. Sic iterum pag. 243. n. 449. *Ulpianus in titulo de Injuriis lib.* XV. §. 20. *&* 22. & eadem pagina, & eadem accuratione n. 459. in Turnebi nota edidiſti, *Paulus JCtus ait lib.* XXVII. *ff. de injuriis.* Hinc diſcas, quam apte tibi conveniat cenſoria Perſona, quam iterum pag. 389. n. 341. ſumis, ubi me acriter caſtigas, quod in Turnebi nota non emendaverim eum, qui in loco ex Pandectis *Ulpianum* pro *Paulo* laudaverat, nec etiam alia quaedam vitia operarum emaculaverim. Saepe tibi jam dixi, me non credidiſſe id mihi negotium datum, ut in aliorum notas jus emendandi mihi arrogarem, qui res meas agere, quam ex aliena infamia laudem captare, malui. Sed videamus quid commiſerim. Fateris ipſe, qui diligentiam meam deſideras, me ipſa Turnebi verba ex Adverſariorum editione Argentoratenſi 1599. qua & ego

ego utor, fideliter expreſſiſſe, ulterius nihil mihi vindicavi, nec temporis, mihi cariſſimi, penuria permittebat ſingula loca ab aliis laudata, ubi nulla ſuſpicio erat perverſae citationis inquirere & excutere, & ita τὸ *meo*, quo carebat illa editio, me non advertit, quia ſenſus ſine eo optime conſtat; & forte etiam ſponte omiſit Turnebus, quia parum ad inſtitutum faciebat, an legeretur, *ſi ſervo pugnum duxero*, an *ſervo meo.* indignae hae liberali ingenio, ſed propriae *Pedantibus*, cavillationes. Deinde legitur *teſtantem* conjunctis literis, pro *te ſtantem.* Quales librariorum aberrationes mille licebit tibi, qui otio abundas, & jam Rhetoricis tuis lucubrationibus conſummatis, nihil habes quod agas, ex omnibus doctorum virorum editis libris colligere. Sed tamen debuiſſes prius excutere Pandectarum editiones diverſas, quae in hac lege admodum variant. Sollicitus tantum erat Turnebus de phraſi illa *colaphum*, vel *pugnum ducere*, ideoque forte non vacavit illi reliqua verba legis exprimere, cum in editione vitioſa, qua uteretur, etiam legeretur *teſtantem*, ut in Charondae & forte aliis etiam exſtat. In Gothofredi vero, qua ego ſaepe uti ſoleo, legitur non *in te ſtantem*, ſed *in proximiorem ſtantem.* Sed videamus, quaeſo, quomodo tu, acerbiſſime reprehenſor, Turnebum emendas, qui ita edidiſti: *Paul. lib.* IV. *ff. de injuriis*, *ſi cum ſervo meo pugnum ducere vellem*, *in proximo te ſtantem percuſſero*, *injuriarum non teneor.* Qualis ille liber quartus Pauli de Injuriis? an illum fando umquam audiviſti? tandem poſt futiles tot cenſuras, Turnebum abſolvis culpa, quam Typographo potius adſcribendam cenſes. An non ſatius fuiſſet vel corrigere ſimpliciter Turnebi verba, vel, ſi in tam levi re gloriam captares, errorem brevi nota indicare. Sed ita periiſſet tibi mihi inſultandi occaſio, & longiori nota molem tui voluminis amplificandi. Raphaëli Regio etiam depravando manum adhibes pag. 439. n. 70. ubi cum ego pag. 627. Ed. m. edideram. *vide l.* 3. §. 7. *ff. de re militari.* Tu correxiſti, vide *lib.* III. &c. In Almelovenii nota pag. m. Edit. 591. ego edidi juſſeram, *l.* I. *ff.* §. I. *ſi tabul. Teſtam.* Tu pag. 413. n. 161. exhibes, *lib.* I. *ff.* §. I. *ſi tabul. Teſt.* & te bona fide credere ita ſemper eſſe citandum apparet, quod infinitis in locis meas quoque ſaepe notas ita emendes: ut pag. 251. n. 21. *Paulus JCtus lib.* XXIII. §. 5. *de R. V.* & ibidem, *vide & lib.* XXX. *ff. de Uſurp. & uſuc.*, cum ego unica litera *l.* eſſem uſus. Pag. m. 639. edidi, hoc conſtitutum eſt *l.* I. *Cod. de condict. Furtiv.* Tu pag. 448. n. 5. edis *lib.* I. *Cod.* ubi fruſtra hunc quaeres titulum. Sequenti pagina n. 41. ego *l.* XV. *ff. legat.* I. tu *lib.* XV. Et ne moleſtus ſim eadem egregia facinora tua commemorando, mutas ſimili dexteritate *legem* in *librum* pag. 80. 39. n. 110. n. 2. 111. n. 27. bis. 177. n. 373. 383. n. 248. 399. n. 44. 383. n. 284. 505. n. 111. 560. n. 326. 449. n. 41. 618. n. 1. 706. n. 620. & infinitis aliis locis. Ubi vero ego citavi tribus literis *leg.* tu reliquiſti, ut pag. 561. n. 346. 168. n. 179. 454. n. 31. 503. n. 76. & alibi ſaepe. unde niſi elephantino corio obductus fuiſſes, ſentire potuiſſes, ſemper *leg.* non *lib.* ſcribendum eſſe: & ſemper cautius feciſſes, ſi in meis & aliorum notis contractas illas notas, pro productis vel integris verbis reliquiſſes, in quibus ſi quid peccatum eſſet, tibi numquam adſcripſiſſent aequi rerum aeſtimatores, ſed ſoli, ſi qui poſtea exſurgerent, Capperonnerii. Nunc vero ſi editio tua perennabit, infamas meum & aliorum no-

 men.

men. Sed inſigne ſtuporis argumentum das pag. 431. n. 59. ubi in una eademque Regii nota, cum ego pag. 616. Ed. m. edidiſſem, *leg.* 3. *ff. de penu leg.* & *l.* 96. *de V. S.* tu priori loco retinuiſti *leg.* ſed ultimo quia *l.* erat, edidiſti *lib.* 96. poſtea vidi idem tibi accidiſſe pag. 165. n. 136. ubi in mea nota edis *lib.* 2. *ff. de Off. Praetor.* in tua *leg.* 1. *ff. de in diem addict.* & *leg.* 3. *ff. quibus in Pign.* ſed relinquo haec. Ne vero hanc ignorantiam nobis adſcribant lectores tuae editionis, caviſti, qui in tua etiam nota ipſe ſcribis p. 177. n. 373. *lib.* 3. *§.* 5. *ff. uti poſſidetis*, pro *leg.*

Nec in ſolis juris librorum citationibus te & nos ridiculo exponis, ſed, quod magis riſum excitare poſſit, in aliis etiam notis verborum aut numerorum contractis. Ego certe ſaepe remittens lectorem ad alios ſcriptores, qui amplius egerunt, de ea re quae eſt ſub manu, utor litera *v.* pro *vide*, quae aliquando etiam ponitur pro numero quinario. Pag. 718. Edit. meae legitur. *Romanorum*] *non eſt in Cicerone, ex cujus V. Verr.* 45. *haec deſumta.* Tu pag. 505. n. 111. exhibes, *ex cujus Vid. Verr.* 45. *haec deſumta.* Neſciens forte quinque Verrinas eſſe orationes. Quantus vero debuit eſſe tuus ſtupor, ut nec ipſa ſenſus abſurditas & vitium, tuam a prurigine mea deformandi manum retrahere potuerit. Quantos non riſus & cachinnos tollent Belgae & Germani, ubi Te, quem omnibus oſtentant nunc Galluli, ut argumentum & pignus nondum plane pereuntium in Francia literarum elegantium, tam turpiter te dediſſe legent? Quae non dicta & jocos in te vibrari brevi videbis, ô Capperonneri? Solus forte te ſtuporis & incredibilis ignorantiae abſolvet ſummus amicus & popularis tuus Gallulorum princeps & patronus, & dictator reipubl. literariae *Gorallus*, cujus in gratiam etiam notam meam adulteraſti, & cum ego eum digno elogio, *ſtupor ille Clerici*, ornaſſem, tu hanc ipſi prae te invidens gloriam, pag. 603. n. 283. tantum *Clericus* legi voluiſti. Qui etiam in illius & eſurientium, quorum magna apud nos vis, Gallulorum gratiae ſpem, ultimam meae notae partem ad lib. II. cap. XX. pag. m. 202. tuae vero Edit. 135. n. 6. ejeciſti. Ille vero eruditorum Phoenix ſaepe in his literatorum notis haerens, nec ſe expedire ſtatim callens, iracunde ſemper in amputata illa verba invehi ſolet, ut quae cauſſae fuere, cur *Apoll.* legens, neſcierit an *Apollodorus* an *Apollonius* eſſet intelligendus, & ideo bis jam *Apollodorum* in Poëtarum claſſem retulit. Neque etiam ſub *Plut.* illo terribili *Plutarchum* latere umquam ſciviſſet, niſi ab amico docto monitus fuiſſet.

Mitterem jam te, & ignorantiae tot editis ſpeciminibus reliquorum gratiam facerem (nam miſerari te incipio) niſi publicae rei literarum intereſſe crederem, ſemel oſtendere, quam ſevera lege profeceris, qui tanta cum pompa Illuſtri Praeſuli Foro-Julienſi te jactas, & ea proditurum magnifice polliceris, quae *Scaligeri*, *Budaei*, *Mureti*, *Caſauboni*, *Victorii* & neſcio qui, vel ignorarunt, vel obiter tetigerunt, & te toti orbi literato oſtenſurum, rationem, quam nec commentatores in Uſum Delphini, nec qui cum variorum notis ediderunt auctores, nec Burmannus inſtituere umquam didicerunt. Thraſonicas illas & fatuas ſui oſtentandi & venditandi voces qui ſufferre poterit, legat ille, quaeſo, hanc ad te datam a me epiſtolam, & ſimul ſub faſtu illo, quem toties *Cleri-*

ricus ille in Criticis prioribus exagitavit, quo citas, *Livium*, *JCtos*, & neſcio quos, nullo nec libro nec capite, aut perperam deſignato, latere ſummam ignorantiam, & furta turpia & pudenda intelligant. Fateantur, rebus ipſis convicti, parum te verſatum eſſe in veterum & recentiorum ſcriptis, quae tamen ad teſtimonium vocare audes, aut ſi adhuc dubitare pergant, pauca etiam haec, non minus certa ignorantiae & inſcientiae argumenta perpendant.

Pag. Ed. m. 53 ago de vocibus *Caſnar* & *Maſtruga*. Tu, cum tamen Grammaticae & (ut vidimus, in voce, *biclinium* & *oeconomia* &c.) etymologiae peritiſſimus videri cupis, hîc ſiles. Sed priori meae notae. p. 35. n. 41. adjicis haec, *de his vocabulis operae pretium erit legere Voſſii Etymologicon.* Si quis jam quaerat eas voces in Etymologico Voſſii, credet ſe in elemento ſuo & ordine literarum reperturum, ita enim viros eruditos libris, quae Lexicorum vicibus funguntur, uti conſtat. Sed neutra occurret: prima quidem *Caſnar* excutitur a Voſſio in voce *Caſcus:* ſed hoc monere debuiſſes: altera nuſquam apparet, nec *Maſtruca* vel *Maſtruga*, in toto Etymologico locum reperit. Sed Voſſius eam retulit inter voces aevi ſequioris lib. I. cap. 3. de Vitiis ſermonis. Vide quam officioſe & comiter monſtres viam iis, qui ad Voſſii libros recurrere cuperent, & ita etiam eodem capite p. 41. n. 260. & 261. priori, ubi de *Mappa* agitur nihil ſubjicis: ſequenti vero, ubi de *Gurdo*, adjicis meae notae, nullo ſigno aut nomine diſtinctae ab additamento tuo, *vid. Voſſii Etymol. & Sueton. in Neron.* 22. atqui vox *Gurdus* in toto Suetonio non occurrit; ſed tu apud Voſſium videns *Mappam* a Neronis tempore in Circenſibus miſſam, huc locum retuliſti, loco non congruo.

Pag. 77. n. 17. tuo marte rem gerens & explicans aliis praeterita, Fabii lectores, qui de permutatione literarum P. & Λ. apud Graecos in pronuntiando, quod & apud Romanos uſu veniſſe docet Fabius, velint doceri plura, ablegas hoc modo. *Sic nigellus ex τῷ niger*, *umbella ex umbra*, *vide Voſſii Etymologicum.* Ubi vero? an in *nigellus* aut in *umbella?* ſed ibi nihil reperio, nec ipſas voces. Sed ante Etymologicon legitur ejus libellus de literarum permutatione, in quo inter voces, quae R. cum L. permutant, recenſetur *nigellus.* Pag. eadem n. 25. de voce κατακεπλασμένον, addis Turnebi notae, *vide Petitum in Miſcellaneis.* at quem *Petitum?* duo enim fuere *Samuel* & *Petrus*, & ambo MISCELLANEORUM nomine librum ediderunt, ſed hoc diſcrimine, ut Petrus *Miſcellaneas Obſervationes*, Samuel *Miſcellanea* titulo proſcripſerint. qui jam *Miſcellanea* Petiti laudat, ille Samuelis intelligendus eſt citare. atqui in illius Miſcellaneis ne γρῦ quidem de hoc verbo reperitur. Sed in *Petri Petiti* Miſcellaneis Obſervationibus lib. III. cap. 23. de eo quaedam obſervantur. Jam vero neceſſarium eſſe praenominibus, licet id in Francia parum decorum videatur, te ipſum judicare inde conficio, quod pag. 675. n. 96. ubi ego citaveram *Cognatum*, tu manu tua addidiſti praenomen *Gilb.* etſi ibi nullum periculum eſſet errandi. Tam minuta carpis, dices; fateor, ſed qui tot cumulatos errores committis, debueras humanior in aliorum lapſibus multo minutioribus notandis eſſe. Mirum vero haec amico tuo, *qui ita tuas dubias conjecturas comprobavit, ut novis rationum momentis ad plenam veluti demonſtrationem* (ô inſignem Mathemati-

 cum,

cum, ſed parum Latinum!) *aliquando perduceret*, haec non monuiſſe, & ex *incerto certum te reddidiſſe.* Nam talia ad forum ejus & tribunal pertinent.

Pag. 274. n. 155. cum vulgatiſſima quoque & pueris apud nos nota de *Augurio* & *tripudio ſoliſtimo*, faſtidienti lectori quotidianas reliquias appoſuiſſes, ne in re minime dubia auctoritate careret nota, ſubdis tribus verbis *Vid. Tit. Liv.* ſed an antiquitatis compendia non potuerunt tibi lib. x. cap. 40. oſtendere, ubi tantum neglecti & contemti hujus auſpicii minime ignotum exemplum narrat? debuiſſes potius ad Ciceronis libros de Divinatione & praecipue II. cap. 34. remittere, ubi ex profeſſo de eo agitur.

Pag. 313. n. 140. Colomeſius Voſſium compilans culpat Fabium, quod erraverit in *Aſpaſia.* Tu ſubjicis. *Colomeſius Fabio tribuere non debebat eorum errorem, qui libros tranſcripſerunt vel typis ediderunt* (utinam memor hujus praecepti, & lege tua aliis data ſemper uſus fuiſſes) *lege ipſos Aeſchinis & Socratici dialogos, quos cum notis edidit Spanhemius, vel Joannes Clericus in* 4to. His verbis ſane *oppido* (ne dicam *ſatis*) inſignem prodis rerum literariarum ignorantiam, nec quid inter eruditos geratur ſcire videris. Numquam enim *Spanhemius* (*Ezechielem* te intelligere credo, qui pro excellenti doctrina & dignitate elogio aliquo ornari, nec cum *Clerico* in ordinem redigi merebatur) edidit Aeſchinis dialogos, ſed ipſe *Clericus*, nec in 4to. ſed in 8°. ut vocant. in illa vero editione fruſtra in Dialogis Aeſchinis, credo, quaeres *Aſpaſiam.* Sed *Clericus*, quarti Dialogi loco adjecit verba Ciceronis ex lib. I. de invent. 31. Quare te numquam Dialogos iſtos Aeſchinis vidiſſe puto, quod neceſſe erat, ſi Colomeſium refellere libido eſſet.

Pag. 340. n. 81. ad Fabii haec, *bona ad me pertinent*, adjicis, *vide ut apud Juriſconſultos τὸ pertinere ſignificet proprietatem & Dominium, ut ajunt*, quae nihili eſt obſervatio, nec huc *pertinens.* Nam utitur hoc verbo Fabius de modo argumentandi per epichirema, in quo controverſa probantur confeſſis, nec agit ſtudio & data opera de verbo *pertinere*, quae millies hoc ſenſu occurrit, & ex ſolo Briſſonii Lexico magnam vim legum producere commentatores potuiſſent, ſi tales notas neceſſarias crediſſent.

Pag. 593. n. 127. laudas *Dionyſ. Halicar.* non indicato loco, qui eſt de compoſit. verbor. pag. 12. Edit. Sylb. Ad lib. VI. cap. 3. in fine ego in nota dixeram, vide *Schottum de claris apud Senec. Rhetor. in Vinicio.* Deinde bene diſtincta periodo ſubjeceram varias lectiones hoc modo. *Et de doctore.* Steph. *& de arctore.* V.C. Alm. cum in textu Fabii eſſet, *& de actore.* Tu pag. 396. n. 450. quia forte *Schotti* librum vel non noveras, vel non inſpexeras, edis. *Vide Schott. de Claris apud Senec. Rhet. & Vinicio de Doctore Steph.* & tunc tuam ſubdis notam non diſtinctam a mea, quo nomine mihi gratulor. Tibi enim Lectores hunc ſtuporem adſcribent, & gratias tibi agent, qui omiſſa particula *&* continua ſerie edideris omnia, & te jam Vinicium *Doctoris* titulo ornatum crediſſe, ſibi perſuadebunt, & te *Torrentio* ſola cavillandi libidine obloqui per ſe videbunt.

Pag. 521. n. 193. ad lib. VIII. 6. cum ego Catachreſin in exemplo ex Tragicis petito, *Leo pariet*, non in *Leo* ſed in *pariet* eſſe quaerendam docuiſſem poſt alios, & ideo exemplis peperciſſem: ſed Graecis & Latinis, immo & Hebraeis uſi-

uſitatum docuiſſe *Druſium* lib. III. Quaeſt. Heb. 31. adnotaſſem, tu eadem quae ille, & *Turnebus*, quem tu citas, verba producis, & ex Nonio, quem etiam *Druſius* laudaverat, nobis das, Caecilii verba. *Chalciſſans hic vicinus ſe eas peperiſſe vobis.* & addis, *Chalciſſare videtur dixiſſe pro hariolari & ad Chalcantem illum vatem alluſiſſe.* Sciebam jam multis documentis te egregie in Etymologicis verſatum, ſed mirabar tamen te tam acutum: ſed vellem ſimul ex analogia docuiſſes ex *Chalcante* poſſe derivari *Chalciſſare*. Sed & haec furto te ſublegiſſe *Junio*, qui editioni ſuae Nonii hanc derivationem adjecerat, deprehendi. cum ſi aliquis tibi uſus fuiſſet Nonii, ejus diverſas editiones rectius conſuluiſſes, unde didiciſſes legendum eſſe, *Caecilius auctor eſt Calcis*, vel *in Calcis.* qui titulus operis Caecilii, ex quo & fragmentum eſt in voce *Soniti.* H. Stephanus etiam in Fragm. Vet. Poët. pag. 63. edidit, *Calchis Stat hic vicinus, ſe autem peperiſſe.* Gothofredus vero edidit, *Chalcis Sat hic vicinus ſe autem peperiſſe*, diſtinctis quidem vocibus *Chalcis* & *Sat* ſpatio, ſed non puncto, & Junii notam adjecit, & in ſuis iterum repetivit. vides ignorantiae labe te furta tua cumulare. Sed jam fatigatum lectorem, tot ineptias a te in Fabium congeſtas excutiendo, & legendo ſuſpicari fas eſt. Me certe recenſendo diu jam faſtidium earum cepiſſe fateri poſſum. Ideoque, quamvis ingens adhuc copia ad manum ſit, hîc pedem figere decrevi, & te cum omnibus tuis adjutoribus & plauſoribus valere jubebo. Ut vero bene demiſſos vos ſciatis, hoc accipite Schedium, non quidem Lucilianae improbitatis, ſed quo injucundam & inamoenam hanc diſceptationem exhilarare viſum fuit.

Fabi, Romuleae diſerte pubis,
Et linguae moderator eloquentis,
Quem nec Scaligeri *ſagax acumen,*
Turnebi *neque vis polita cepit:*
Quem nec Cecropii potens nitoris
Budaeus, *neque perſpicacis acre*
Mureti *ingenium explicare quivit:*
Quem Victorius *abditae tegentem*
Tot myſteria, non peritus, artis,
Quem divina Caſauboni, *vel ampla*
Mens Salmaſia, *tot ſcientiarum*
Perſpexiſſe capax negatur umqnam.
Cappronnerius *at Licentiatus,*
Et Diaconus Ambianus, illud
Franciae decus elegantioris,
Et flos unicus orbis eruditi,
Criſtas, & caput altus inſulatum
Sacrae tollit honore diſciplinae,

Vit-

Vittatoque jubar vagumque ſpargens
Lumen vertice, Solis inſtar almi,
Offuſas Fabio fugat tenebras:
Nam Graeci celeber Profeſſor oris,
Prudens Grammaticae, Poëſeoſque,
Summus Rhetorici artifex decoris,
Et Graecis ſocians Latina ſacra,
Cunctas pectore comprehendit artes.
Hic eſt, credite Romuli nepotes,
Nec Franci dubitate, monſtruoſus
Partus, quem, Phrygia ſtupente, longis
Midas nobilis auribus cadentem
Suſcepit genetricis ex caverna.
Mox Pani Satyriſque dans alendum
Juſſit ducere lac aſelli inertis;
Os ſed fingere Marſyae imperavit.
Sed quem ſtercoreae monebat augur
Cumanus fore mercis inſtitorem,
Coepiſſet ſimul ac manu profana
Audax Muſica commovere Sacra.
Nam Corſae in teneris apes labellis
Cacavere tropos, & os figuris
Foedantes, apinas leveſque tricas
Torpenti poſuere ſub palato.
Hinc linguarum elementa poſt duarum,
Per falſae Sophiae doloſa tecta,
Ambages Logicas, & implicatum
Spinoſae Dialecticae vepretum,
Tandem Delphica repſit in vireta.
Et vaſto veteres fugans Minervae
Cultores ſonitu, tenet Cathedram
Arcas in celebri Pariſiorum
Lyceo, recoquens procace lingua,
Et chartis olidis novans aniles
Nugas, Zenodoti cor, & Cratetis
Jecur creditur. Ecce, dictiones
Et vocabula, technicaſque voces
Ardet promere, formulaſque tritas
Ex tetra cupidus trahit cloaca,

Eru-

Eructans anima gravi mephitim.
Atque has quiſquilias ineptiaſque
Laudat barbara contumaxque lingua
Maittairi; miſerans rudes Britannos,
Exſul qui patriae, ſcholaeque rector
Factus, mox hebetes, ſtupente ſaevi
Neptuno maris arbitro, nitore
Franco diſcipulos polire coepit.
Sed qui ſubdere colla dein recuſans
Regi, quo melius benigniuſque
Nil numen dedit acribus Britannis,
Nunc, ô Dî! ferula furens ademta,
Auctor prodiit, inſciuſque linguae
Argivae ſimul & rudis Latinae,
Grajos dat tamen & libros Latinos
In lucem, indicibus graves ineptis.
Adſtrepit ſocio ferocienti
Mundi nobile Cymbalum, Gorallus,
Scribax Gallulus, arrogans politor
Germanae ruditatis, & ſtuporis
Corrector truculentior Batavi:
Geſtans qui numero libros ducentos,
Malos Jupiter! & ſimul malignos,
Omnes ordine quos decente narrat
Jactator variae eruditionis,
Et vitae propriae immodeſtus auctor.
Qui tollens vacuum ſuper paludes,
Et craſſi caput aëris vapores,
Gallulis cluit unicus Palaemon.
Omnes qui Criticos, levemque turbam
Antiquos ſimul & novos Poëtas,
Omnes Grammaticos, prioris aevi
Et noſtri Hiſtoricos, Sophos, Sophiſtas
Horrenda citat ad tribunal atrox
Voce, Ephemeridum minax tabellis:
Proponenſque Academiae magiſtris
Edictum, temeranda jura nulli
Minoa gravitate dat, creatus
Dictator vitio orbis eruditi.

N Cre-

Creſcit ſed vetulo aemulus Joanni
Cenſor qui novus, auſpicatus acta
Literaria, contumelioſo
Burmannum opprobrio notat tremendum:
Cappronnerius *hoc ſuperbus altum*
Laudatore caput levat, recenti
Dum cernit fatuum favere curae,
Quam nec viderat ille buccinator.
Et cur non ſibi comtulus placeret
Editor Fabii, notis onuſti
Technicis, Criticis, Chabotianis,
Graecis, Auſoniis, Minellianis?
Quales Francia militaris ante,
Nec Britannia cincta belluoſo
Vidit Oceano, carenſque ſenſu
Sed Germania viribus ferox, nec
Vidit Belgica nobilis ſtupore.
Mimus, nomine ſed Gujotus *olim,*
Dum ſcenam levis obtineret Hagae;
Nunc Mervillius, *ore delicato*
Guſtans delicias & ungue pingi
Tangens fercula Capproneriana,
Jurat numina, Franciam beatam
Clamans, tam capitale quae creavit,
Et Belgae ingenium timendum & Anglo:
Cujus judicio acquieſcet orbis,
Et decreta probabit Hiſtrionis.
Quippe Hagana diu theatra, plebſque
Quae tenet caveam, patreſque gentis
Comoedae, ſtuduere ludioni,
Aeſopos ſibi Roſcioſque priſcos,
Et Scaramuchios & Arlequinos
In ſcenam rediiſſe gratulantes.
Sed libraria gens, avara lucri,
Et docta ingeniis ſedere judex,
Et cultas pretio aeſtimare nugas
Sciens legitimo, pati nequivit,
Ut tam ridiculus dicaxque ſcurra
Scenae fama foret, ſtuporque vulgi.

Sed

Sed partes agere ut velit ſecundas,
Orcheſtra ſubito valere juſſa,
Praeficique typis librariorum,
Oſtentans pretium, rogare coepit.
Correctorque operum, erudita quotquot
Culti dextera Baylii *edolavit,*
Attraxit decoris micantis auram.
Tactam numine ſentienſque mentem
Doctrinaeque novae nitore plenam,
Duxit Bayliaci ſtili colorem.
Hinc factus vacuae inſtitor tabernae,
Quam faſces bibulae decem papyri,
Aut dextra maculata corrigentis
Monſtrabant folia; at fame coacti
Chartas rodere tranſtulere mures
Poſtquam ad divitiora tecta ſedes,
Nunc ſolus tenet, arrogante vultu:
Et ſupercilio minax ſevero,
Pro ſceptro tragico capit procacem
In tardos calamum ferus Batavos.
Mordacique ſtylo ferire certus,
Quos Senatulus aſſidens magiſtro
Damnat Gallulus in nova taberna.
Et mox Allobrogis juvante laeva,
Lotharingia quam tenere mallet,
Phoebeus, tripedem premens cathedram,
Scriba Ephemeridas novas adornat;
Quîs Hagana dat acta literarum,
Quae fert eſuriens in aſtra coetus.
Et veſtigia Clerici legenti
Poſt primordia tam venuſta, nomen
Spondet nobile, nec minora lucra.
Nam primum ſpecimen, novus quod Atlas,
Francam vertice fulciens ruinam,
Dat, nondum Criticos deeſſe Genti,
Nec mentis docet arbitros politae.
Haec ſi, Francia lenta degenerque,
Vis opprobria ſeculi prioris,
Ferre, & putida ſcripta Paedagogi

Et laudare notas Licentiati,
Ad quas Quinctiliana pallet umbra,
Jam ſit fas animas citare avorum,
Quas Europa, tuis polita ſcriptis,
In coelo poſuit, coletque ſemper
Inter lumina verticis bicornis.
Pithoeos *celebres,* Fabros, Fabrottos,
Sirmondoſque *tuos,* Petavioſque,
Teſtes praeteriti bonos decoris,
Evocabimus inferis ab imis.
Naudaeos *tibi,* Langios, Petitos,
Blondellos, Sponios, Rigaltioſque,
Gaulminos *dabimus,* Bigotioſque,
Cum Vavaſſore, Huëtios, Bochartos,
Marcas, Mentelios, Medonioſque.
Labbaeos *revocabimus,* Sequinos
Juſtellis *comites,* Baluzioſque:
Fratrum & nobile par Valeſiorum;
Quos Palmeria *mox ſequetur umbra;*
Nec cauſſae Puteana *triga deerit:*
Sanmarthana *dabit patrem Poëtam*
Stirps, & tres parili nitore gnatos.
Et, quos fertilis, aemulata Romam,
Plures Francia, gloriam parentum
Nondum degenerans, locavit aſtris.
Sed ſi nomina viliora ſpernis,
Nec Scholaſtica turba cultiore
Digna hoc, Francia, ſeculo videtur,
Stirpis ſidera Memmiae *citabo,*
Harlaeos, Varios, Lomenioſque;
Et cum Lamoniis, *domus* Thuanae
Cunctos praeradians reſurgat aſtrum.
Gens Segueria, *Galliaeque doctae*
Montauſeria *Belgicaeque fautrix,*
Colbertique *manus benigna Muſis.*
Et quos Graevius Heinſiuſque *plures*
In coelum memori tulere penna,
Vindices ſtudiis bonis redibunt.
Sed quid, Muſa, cies moleſta manes,

Aut

Aut arceſſis ab inferis patronos?
Gens Bignonia, *Franciae ſub umbra*
Cujus moeſta diu Minerva ſedit,
Gens, quae laude nova vireſcit uſque,
Et docti patris eruditiore
Partes excipiente prole, ritu
Phoenicis reparare triſte damnum
Tendet, Barbariaeque magna moerens
Incrementa manu potente franget;
Et ſpretis decus artibus reducet.
His, pars infima Franciae, renata
Jactans aurea ſecla, dum paternae
Splendor deteritur peritque famae,
Nunc oppone levem, precor, catervam
Et denſam inſipientium phalangem.
Perraldoſque *truces*, Bohurſioſque,
Et rudes novitatis advocatos.
Indocti coëant, libros tot auſi
Divinos veterum calumniari,
Aut illudere vocibus protervis.
Monſtrent praemia, liberalitatis
Doctis debita regiae helluones,
Delphini maculare quos in uſum
Auctores ſitis excitavit auri.
Oſtentent puerilium notarum
Moles, inſcia turba, paedagogi,
Commentaria ponderoſa furtis,
Et chartas ſcholiis graves ineptis,
Barbaris paraphraſibus nigrantes.
Hos Daceria, *fure cum marito,*
Et Marollius *impiger ſequatur:*
Ducat belliger ordines Gorallus,
Et centum plagiarios Cacoſque,
Omnes laedere ſuetus eruditos.
Camuſatus *atrox agat minaci*
Vultu Ephemeridum truces catervas,
Haganuſque *ruens in arma* Scurra
Supplementa ferens diariorum,
Belgas provocet impudente penna.

At nos dehinc fatuis valere juſſis
Tot Cenſoribus, & Licentiato,
Furtivis Fabium notis gravante,
Tot volumina munda concacante,
Et curae ſociis & adminiſtris,
Quos oſtentat inops tuliſſe proli
Naſcenti cupidos opem manumque,
Maittairo, *& facili nimis* Monetae
(Novit nam melius) probare nugas,
Reſpondere nihil juvabit ultra.
Sed cum vatibus aureis, Rapino,
Et cum Commirio, Menagioque
Secli reliquiis beatioris,
Aegra quos dedit ultimos Poëtas
Quîſque effoeta & iners, nec apta frugi,
Poſthac Francia vix pares creabit,
Argutum repetemus & jocoſum,
Ludentes numero Catulliano,
O SECLVM INSIPIENS ET INFICETVM!

F I N I S.

INDEX.

CAPPERONNERII *calumniae*, *obtrectationes*, *ignorantia*, *furta*, *ineptiae*, *errores &c.* pag. 1 — 102.